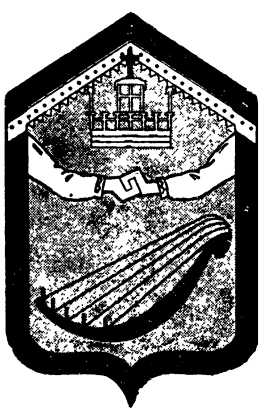
E. V. AHTIA

KARJALAN KIELIOPPI

SUOJÄRVI

KARJALAN KANSALAISSEURA

Kuopion
Kaupunginkirjasto
1942 670

KARJALAN KIELIOPPI

ÄÄNNE- JA SANAOPPI

LAATINUT

E. V. AHTIA

Kuopion
Kaupunginkirjasto

SUOJÄRVI

KARJALAN KANSALAISSEURA

KUOPION KAUPUNGINKIRJASTO-MAAKUNTAKIRJASTO
88.25 PK VV

AHTIA, E.V.

KARJALAN KIELIOPPI

>>20271093 001 1 PKVV

28-21

ALKULAUSE

Ainekset tähän kielioppiin ovat vähitellen kertyneet allekirjoittaneen kerätessä parin kolmen vuosikymmenen kuluessa karjalan kielen sanastoja. Tämä sanainkeruu on koskenut Suojärven, Riipuškalan ja Säämijärven kieltä ja siten on luonnollista, että siitä saadut kieliopilliset ainekset kuuluvat aunuksen murteen alaan, tosin (mitä Suojärveen tulee) myös siihen välimurteeseen, mikä esiintyy aunuksen ja vienan murteen välillä. A. Genetzin tunnetut tutkimukset »Venäjän Karjalan kielestä» ja »Aunuksen kielestä» ovat myöskin olleet apuna, ensinmainittu varsinaisesti vienan murteen lähdekirjana.

Tässä kirjassa on kielen äänteellistä ja taivutuksellista rakennetta käsitelty yksinomaan deskriptiivisesti, kuvailevasti, puuttumatta kielihistorialliseen puoleen. — Yleiset kieliopilliset käsitteet on oletettu tunnetuiksi ja siten jääneet selvittelemättä, mikä supistus on tilan säästämiseksi ollut välttämätöntä.

Eräs muistutus, mikä on odotettavissa kieliopin suunnitelmaa vastaan, on se, että sen suhteellinen laajuus ja seikkaperäisyys tulee haittaamaan kirjan levikkiä ja käyttöä. Mutta runsaiden ainesten houkutus, halu itsenäisesti ja laajemmin käsitellä tähän asti kovin laiminlyötyä kieltä ynnä luottamus lukijain asianharrastukseen ovat saattaneet tässä nähtävään tulokseen. Sitäpaitsi helpompaa on laajemmasta esityksestä saada supistelma (jos sellainen osoittautuisi tarpeelliseksi), kuin päinvastoin »lyhykäisestä» nousta perusteelliseen.

Toinen arvattava muistutus koskenee verbiopissa tapahtunutta poikkeamista lauseopin alalle (ks. Liittotempukset, II ja III aktiivi ja passiivi). On kumminkin vaikea piirtää selvä raja sanaopin ja lauseopin välille (vrt. tätä kohtaa E. N. Setälän Kieliopissa). Kun lisäksi nämä liittomuodot kuuluvat karjalan kielen huomattaviin omituisuuksiin, niin ei ole hennottu lykätä niiden esittämistä tulevan Lauseopin epävarmaan ilmestymiseen.

Tekijällä on aikomus, mikäli ikää ja voimia riittää, jatkaa tätä karjalaista kielioppia julkaisemalla myöhemmin Johto-opin sekä sen jälkeen Lauseopin.

Helsingissä, elokuussa 1936.

T e k i j ä.

Merkkien ja lyhennysten selityksiä.

< > merkit osoittavat, että kärjenpuoleinen sana on toiseen verraten uudempaa muotoa.

~ kahden sanan välillä osoittaa, että molemmat sanat ovat käytännössä.

* merkitsee, että sen osoittama sana on päätelmien avulla oletettu löytyneen.

○ (eli kato) merkitsee, että äännettä tässä paikassa ei enää ole. — Sulkeihin pantu sanan osa voi puuttuakin merkityksen muuttumatta, esim. s a n o(j)e s.

akt. = aktiivi.
Am. = aunuksen murre.
dem. = vähennysmuoto.
mon. = monikko.
nom. = nominatiivi.
part. = partitiivi.
partis. = partisiippi.
pass. = passiivi.
tpm. = taipumaton.
Vm. = vienan murre.
yks. = yksikkö.
jnk. = jonkin, jtk. = jotakin, jssk. = jossakin, jstk. = jostakin jhk. = johonkin, jllak. = jollakin, jltk. = joltakin, jllek. = jollekin, jksk. = joksikin.

SISÄLLYS.

Alkulause.

Siv.

Johdatus 1

ÄÄNNEOPPI.

I. **Kielen äänteet ja niiden merkintä** § 1—14. 7
Vokaalit § 5—10. 8
Konsonantit § 11—14. 9
II. **Tavut** § 15. 10
III. **Paino** § 16. 10
IV. **Äännevaihteluja** § 17—43. 11
Vokaalivaihteluja § 17—26. 11
A. Monikon i:n edellä § 17 11
B. Imperfektin i:n edellä § 18. 13
Kaava vokaalivaihteluista monikon ja imperfektin i:n edellä § 19—20 14
C. Muita vokaalivaihteluja § 21. 17
Kaava muista vokaalivaihteluista § 22. 20
Vokaalisulaumia § 23. 21
Vokaalien loppu- ja sisäheitto § 24—25. 22
Tavunheitto § 26. 23
Konsonanttivaihteluja § 27—43. 23
A. Astevaihtelu § 27—34. 23
Astevaihtelukaava § 35. 27
Huomautuksia astevaihteluun § 36—37. 28
B. Muita konsonanttivaihteluja § 38—41. 29
C. Konsonanttien mukautumisia § 42. 31
Kaava konsonanttien vaihteluista § 43. 32
V. **Oikeinkirjoitus** § 44—47 33
Sanojen lyhennykset kirjoituksessa § 48. 35

SANAOPPI.

Johdatus § 49. 37

Sanojen taivutus § 50—195.

I. **Nominit** § 51—106. 37
Taivutus § 51—77. 37
Sijojen muodot § 53—69. 39
Nominien vokaali- ja konsonanttivartalot § 70—73. 45
Nominien merkkimuodot § 74. 46
Sijoittelukaava § 75. 47
Harjoitusesimerkkejä § 76—77. 49
Komparaatio § 78—84 56

Liite nominien taivutusoppiin.

1. Lukusanat § 85—93. 57
2. Pronominit § 94—106. 62

II. **Verbit.** § 107—195. 73
Yleistä § 107 73
Taivutus § 108—195. 74
Persoonapäätteet § 108—109. 74
Tempusten ja pääluokkain tunnukset § 112—132. 76
I aktiivi § 112—123. 76
I passiivi § 124—135. 80
Kieltomuotovartalot § 136. 82
Verbien vokaali- ja konsonanttivartalot § 137—142. 82
Verbien merkkimuodot § 143. 85
Taivutuskaava § 144. 85
Kieltosana ja kieltotaivutus § 145. 88
Harjoitusesimerkkejä § 146. 91
Verbien liittomuodot § 147—151. 96
Liittotempusten taivutuskaava § 152—153. 100
II aktiivi § 154—166. 105
III aktiivi § 167—173. 109
II passiivi § 174—180. 113
III passiivi § 181. 116
Refleksiivinen taivutus § 182—195. 116

III. **Partikkelit.** § 196—207. 126
Adverbit § 198. 132
Prepositiot ja postpositiot § 199. 132
Konjunktiot § 200. 137
Interjektiot § 201. 138

Karjalais-suomalainen sanaluettelo.

JOHDATUS

Karjalan kieli on se kieli, jota **karjalaiset** puhuvat.

1. Karjalaisten asuma-alue käsittää osan Neuvosto-Karjalasta, osan Suomen n.s. Raja-Karjalasta sekä osia ent. Tverin ja Novgorodin lääneistä. Kahdella ensinmainitulla alueella he ovat asuneet ikimuistoisista ajoista alkaen, onpa heidän maansa aikoinaan ulottunut Suomenlahdesta Vienanjoen suun seuduille asti. Sitävastoin Novgorodin ja Tverin karjalaiset ovat siirtolaisia, jotka vasta 1600-luvulla ovat asettuneet nykyisille asuinpaikoilleen.

Neuvosto-Karjalassa asuu karjalankielistä kansaa alueella, mikä läheltä Syvärinjokea ulottuu pohjoisessa melkein Kannanlahteen asti (onpa Kuollanniemellekin siirtyneitä). Alueen itäraja koskettelee paikoin Vienanmeren länsirantaa, etelämpänä käy raja Sees- ja Uikujärven välimaita myöten Äänisjärven pohjoiseen kolkkaan asti, josta lähtien se rajoittuu lyydiläisten (luudikkojen) kielikaistaleeseen, joka erottaa sen idässä alkavasta venäläisestä kielialueesta. »Lyydin kieltä» (joka on lähellä karjalaa) puhutaan Kontupohjan, Mundjärven, Šuojun, Pyhäjärven ja Vaašenin pitäjissä. Venäläinen kansallisuustilasto on aina yhdistänyt lyydiläiset karjalaisiin.

Suomessa käyttää karjalaa Salmin kihlakunnan kreikanuskoinen väestö. Se käsittää pitäjät Salmi, Suojärvi Suistamo sekä osia Impilahden, Korpiselän ja Ilomantsin pitäjistä.

Ent. *Tverin läänissä* asuu karjalaisia piirikunnissa (pohjoisesta lukien): Vesjegonsk, Vyšnij Volotšok, Bežetsk, Kašin, Ostaškov, Novotoržok ja Zubtsov. — Ent. Novgorodin läänissä on

hajanaisia karjalaisryhmiä Tihvinin, Krestsyn, Borovitšin, Valdain ja Demjanskin piirikunnissa.

2. Karjalaisten lukumäärä on nykyään n. **315.000 henkeä,** nim.
Neuvosto-Karjalassa n. 111.000 (v. 1932).
Suomessa (Raja-Karjala + n. 5.000 pakolaista) n. 45.000 (v. 1936).
Ent. Tverin läänissä n. 155.000 (v. 1934).
Ent. Novgorodin läänissä n. 3.000 (v. 1926).
Paitsi näitä löytynee jokunen määrä vielä Kuollanniemellä, Leningradissa ynnä muualla.
— Verrattakoon edellämainittuihin lukuihin Venäjän tilaston numeroita aikaisemmilta vuosilta: karjalaisia oli Venäjällä v. 1897 208.000, v. 1926 240,000.

3. Karjalaisten kielisukulaiset.
Lähimpiä heimolaisia kielen puolesta ovat *suomalaiset* (yli 3 miljoonaa, joista Neuvosto-Karjalassa n. 7.000) sekä *vepsäläiset* (n. 34.000), joista n. 9.000 asuu Šoutjärven pitäjässä Äänisjärven lounaisrannalla; muualla heitä on ent. Novgorodin läänissä Ojatinjoen rannoilla). Kauempana, Suomen lahden eteläpuolella, sijaitsee *virolaisten* maa (toista miljoonaa henkeä). Leningradin alueella asuvat *vatjalaiset* (tai ainakin heidän muukalaistuneet jälkeläisensä: v. 1897 väenlasku ilmoittaa heidän lukunsa n. 1.000:ksi; v:n 1926 väenlasku on heidät unohtanut). Riianlahden etelärannalla elää entisten *liiviläisten* jäännös, n. 1.500 henkeä.

Edellämainittuja kieliä luetaan kuuluviksi n.s. *itämerensuomalaiseen* kieliryhmään.

Kaukaisempia, vieraampia sukukieliä puhuvat *lappalaiset* (v. 1910 n. 30.000, joista n. 1.700 Kuollanniemellä), *mordvalaiset* (Etelä-Volgan mailla, n. 1.300.000 v. 1926), *marilaiset* (čeremissit, n. 430.000 v. 1926, Keski-Volgan pohjoispuolella), *votjakit* (n. 510,000 v. 1926, marilaisista itään), *komilaiset* (syrjäänit, n. 370,000 v. 1926, votjakeista pohjoiseen). Luoteis-Siperiassa elelevät *vogulit* (n. 5.000) ja *ostjakit* (n. 18.000).

Tonavan keskijuoksun mailla elää *Unkarin* kansa (nyk. n. 12 miljoonaa).

4. Karjalan kielen tutkimus on myöhään tullut tiedemiesten huomion kohteeksi.

Vasta v. 1870 julkaisi Arvid Genetz tutkielman Suojärven pitäjän kielestä, jota oli käynyt v. 1867 tutkimassa. Sitä seurasivat

saman tekijän arvokkaat tutkimukset »Venäjän Karjalan kielestä» (v. 1880) ja »Aunuksen kielestä (v. 1884).

Pitkän tauon jälkeen ilmestyi sitten Heikki Ojansuun Karjalan kielen *äänneoppi* (v. 1905) ja Karjala-Aunuksen äännehistoria (v. 1918). Äänneoppia oli jo ennen häntä Genetz erityisessä julkaisussa käsitellyt ja sitä ovat sittemmin eri miehet paikkakunnittain tutkineet (nim. Salmin, Tunkuan, Suistamon ja Tulemajärven murteita).

Kielennäytteitä sisälsivät myös mainitut Genetzin teokset, samoin Ojansuun »Karjalan kielen opas» (v. 1907) ja edellämainitut äänneoppitutkimukset. Erittäin runsaita ja valaisevia näytteitä kansankielestä tarjoavat Eino Leskisen toimittamat »Karjalan kielen näytteitä»: I. Tverin ja Novgorodin Karjalaa (v. 1932) II. Aunuksen ja Raja-Karjalan murteita (v. 1934) ja III. Ent. Poventsan ja Kemin kihlakuntien karjalais-murteita (v. 1936).

Karjalan kielen *sanastoja* löytyy Genetzin teoksissa ja niitä on sen jälkeen kerätty eri pitäjien kansankielestä, kansanrunouskokoelmista ja painetusta kirjallisuudesta. Nykyään on täten saatu kokoon n. 400.000 sanatietoa ja on suunniteltuun »Karjalan kielen sanakirjaan» arveltu tulevan n. 100.000 hakusanaa. — Pienen karjalais-venäläisen sanakirjan on julkaissut V. Korolev (v. 1913 Russko-Karel'skij Slovar', 74 siv.).

5. Karjalainen kirjallisuus on vielä vähäinen. Tosin siihen tavallaan kuuluu maailmankuulu Kalevala, sillä sen runoista valtaosa on saatu karjalan kielen alueelta. Kielen karjalaisuutta painetussa Kalevalassa on kumminkin paljon supisteltu kirjasuomen hyväksi. Alkuperäisenä on karjalaisten laulajien kieli säilynyt laajoissa Kalevalan aineksissa: »Suomen kansan vanhoissa runoissa», nim. sen osissa: »Vienan läänin runot» (1.—4.; v. 1908—1921), »Aunuksen, Tverin ja Novgorodin-Karjalan runot» (v. 1927) ja »Raja- ja Pohjois-Karjalan runot» (1.—3.; v. 1927—1931)[1]).

Paitsi kansanrunoutta on karjalainen kirjallisuus tähän asti sisältänyt pääasiallisesti uskonnollisia teoksia, vasta viime vuosina muita. V. 1804 ilmestyi eräs rukouskirja (vienan ja aunuksen murteilla), v. 1820 »Svätoi Jovangeli Matveista» (Tverin kar-

[1]) Omituisuutena mainittakoon, että kaikkein pisintä kalevalaista runoa on laulettu — idempänä Karjalan kielirajaa eräässä kylässä Pyhäjärven (Svjatozeron) pitäjää, mistä N. Leskov otti talteen 484 säettä käsittävän lyydinkielisen runon «Sepuoi Ilmalline pajas ruadav . . .« (julkaistu Zhivaja Starinassa« v. 1893).

jalaksi), v. 1870 E. Tihonov'in »Karel'sko-russkij molitvennik» (rukouskirja; aunukseksi), v. 1882 »Kristillisen ortodoksisen opin alkeet» (aunukseksi ja venäjäksi). — Vuosina 1895—1900 ilmestyi vienan murteella raamatunhistoria ja neljä evankeliumia.

Aapiskirjoja kansanopetusta varten on julkaistu Tverin karjalaksi v. 1887 (A. Tolmačevskaja: Rodnoe Karel'skoe) ja 1894 toinen Kemin karjalan eli vienan murteella.

Aunuksen murteella ilmestyi »Karjalan Ortodoksisen Veljeskunnan» toimesta vv. 1908—1914 joukko hengellisiä kirjasia (m.m. raamatunhistoria ja pari evankeliumia). — Samalla murteella julkaistiin Suomessa vv. 1914—1921 kolme evankeliumia ja neljä apostolien kirjettä.

Kansanrunoutta edustaa Suomessa julkaistu »Rahvahan kandeleh» (141 siv., v. 1922). — Taiderunojen käännöksiä sisältävät »Vieronvirzie» (v. 1924), »Laululoi aunukselazil» (v. 1921) ja »Kibunoi» (1.—2.; vv. 1925—1927).

Viime vuosina on Tverin (Kalinin'in) Karjalassa ilmestynyt koko joukko kansanopetusta ja muita aloja edustavia teoksia (n. 35 teosta ennen v. 1934). Niiden toimittajista mainittakoon A. Miloradova, P. Smirnoff, F. Stepanov, A. Sokoloff.

6. Karjalan kielen luonteenpiirteitä.

Karjalan kieli voittaa äännerikkaudessa sekä läntisen että itäisen kielinaapurinsa. Sen sanat (nim. aunuksen murteessa) ovat yleensä lyhempiä kuin suomessa, samalla kuin niiden lyhyiden *tavujen* osuus on suhteellisesti vähempi. Teonsanojen taivutuksessa taas on paljon rikkaampi vaihtelu. — Johtopäätteiden runsaus on ihmeteltävä. — Lauseopin alalla ansaitsee huomiota persoonallinen passiivi ja agentti. Kieli on voinut vapautua omistusliitteiden pakollisesta käytöstä ja on siten voittanut täsmällisyydessä. Suhdesanoilla ja erittäin prepositioilla on runsaampi käytäntö kuin suomessa, mikä antaa kielelle nykyaikaisemman leiman.

Kielen sanasto on rikas synonyymeistä ja (niinkuin ylempänä huomautettiin) sanojen johdannaisista. Sivistyssanojen puute tietenkin johtuu kielen viljelemättömyydestä ja on helposti korjattavissa uutismuodostuksilla, joihin runsaat ainekset tarjoavat mahdollisuuden.

7. Karjalan kielen murteet.

Kielessä on kaksi päämurretta: *aunuksen* ja *vienan*. Edellistä puhutaan eteläosassa ent. Aunuksen lääniä, Suomen puolella

Salmissa, Impilahdella, Suojärven eteläosassa sekä Suistamon salokylissä. — Aunuksen murteesta pohjoiseen alkaa välimurre, mikä vähitellen muuttuu vienan murteeksi, mikä vallitsee muussa osassa kielialuetta. — Vienan murteesta erottautuu Luoteis-Vienan kovakonsonanttinen murre, joka Miinoan kylästä (pohjoiseen Repolasta) muutamien peninkulmien leveydeltä seuraa Suomen rajaa Karjalan pohjoiseen rajaan asti. — Tverin ja Novgorodin karjalaiset käyttävät vienanvoittoista kieltä.

Näiden kahden päämurteen eroavaisuudet selviävät seuraavasta kaavasta (jonka jokainen sanapari edustaa erästä äännetai muotoseikkaa; harvennettu kirjoitus osoittaa kieliopissa etusijan saanutta puolta).

Aunus.	Viena.
p a e t a > [1]) *poata*	l a p s e l < *lapšella* / *lapšelda*
n ä e n > *neän*	*nuottu* < n u o t t a
s a n o(j)e s > *šanuošša*	*mečču* < m e č č ä
v a l g o i l o v > *valguolov*	*syömisty* < s y ö m i s t ä
kondí < k o n d i e	s a v u s t o a > *šavuštoa*
Oleksí < O l e k s i e	v i r z u > *viržu*
t u r k í < *turkkie*	k o n z a > *konža*
v a l g e i — *valgie*	r a h k i s > *rahis*
h a r m a i — *harmoa*	t a h t o n > *tahon*
r o d ú < *roduo*	l a s k e t a n > *lašetan*
k y l ý < *kylyö*	l a s t u t > *laššut*
k u k o i > *kukko*	v ä r i s t ä > *värissä*
k a n d o i > *kando*	m a t k a t a > *matata*
l a v v a t < *lauvat*	*purta* < p u r r a.
m y v v ä < *mývä*	v e l l a t — *velat*
p o j j a t > *pojat*	k u r r e t — *kuret*
t i j j ä n < *tíjän*	i z ä n d ä t > *izännät*
kätkyizien < k ä t k y z i e n	*ukonnu* < u k k o n a.
k a u n e h u i z i e n < *kaunehuzien*	m i n ä > *mie*
pastoa < p a i s t o a	s i n ä > *šie*
l a š k a t < *laisat*	h ä i — *heän*
m u r g i n < *murgina*	m ä r g i m ä t > *märimmät*
h a t t a r < *hattara*	s o a m m o < *šoamma*
r i e h t i l < *riehtilä*	k o a v o i m m o < *koadoma*
l a p s e s < *lapšešša* / *lapšešta*	k o a d a n u h < *koadan(ut)*

[1]) Ks. merkkien selityksiä.

Niinkuin kaavasta näkyy, on vienan murre (eli Vm.) sisävokaaleihin nähden osittain uudemmalla kannalla (huom! *oa, eä, uo, yö,* missä aunuksen murteessa (eli Am:ssa) on *ae, (ai), äe, (äi), oe (oi),* mutta loppuvokaaleihin nähden vanhemmalla (loppuvokaali säilyy, missä se on Am.ssa kadonnut, lopussa on *ie, uo, yö,* vrt. Am.n *í, ú, ý;* — mutta kuitenkin loppu-*o,* missä Am.ssa *oi).* — Konsonantismissa Vm. enemmän suosii suhuäänteitä *(š, ž)* ja yleensä konsonanttien heikkoasteisuutta. Am. on siten paremmin säilyttänyt konsonantteja ja osittain sisävokaaleja; Vm. taas on loppuvokaaleissa pysynyt kiinni.

Äänneoppi.

1. *KIELEN ÄÄNTEET JA NIIDEN MERKINTÄ.*

§ 1. Karjalan kielessä on seuraavat 33 äännettä:

a,	esim.	a b u.	o,	esim.	o l g i.
b,	»	b a u h o a.	p,	»	p a r z i.
d,	»	a d r a.	r,	»	r a v e i.
ď (dj),	»	ď e ä ď ö.	ŕ (rj)	»	g o ŕ a.
e,	»	e g l ä i.	s,	»	s u l a.
f,	»	f o r m a.	ś (sj),	»	V a ś a.
g,	»	g a r b a l o.	š (sh),	»	š a l g u.
h,	»	h a v u.	z,	»	z e ĺ ĺ a.
i,	»	i g ä.	ž (zh),	»	ž i k k o.
j,	»	j u n o.	t,	»	t u l i.
k,	»	k o n d i e.	ť (tj)	»	ť ú ď i n.
l,	»	l ä y l e n.	u,	»	u k s i.
ĺ, (lj),	»	ĺ ú ĺ i n.	v,	»	v a n a.
m,	»	m e l a.	y,	»	y l b e i.
n,	»	n a g r i s.	ä,	»	ä b r ä s.
ń (nj),	»	ń e r o.	ö,	»	ö b l ö i.
ŋ,	»	l ä ŋ g e t.			

1 huom. ď, ĺ, ń, ŕ, ś, ť ovat n.s. liudennettuja konsonantteja. Niiden ääntämistä ei oikein vastaa merkintä dj, lj y.m., sillä j-äännettä niissä ei selvästi kuulu. š:tä vastaa ruotsin sk (sanassa skön), saksan sch; z:tä saksan s sanan alussa (esim. sieben): ž:tä ranskan j. (san. objet).

2 huom. Paitsi yllämainittuja 33 äännettä tavataan eri murteissa vielä eräs h:n tapainen äänne (= ven. x), u:n ja i:n välinen (= ven. bl), ŋ:n tapainen (ranskan sanassa un), u:n ja y:n välinen (= ruotsin u). Esim. *or'hoi, viigonka, konža, lulluine.* — Päinvastoin puuttuvat Vm:n luoteisosassa (Miinoasta pohjoiseen pitkin Suomen rajaa) eräät äänteet: b, d, g, z, ž, joiden sijalla tavataan p, t, k, s.

3 huom. Karjalan kielen äänteistä eivät suomen kirjakielen aitoperäisissä sanoissa esiinny b, f, g, š, z, ž eivätkä liudennetut konsonantit. — Ruotsin kielestä puuttuvat z ja ž sekä liudennetut konsonantit; — venäjän kielestä samoin ŋ, y, ö: — saksan kielestä ž ja liudennetut konsonantit.

§ 2. Kielen äänteitä **merkitään** paitsi yllämainittuja 33 äännettä vastaavilla kirjaimilla myös merkeillä:

č, mikä vastaa yhdysäännettä tš:ää;

á, é, í, ó, ú, ý, ä, ő, mitkä osoittavat pitkiä vokaaleja (joita ennen on merkitty kahdella vokaalilla, siis: aa, ee, ii, oo, uu, yy, ää, öö).

Esim. *kačon* (= *ka-tšon*), *Germánie*.

§ 3. Äänteet ovat kahta päälajia:

1. Vokaaleja (ääntiöitä) ovat a, e, i, o, u, y, ä, ö;

2. Konsonantteja (kerakkeita) ovat b, d, ď, f, g, h, j, k, ĺ, m, n, ń, ŋ, p, r, ŕ, s, ś, š, z, ž, t, ť, v.

§ 4. Sointinsa puolesta äänteet ovat:

1. Soinnillisia, joita äännettäessä kurkun äänijänteet värähjävät, ovat vokaalit ja konsonanteista b, d, ď, g, j, ĺ, m, n, ń, ŋ, r, ŕ, z, ž, v.

2. Soinnittomia ovat muut konsonantit, siis f, h, k, p, s, ś, š, t, ť.

Vokaalit.

§ 5. Ääntämispaikan mukaan vokaalit jakautuvat kahteen ryhmään.

1. Takavokaaleja, jolloin kielen takaosa kohoaa, ovat a, o, u.

2. Etuvokaaleja, jolloin kielen etuosa kohoaa, ovat i, e, y, ä, ö.

§ 6. Pitkinä esiintyvät yleensä vain vokaalit í, ú, ý. Esim. k í t ä n, v i r í, m i e h í, k ú, a l g ú, j ú t t u o, p ý, r ý d e ä, k y d ý.

Pitkät á, é, ó, ä, ő tavataan lainasanoissa sekä Tulemajärven, Vitelen ja Paadenen murteissa. Esim. á g e n t a, s é m e n t ä, n ó m e r, — m á m o, o t t á, v e ĺ ĺ é, s a n ó, ä r e s, m e n ő.

§ 7. **Diftongi** (kaksoisääntiö) on kahden erilaisen vokaalin yhtymä samassa tavussa.

Diftongeja ovat oa, eä, ie, uo, yö, ai, ei, oi, ui, yi, äi, öi, au, eu, iu, ou, ey, iy, äy, öy.

Esim. m o a, p e ä, v i e, s u o y ö, a i n o s, h e i l, t o i, h u i m a, k e r ä v y i, j ä i, s ö i, a u n a, r e u n a, n i u h a, o u d o, k e y h ä, l i y h t e h, k ä y g e ä, m ö y k k y.

§ 8. Diftongien oa:n, eä:n sijalla on murteittain pitkät á, ä tai ua, iä. Esim. má, mua, ottua, pä, piä, pidiä.

Huom. oa:n, eä:n käyttämistä ennen muita vastaavia diftongeja puoltaa se seikka, että siten välttyy eri sanamuotojen sekaannus. Esim. opastoa, opettaa ~ opastuo, oppia, vagavoa hiljaista ~ vagavuo, hiljetä. — Vrt. opastua ~ opastuo, vagavua ~ vagavuo, jolloin sekaannus olisi lähellä.

Myös Kalevalan kielen *oa*:n, *eä*:n käyttö on huomioon otettava.

§ 9. Jos sanan ensi tavussa on y, ä tai ö, niin seuraavissa tavuissa ei voi olla a:ta, o:ta eikä u:ta. Jos taas ensi tavussa on a, o tai u, niin seuraavissa eivät esiinny y, ä eikä ö. Tämä sääntö on n.s. **vokaalisointu;** se koskee vain yhdistämättömiä sanoja. Esim. ylähäine, päiväine, lövvämmö; aigaine, ovvostammo, unnuttih. — Kuitenkin tuntuu vokaalisointua muutamissa yhdistetyissäkin sanoissa. Esim. pyhäĺĺä (< pyhä-Iĺĺa) ukkonen, käzäšťe (< käziašťe), jongoi (< jonygöi), Lindarvi (< Lindujärvi). Huom! vieristä (< vienrista) loppiainen.

Huom.! Jälkiliitteet -bo ja -go pysyvät aina takavokaalisina; esim. midäbo, sidägo.

§. 10. Vokaalisointu vaikuttaa sanojen taivutuksessa ja johdossa siten, että alkuaan takavokaalinen sana (jossa on a, o tai u) ja etuvokaalinen sana (jossa y, ä, ö) pysyvät edelleenkin sellaisina. — Ainoastaan jos sanan ensi tavussa on e tai i ja toisen tavun a:n sijalle ilmestyy e tai i, niin seuraavissa tavuissa ei enää esiinny takavokaalia. Esim. roadaj ~ -jat, lähtij ~ jät, matka ~ -laine, täyzi ~ täydeläine. — Virkan ~ virketäh, niuha ~ niyhembät, reuna ~ reynimäine.

Konsonantit.

§. 11. Äänteitä d, l, n, r, s, t ei yleensä esiinny i:n edellä, vaan niitä vastaavat liudennetut ď, ĺ, ń, ŕ, ś, ť (jotka ollessaan i:n edellä kumminkin kirjoitetaan kuin edelliset). Ainoastaan milloin i ei kuulu sanan vartaloon, vaan yksinomaan päätteeseen, silloin äänteet d ja t tavataan i:n edellä. Esim. kodí (mon. part. sanasta koda) keändi, sordi, ostin, mútin, puindí (vrt. puinda), käyndí (vrt. käyndä). — Vrt. kodí (yks. part. sanasta kodi), loasti (imperf.), smietti,

vodi, viešti, (äänn. koď í, loasťi, smieťťi, voď i, viešťi, koska näissä i kuuluu vartaloon, vrt. nom. kodi, infin. loastie, smiettie, vodie; viešti.)

§ 12. j-äänteen sijalla on useissa murteissa ď; esim. ďogi, ďygei, viďďäh, harďa.

§. 13. Sana saattaa alkaa yhdellä tai useammalla erilaisella konsonantilla. Yleisin sanan alussa olevista konsonanttiryhmistä on tš (= č). Muut sellaiset tapaukset kuuluvat enimmäkseen luonnonäänisiin, kuvailleviin tai uudempiin lainasanoihin.

Esim. čoma, čidžoi; bríluo, gramista, kliŋkeh, kreŋkalleh, plaigoa, priŋkahtih, sroŋguo, stičku, škaĺa, šlöpöi, šťäimy, šmailata, šńaugoa, špuillu, šťoŋkata, švílakeh, zdunie, trihkeh; — briha, griuna, dvorča, kroassie, pletti, skripka smiettie, škola, zvieri.

§. 14. Sanan lopussa tavataan vain konsonantit h, l, n, r, s, t tai d. Esim. kandeleh, lavoh, äjjäl, pagin, sizär, tunnus, lyhyt, näid.

II. TAVUT.

§ 15. Jokainen sana sisältää yhden tai useamman tavun.

Tavu saattaa loppua vokaaliin tai diftongiin, jolloin tavua sanotaan **avonaiseksi (avotavuksi),** — tai konsonanttiin, jolloin tavu on **umpinainen (umpitavu).** Esim. kai, ota, kerävyi; — toin, ostan, kerrassah.

III. PAINO.

§. 16. Sanan **pääpaino** on yleensä sanan ensimäisellä tavulla; esim. àndoa, òttamas. Joskus harvoin pääpaino on toisella tai kolmannella tavulla; esim. ylèn, yhtèlleh, hurivòm, uràa.

Paitsi pääpainoa on neli- ja useampitavuisilla sanoilla heikompi **sivupaino** kolmannella (tai neljännellä) ja viidennellä tavulla; esim. àndoàkseh, òttamàssain, kàččelèmmokseh, òpastumàtoi, òlemàttomùten.

Painottomia ovat yleensä sanan toinen ja viimeinen tavu (ylempänä ja alempana mainituin poikkeuksin).

Liitännäispartikkelit **i** ja **e** ovat aina painollisia; esim. onì, soavè, voiè (vakuuttava vastaus kysymykseen: ongo, soavgo, voibigo); miè? kuiè? (kysymys mi? kui? uudistettuna).

IV. ÄÄNNEVAIHTELUJA.

VOKAALIVAIHTELUJA.

§. 17. *A. Monikon i:n edellä.*

a:n vaihtelut.

1. Vartalon loppu- a :n sijalla on **o.**

a. Kaksitavuisissa nomineissa, joiden ensimäisessä tavussa on a, oa, e tai i; esim. s a d/a ~ s a d o i, š o a r/a ~ š o a r o i, v e l g/a ~ v e l g o i, l e u g/a ~ l e u g/o i, v i r d/a ~ v i r d o i.

b. Useampitavuisissa nomineissa, joissa loppu-a:n edellä on b, d, g, k, n, t, sv tai i:tä seuraava konsonantti; esim. k o r o b/a ~ k o r o b o i, k o l o d/a ~ -o i, d o r o g/a ~ o i. h a r a k k/a ~ -o i, l o p u š k/a ~ -o i, i k k u n ~ - o i, m i l j o n ~ -o i, p o g o s t/a ~ -o i, b o h a t t/a ~ -o i, p r o t s e n t/a ~ -o i, n í s t o s v/a ~ -o i, s ú r i m ~ -o i, p a g i n ~ -o i, p a g e n i j ~ -o i.

2. Vartalon loppu- a :n sijalla on **kato:**

a. Kaksitavuisissa nomineissa, joiden ensimäisessä tavussa on o tai u (ei kumminkaan o a); esim. s o b/a ~ -í, b u o l/a ~ -í, s u l/a ~ -í, p u i n d/a ~ -í.

b. Niissä useampitavuisissa joissa loppu-a:n edellä on m, m b tai pass. partis. preesenssin v; esim. k ú d a m/a t ~ -í, o z a t t o m/a t ~ -í, v a n h i m/a t ~ -í, p a r e m b/a t ~ -í, s o a d a v/a t ~ -í, a n n e t t a v ~ -í.

3. Vartalon loppu-a:n sijalla on **o** tai **kato** niissä useampitavuisissa nomiineissa, jotka eivät kuulu 1. b:ssä ja 2. b:ssä mainituihin; esim. l a u l a j ~ -o i, -í, o p a s t u j ~ -o i, -í, a t k a l ~ -o i, -í, k a č o n d a ~ o i -í, r u b i e n d/a ~ o i, -í, k i h u r ~ -o i -í, h u i m a ž a ~ -o i, -í. — Mutta: h a m a r ~ -o i, j u m a l o i, k o n t o r o i, t a v a r o i.

ä:n vaihtelut.

1. Vartalon loppu- ä :n sijalla on **ö** useampitavuisissa nomineissa, joissa loppu-ä:n edellä on g, k, n, t tai i:tä seuraava konsonantti; esim. đ e l e g/ä ~ -ö i, ń e v e s k/ä ~ -ö i, b õ l ö š k/ä ~ -ö i, š t ä g ä n ~ -ö i, p e ä l y s t/ä ~ -ö i š i b l i e t t/ä ~ -ö i, r i e h t i l ~ -öi, r ä č č i n ~ -ö i k i r p i č č/ä ~ -ö i.

2. Vartalon loppu ä:n sijalla on **kato** kaikissa kaksitavuisissa nomineissa sekä pass. partis. preesenssin muodoissa; esim. h ä d/ä ~ -í, ń ä l g/ä ~ -í, m e č č/ä ~ -í, s i l m/ä ~ -í, m y ö n d/ä ~ -í, p i e t t ä v ~ -í, s y ö d ä v ~ -í. — Huom. myös: e l ä v ~ -í, v ä g e v i, i z ä n d í, e m ä n d í.

3. Vartalon loppu ä:n sijalla on **ö** tai **kato** muissa useampitavuisissa nomineissa kuin 1:ssa mainituissa; esim. e l ä n d/ä ~ -ö i, -í, k y z y j ~ -ö i, -í, v e d ä j ~ -ö i, -í, i m e l ~ -ö i, -í, k ä b ä l ~ -ö i, -í, l e i b ä ž/ä ~ -ö i, -í, m i e l e v ~ -ö i, í.

e:n vaihtelu.

Vartalon loppu e:n sijalla on **kato;** esim. k i v/e l ~ -i l, e n d i z/e l ~ -i l, p e r e h/e l ~ -i l, a h v e n/e l ~ -i l, p e ŋ g e r e l ~ i l.

ie:n vaihtelut.

Vartalon loppu i e:n sijalla on **e** tai **ej** (Am.); esim. m u r/i e h (nom.-e i), ~ e i h, e j i h, p u r h/i e h (nom. -e i) ~ -e i h, -e j i h, v i l/i e h ~ -e i h, -e j i h.

o:n vaihtelu.

Vartalon loppu o:n sijalla on kolmitavuisissa sanoissa **kato;** esim. l a b o h/o t (nom. l a v o h) ~ -í, t a l g o h/o t (nom. t a l l o h) ~ -í.

oa:n, **eä**:n vaihtelut.

1. Vartalon o a:n, e ä:n sijalla on yksitavuisissa sanoissa **a,** ä; esim. n o a t ~ n a i s, p e ä t ~ p ä i h.

2. Vartalon loppu-o a:n, e ä:n sijalla on kaksitavuisissa sanoissa **a** tai (Am.) **aj, ä** tai **äj** (Am.); esim. h a r m/o a s (nom.-a i) ~ -a i s, -a j i s, k a m/o a s (nom.-a i) ~ -a i s, a j i s, p e d/e ä s (nom.-ä i) ~ -ä i s, -ä j i s, v e r/e ä s (nom.-ä i) ~ -ä i s, -ä j i s.

uo:n ja **ú**:n vaihtelut.

Vartalon u o:n sijalla on **o,** ú:n sijalla on **u;** esim. n u o t ~ n o i s, n e n u o t ~ n e n o i s, m ú s ~ m u i s, s ú s ~ s u i s (=s ú l o i s).

§. 18. *B. Imperfektin i:n edellä.*

a:n vaihtelut.

1. Verbivartalon loppun a:n sijalla on **o** kaksitavuisissa sanoissa, joiden ensi tavussa on a tai o a ja jotka eivät ole luonnonäänisiä; esim. a n d/a v ~ -o i, a u t/t a v ~ -o i, s o a t/t a v ~ -o i, k o a d/a v ~ -o i.

2. Vartalon loppu-a:n sijalla on **kato** muissa kaksitavuisissa ja kaikissa useampitavuisissa sanoissa; esim. o s t/a v ~ -i, p u r g/a v ~ i, m ú t t/a v ~ i, b r o a k k/a v ~ -i, p e r g/a v ~ -i, v i r k/a v ~ -i, o p a s t/a v ~ -i, s ú r e n d/a v ~ -i.

ä:n vaihtelu.

Vartalon loppu ä:n sijalla on **kato;** esim. k e ä n d/ä v ~ -i, š ä l m/ä v ~ -i, t i e d/ä v ~ t i e z i, s e l l i t t/ä v ~ -i, v ä h e n-d/ä v ~-i.

e:n vaihtelu.

Vartalon loppun e:n sijalla on **kato;** esim. m en/e n ~ -i n, p a g i z/e n ~ -i n, v o i t t e l/e n ~ -i n.

i:n vaihtelu.

Vartalon loppun i:n sijalla on **kato;** esim. o p p/i v ~ -i, k u r j e h t/i v ~ -i.

ai:n, **oi**:n, **ui**:n vaihtelut.

Vartalon diftongien a i, o i, u i sijalla on **a, o, u;** esim. n a i n (prees.) ~ n a i n (imperf.), v o i n ~ v o i n, u i n ~ u i n.

äy:n vaihtelu.

Vartalon ä y:n sijalla on **ä**; esim. k ä y n (prees.) ~ k ä i n (imperf.)

ie:n vaihtelut.

Vartalon loppu i e:n sijalla on yksitavuisessa sanassa **ei,** kaksitavuisissa sanoissa **ei,** milloin I infinitiivi on e t a-loppuinen, mutta **í,** milloin I infinitiivin lopussa on -i t a; esim. v i e n ~ v e i n, l a ŋ g/i e n (inf. -e t a) ~ e i n, š u o r/i e n (-i t a) ~ -í n, h ä v/i e n (-i t ä) ~ í n.

oa:n, **eä**:n vaihtelut.

Vartalon loppu-o a:n, e ä:n sijalla on **a, ä**; esim. s/o a v ~ a i, v a l d/o a v ~ a i, j/e ä v ~ ä i, h y p p/e ä v ~ ä i.

uo:n, **yö**:n **vaihtelut.**

Vartalon loppu u o :n, y ö :n sijalla on yksitavuisissa sanoissa **o**, **ö**; kaksitavuisissa sanoissa myös **o**, **ö**, milloin I infinitiivi on o t a-, ö t ä-loppuinen, mutta **u**, **y**, milloin I infinitiivin lopussa on u t a, y t ä; esim. t u o v ~ t o i, s y ö v ~ s ö i, u i n/u o v (inf. -o t a) ~ o i, t ö l l/y ö v (inf. ö t ä) ~ öi; t u k k/u o v (inf. t u k u t a) ~ u i, j y r/y ö v (-y t ä) ~ y i.

KAAVA VOKAALIVAIHTELUISTA.

§. 19. *A. Monikon i:n edellä.*

1. a ~ o

a) kaksitavuisissa.

k a l a h ~ -o i h ..... a-	a ~ o(i)
m o a l a h ~ -o i h ..... oa-	
v e l g a h ~ -o i h ..... e-	
v i r d a h ~ -o i h ..... i-	

b) useampitavuisissa.

k o r o b a h ~ -o i h ..... b	a ~ o(i)
k o l o d a h ~ -o i h ..... d	
d o r o g a h ~ -o i h ..... g	
h a r a k k a h ~ o i h ..... k	
i k k u n a h ~ -o i h ..... n	
p o g o s t a h ~ -o i h ..... t	
n í s t o s v a h ~ -o i h ..... sv	
p a g i n a h ~ -o i h ..... i-	

2. a ~ ○ (= kato).

a) kaksitavuisissa.

k o d a h ~ -i h ..... o-	a ~ (i)
h u r a h ~ -i h ..... u-	
b u o l a h ~ -i h ..... uo-	

b) useampitavuisissa.

k ú d a m a h ~ -i h ..... m	a ~ (i)
p a r e m b a h ~ -i h ..... mb	
s o a d a v a h ~ -i h v	

3. a ~ ○ tai o.

andajah ~ -oih, -ih ..... } a ~ o (i) (i)
kačondah ~ -oih, -ih
villažah ~ -oih, -ih .....

4. ä ~ ö useampitavuisissa.

ďelegäh ~ -öih ..... g } ä ~ ö (i)
ńeveskäh ~ -öih ..... k
štägänäh ~ -öih ..... n
peälystäh ~ -öih ..... t
riehtiläh ~ -öih ..... i-

5. ä ~ ○.

a) kaksitavuisissa.

hädäh ~ -ih ..... } ä ~ (i)
myöndäh ~ -ih .....

d) pass. partis. prees:ssä.

syödäväh ~ ih ..... ä ~ (i)

6. ä ~ ö tai ○ useampitavuisissa.

vedäjäh ~ -öih, -ih ..... } ä ~ ö(i), (i)
eländäh ~ -öih, -ih .....
mieleväh ~ -öih, -ih .....

7. e ~ ○.

kiveh ~ -ih ..... } e ~ (i)
pereheh ~ -ih .....

8. ie ~ e, ej.

murieh (-ei) ~ eih, ejih ..... } ie ~ e (i), ej (i)
vilieh (-ei) ~ eih, ejih .....

9. o ~ ○ useampitavuisissa.

labohoh (nom. lavoh) ~ ih ..... } o ~ (i)
talgohoh (nom. talloh) ~ ih .....

10. oa ~ a, eä ~ ä yksitavuisissa.

noat ~ naih ..... oa ~ a(i)
peäh ~ päih ..... eä ~ ä(i)

11. o a ~ a, a j, e ä ~ ä, ä j kaksitavuisissa.

p í r o a h (nom. -a i) ~ a i h, a j i h ..... o a ~ a(i) a j(i)
p e d e ä h (nom.-ä i) ~ ä i h ä j i h ..... e ä ~ ä(i), ä j(i)

12. u o ~ o.

n u o t ~ n o i h .....
n e n u o t ~ n e n o i h ..... } u o ~ o (i)

13. ú ~ u.

m ú h ~ m u i h .....
s ú h ~ s u i h ..... } ú ~ u (i)

§ 20. B. Imperfektin i:n edellä.

1. a ~ o kaksitavuisissa, ei-luonnonäänisissä.

a n d a v ~ o i ..... a-
k o a d a v ~ o i ..... oa- } a ~ o (i)

2. a ~ ○ muissa verbeissä.

p a č k a v ~ -i .....
b r o a k k a v ~ -i .....
o s t a v ~ -i .....
p u r g a v ~ -i ..... } a ~ (i)
p e r g a v ~ -i .....
o p a s t a v ~ -i .....

3. ä ~ ○.

j ä t t ä v ~ -i .....
s e l l i t t ä v ~ -i ..... } ä ~ (i)

4. e ~ ○.

m e n e n ~ -i n .....
p a g i z e n ~ -i n ..... } e ~ (i)

5. i ~ ○.

o p p i v ~ -i .....
p a h e k s i v ~ -i ..... } i ~ (i)

6. a i ~ a, o i ~ o, u i ~ u, ä y ~ ä.

n a i b i ~ n a i ..... a i ~ a (i)
v o i b i ~ v o i ..... o i ~ o (i)
u i b i ~ u i ..... u i ~ u (i)
k ä y b i ~ ä i ..... ä y ~ ä (i)

42. 670

7. i e ~ e, i e ~ (í)

v i e n ~ -e i n ..... } i e ~ e (i)
l a ŋ g i e n (inf. -e t a) ~ -e i n ..... }

š u o r i e n (inf. -i t a) ~ í n ..... } i e ~ (í)
h ä v i e n (inf. -i t a) ~ í n ..... }

8. o a ~ a, e ä ~ ä

s o a v ~ -a i ..... } o a ~ a (i)
v a l d o a v ~ -a i ..... }

j e ä v ~ -ä i ..... } e ä ~ ä (i)
h y p p e ä v ~ -ä i ..... }

9. u o ~ o, u o ~ u

t u o v ~ -o i ..... } u o ~ o (i)
u i n u o v (inf. -o t a) ~ o i ..... }
t u k k u o v (inf. -u t a) ~ u i ..... u o ~ u (i)

10. y ö ~ ö, y ö ~ y

s y ö v ~ -ö i ..... } y ö ~ ö (i)
t ö l l y ö v (inf. -ö t ä) ~ ö i ..... }
j y r y ö v (inf. -y t ä) ~ y i ..... y ö ~ y (i)

§ 21. C. *Muita vokaalivaihteluja.*

1. Vartalon loppu **a**:n, **ä**:n sijalla on:

a. **e** komparatiivin ja passiivin päätteen edellä; esim. v a n h/a ~ -e m b i, m ä r/g ä ~ -r e m b i; a n d a v ~ a n n e t a h, j ä **t** t ä v ~ j ä t e t ä h.

b. **i** komparatiivin yks. nominatiivissa; esim. v a n h e m b/a t ~ -m b i, m ä r r e m b/ä t ~ -m b i.

c. **o**, **ö**. Am:ssa eräiden sanojen yks. nominatiivissa: b o a b/o ~ gen. -a n, m o a m/o ~ -a n, t o a t/t o ~ -a n, đ e ä đ/ö ~ -ä n.

d. **kato** superlatiivin päätteen edellä sekä pass. partis. perfektissa u :n, y :n edellä; esim. v a n h/a ~ -i n, m ä r / g ä ~ -r i n; a n n e t/a h ~ -t u, n ä h t ä h ~ n ä h t y.

2. Vartalon loppu **e**:n sijalla on:

a. **i** kaksitavuisten nominien yks. nominatiivissa, johdannaisissa j:n edellä, verbien konditsionaalin päätteen edellä ja usein verbien II infinitiivissä e :n edellä.

Esim. tuleh ~ tuli, vereh ~ veri, vuodeh ~ vuozi. — Poikkeus iče, kolme ja eräät muut. — ol/en ~ olij, ombel/en ~-ij; — ol/en ~ izin, ombel/en ~ -izin; — itk/en ~ -ien, lu/ven ~ -gies.

b. **o, ö** verbien preesenssin ja potentsiaalin yks. 3. persoonassa esim. men/en ~ -öv, mennöv; tulen ~ tulov, tullov; luven ~ lugov, lugenov; menettelen ~ -ttelöv, -tellöv; vien ~ viöv, vienöv, rubien ~ rubiov, ruvennov.

c. **kato** superlatiivin päätteen edellä; esim. kezet ~ kezin, tävvet ~ täyzin.

3. **i**:n sijalla on **e** vartalon h:n edellä is-loppuisilla kaksitavuisilla nomineilla. Esim. kaun/is ~ -ehet, nagr/is ~ -ehet.

4. **Vartalon loppu ie**:n sijalla on yks. nominatiivissa **ei** kaksitavuisilla adjektiiveilla Am:ssa. Esim. raviet ~ ravei, valgiet ~ valgei, ńäbiet ~ ńäbei.

Huom. Vartalon loppu ie:n sijalla on substantiiveilla Am:ssa í; esim. kond/í ~ -iet, päg/í ~ -iet jalkarinta, Germán/í -ies Saksa.

5. Vartalon loppu **oa**:n, **eä**:n sijalla on yks. nominatiivissa **ai, äi** kaksitavuisilla nomineilla Am:ssa. Esim. harmoat ~ harmai vereät ~ veräi, pedeät ~ pedäi.

6. Sen **diftongin** sijalla, mikä on n:n edellä kolmitavuisten ine-loppuisten nominien yks. nominatiivissa, on muissa sijoissa **lyhyt vokaali.** Esim. kuld/aine ~ -azen, -asta, -azet, ig/äine ~ äzen, aeŋg/oine ~ -ozen, amm/uine ~ -uzen, lyh/yine ~- yzen. — Mutta nelitavuisilla esim. jälgimäine ~ -äizen y.m.

Lisäys. Am:ssa on tämän kohdan äänneasu vaihteleva; esim. Salmi: kuldańe, -azen, -astu, -azet; Säämijärvi: kuldaine ~ -aizen, -astu, -aizet; Etelä-Aunus: kuldaine ~ -ažen, -ăštu, -ažet. — Vm:ssa on esim. vähäńe (-äńi), -äzen, -äistä, äzet; jälgimäńe ~ -äzen tai jälkimmäini ~ -äisen y.m.

7. Sen **diftongin** sijalle, mikä on n:n edellä in-loppuisilla, ime-vartaloisilla sanoilla, on **lyhyt vokaali** vartalon m:n edellä. Esim. kazvain ~ -amet, syväin ~ -dämet, kyt-

köin ~ -ömet kytkyt. — Poikkeus: avain ~ -aimet, sadaimel siipisatona.

8. toi-, töi-loppuisten karitiivisanojen **loppudiftongin** sijalla on **lyhyt vokaali** vartalon m:n edellä. Esim. lú/toi ~ -ttoman, tiedämä/töi ~ -ttömän.

9. Loppu-**oi**:n, -**öi**:n sijalla ei-karitiivisilla nomineilla on Am:ssa **lyhyt vokaali** monikon loi-, löi-päätteen edellä. Esim. men/oi ~ -oloi, mu/čoi ~ -ččoloi, jän/öi ~ -ölöi.

10. **i-loppuisen diftongin** sijalla on Am:ssa **lyhyt vokaali** + **j** sekä **ie**:n ja **í**:n sijalla **ij** heikon asteen j:n sekä mon. genetiivin jen-päätteen edellä. Esim. ai/da ~ aj/jan, pei/deä ~ pej/jän voi/dih ~ voj/jah, kui/du ~ kuj/jut, ti/edo ~ tij/jot, síga ~ sijjat, maid/a ~ maj/jen, nai/da ~ naj/jen, nídä ~ nijjen.

11. **u-, y-loppuisen diftongin** sijalla on Am:ssa **lyhyt vokaali** + **v** sekä **uo**:n, **yö**:n, **ú**:n, **ý**:n sijalla on **ov, yv** heikon asteen v:n edellä. Esim. hau/gi ~ hav/vit, pouda ~ povvat, leuga ~ levvat, täydyö ~ tävvyn, löydö ~ lövvön, luodo ~ luvvot, syödy ~ syvvyt súdo ~ suvvot, pýdö ~ pyvvöt. — Mutta: hyödyö ~ hyövyn.

12. **Lyhyen loppuvokaalin** sijalla s- ja t-loppuisilla diftongivartaloisilla nomineilla on Am:ssa **i-loppuinen diftongi** monikon vartalon z:n edellä, samoin akt. partis. perfektissä.

Esim. kev/ät (kev/eät) ~ -äizien loun/at ~-aizien, kätk/yt ~ -yizien, vird/yt ~ -yizien, höyhenyt ~ -yizien, hyv/ys ~ -yizien, kauneh/us ~ -uizien, lyhev/ys ~ -yizien, opastunn/uh (-uot) ~ -uizien. — Vrt. Vm:n muotoja: lounat ~ -azien, kätkyzien, virdyzien, hyvyzien, kaunehuzien, lyhevyzien, opastunuzien.

Huom. Lienee sopivinta käytännössä yhdistää näitä Am:n ja Vm:n muotoja siten, että painottomassa tavussa olisi lyhyt vokaali, sivupainollisessa diftongi. Siten: lounazien, virdyzien, hyvyzien, opastunnuzien, — mutta: höyhenyizien, kaunehuizien, lyhevyizien, tervehyizien. — Vrt. sivupainollisuuden vaikutusta yleensä: akt. partis. perfektissä, potentsiaalissa, konditsionaalin perfektissä ja imperatiivissa.

§ 22. *KAAVA MUISTA VOKAALIVAIHTELUISTA.*

a, ä.
- ~ e ..... vanha ~ -embi; märgä ~ -rrembi; andav ~ annetah
- ~ i ..... vanhembat ~ -mbi
- ~ ○ ..... vanha ~ -in
- ~ o, ö ..... boabat ~ boabo

e.
- ~ i ..... veret ~ veri; olen ~ olij; olen ~ olizin; luven ~ lugies
- ~ o, ö ..... luven ~ lugov; vien ~ viöv
- ~ ○ ..... tävvet ~ täyzin

i ~ e ..... kaunis ~ -ehet

ie ~ ei ..... raviet ~ ravei

oa ~ ai ..... harmoat ~ ai

eä ~ äi ..... vereät ~ äi

vok. + i ~ vok. ..... kuldaine ~ -azen; igäine ~ -äzen; neŋgoine ~ -ozen

oi ~ o, öi ~ ö ..... mučoi ~ -ččoloi; jänöi ~ -ölöi; lútoi ~ -ttomat; veretöi ~ -ttömät

vok. + i ~ vok. + j. ..... aida ~ ajjat; peideä ~ pejjän; kuidu ~ kujjut

ie ~ ij ..... tiedo ~ tijjot

í ~ ij ..... síga ~ sijjat

vok. + u ~ vok. + v. ..... haugi ~ -vvit; leuga ~ -vvat; löydeä ~ lövvän

u o ~ u v ..... l u o d o ~ l u v v o t
ú ~ u v ..... s ú d o ~ s u v v o t

y ö ~ y v ..... s y ö d y ~ s y v v y t
ý ~ y v ..... p ý d ö ~ p y v v ö t

u ~ u i ..... k a u n e h u s ~ u i z i e n
y ~ y i ..... t e r v e h y s ~ y i z i e n

§ 23. *D. Vokaalisulaumia.*

Sanojen taivutuksessa ja johdannaisissa esiintyvät seuraavat vokaalisulaumat:

1. Monikon ja imperf:in **i:n edellä oleva vokaali** muodostaa tämän i:n kanssa diftongin, samaten muutkin yhteensattuvat erilaiset lyhyt vokaalit. Esim. k i r j o i, a n d o i, l a e n, n ä e n, p a i s t a, n ä y t t e ä, l ä h t i e h, k o i s, p i e t t e ä.

2. **a-a, ä-ä** ovat sulautuneet diftongeiksi **oa, eä.** Esim. s a d a ~ s o a n, h ä d ä ~ h e ä s.

3. **a-e > ae, ai; ä-e > äe, äi.** Esim. t a b a e l e n = t a b a i l e n, l e b ä e l e n = l e b ä i l e n, m ä e s = m ä i s. — Selvyyden vuoksi sopisi kirjoituksessa käyttää e n s i m ä i s e s s ä tavussa yleensä a e, ä e; esim. n ä e n näen (vrt. n ä i n näin), — mutta partikkeleissa ä i, siis: k ä i l kädellä, k ä i s kautta, v ä i l avulla, n ä i d sillä (vert. k ä e l kädellä, k ä e s kädessä, v ä e l voimalla, n ä e t näet).

Huom. Vm:ssa on toiset sulaumat: a - e > o a, ä - e > e ä; esim. p o a n n e n paennen, t a b o a l e n, n e ä n näen, k e ä t ä käetä.

4. **e-a, e-ä > ie** (paitsi sanan ensi tavussa). Esim. (e i) l a s k i e lasketa, v e l l i e veljeä, r e g i e rekeä, i č e ~ i č č i e.

5. **e-e > ie, ei.** Esim. e d e h ~ i e l, i e s = e i s, v e d e h ~ v i e n = v e i n, r e g e h ~ r i e t = r e i t, p ä r e ~ p ä r i e n. — H u o m! v é l l ä = v e d e l l ä (vrt. v e d e l e n).

6. **i - a, i - ä > í** nomineissa (paitsi sanan ensi tavussa), mutta > **ie** verbien I infinitiivissä. Esim. l a m b i ~ l a m b í (yks. part.), t ä d i ~ t ä d í, m i e h i e n ~ m i e h í, v e n e h i e n ~ v e n e h i. — Mutta: (e i) p i e pidä. — I inf.: o p p i e, p e r i e.

Huom. Vm:ssa on tällöin nomineissa i e tai i a, i ä; esim. f ä d i e = f ä d i ä, m i e h i e = - i ä.

7. **i-i, ie-i > ei** eräissä Am:n refleksiivitaivutuksen muodoissa sekä frekventatiiviverbeissä. Esim. m i r i e k s e k ~ m i r e i (imper.), (en) m i r e i en tee sovintoa, (e i) v i r i e syty ~ v i r e i l ö v; (e n) l ä m b i e ~ l ä m b e i l e n.

8. **u-i, uo-i > oi** Am:n edellämainituissa tapauksissa. Esim. i s t u o k s e h ~ i s t o i (imper.) istuudu, v i r u v ~ v i r o i l e h makailee; ń e ĺ ĺ u o v ~ ń e ĺ ĺ o i l o v juoksentelee.

9. **u-o > ú, y-ä > ý** Am:n nominien ja verbien pass. partis. perfektin partitiivissa; — mutta > **uo** verbien I infin:ssä. Esim. m i n u n ~ m i n ú (yks. part.), r o d u ~ r o d ú, k y d y ~ k y d ý, t u l d u ~ t u l d ú, m e n d y ~ m e n d ý, o t t a v ~ o t t a h ú. — I infin.: k u č č u v ~ k u č c u o, v e n y v ~ v e n y ö.

10. **u-e > uo, y-e > yö.** Esim. a r m a h/u s ~ -u o n, l u j/u s ~ -u o n, k ä t k/y t ~ -y ö n v ä h/y s ~ -y ö n. — Am:ssa on kuitenkin verbien II infin:ssa **ue, ye** tai **uje, yje;** esim. p ú t t/u v ~ -u(j)e n, -u(j)e s, v e n/y v ~ -y(j)e n, -y(j)e s (vrt. Vm:n p ú t t u o n, -u o š š a).

11. **oa-a > oa, eä-ä > ä.** Esim. r o a d a v ~ r o a n, k o a d a v ~ k o a n, h e ä d ä v ~ h e ä n. — Huom! s o a = s o a h a (I inf.; vrt. s o a d a s), j e ä = j e ä h ä (I inf.; vrt. j e ä d ä s).

12. **oa-i > ai** Am:n sanassa l o a d i e ~ l a i n = l o a j i n, l a i t a h = l o a j i t a h.

VOKAALIEN LOPPU- JA SISÄHEITTO

24. §. **Loppuheitto.** Useampitavuisten nominivartaloiden **loppu-a:n, ä:n** sijalla on yks. nominatiivissa **kato** konsonanttien, j, l, m, n, r ja usein v:n jäljessä; ainoastaan jos näiden konsonanttien edellä käy diftongi, niin loppuvokaali säilyy. Esim. a n d a j (gen., -j a n, part. -j o a), p a g i z i j, s e g a l, k ú d a m, s ú r i m, m u r g i n, p i z a r, h a t t a r, t u t t a v, s o a d a v; — mutta: č a s o u n a, U h m o i l a.

Huom. Vm:ssa loppu-a, -ä aina säilyvät. — Am:ssa on näiden vokaalien sijalla u, y kaksitavuisissa sanoissa, joiden ensi tavu on pitkä sekä useampitavuisissakin sanoissa muiden kuin

edellämainittujen konsonanttien jäljessä ja milloin loppukonsonantin edellä käy diftongi. Esim. v i l l u, p i t k y, v u o t t u; i z ä n d y, s y ö m i s t y, d o r o g u, z a v o d u; č a s o u n u, U h m o i l u.

§ 25. Vokaalien **sisäheitto** tavataan kaksi- ja useampitavuisten nominien ja verbien konsonanttivartaloiden yhteydessä sekä yksityisissä sanoissa. Esim. t u l e h ~ t u l - d a, v e d e h ~ v e t - t ä, t o i z e t ~ t o i s - t a, r a u d a i z e t ~ - a s - t a; — m e n e n ~ m e n - d i h, t u l e n ~ t u l - d i h, k a n d e l e n ~ k a n n e l - d i h, l o m i z e n ~ l o m i s - t i h; — s a n o n ~ s a n n u h (= s a n o n u h), t e r v ä h (= Vm. t e r ä v ä h), e z m ä i ~ e n z i m ä i; (e i) o t t a = o t e t a, s y t t ä l d e ä = s y t y t ä l d e ä, (e i) a n t a = a n n e t a.

TAVUNHEITTO.

26 §. Tavunheitto tavataan Am:ssa k a s- (k ä s-)loppuisten adjektiivien komparatiivissa ja johdannaisissa, h k o- (h k ö-) ja s k e i-päätteisissä johdannaisissa, karitiivisissa substantiiveissa, d a- (d ä-), t t a- (t t ä-) ja i č č e-loppuisissa verbeissä ja eräissä yksityisissä sanoissa. Esim. ń e r o k e m b i (= -k k a h e m b i), m a v u k i n (=-k k a h i n), k u m m a k a š t i (= -k k a h a š t i), k o a m a h k o (= -k a h k o), a i s k e i (~ a i g a) jokseenkin aikainen, h o i s k e i (~ h o i k k a) hoikahko, l a i s k e i (~ l a i h a), r a u s k e i (~ r a v e i), k ú l e m a t u s (= -t t o m u s), t i e d ä m ä t y s (= -t t ö m y s), l ö y t ä h (= -ö v v e t ä h), k i e l t ä h = -l l e t ä h), t u t a h (= -n d i e t a h), k e ä t ä h (= -n n e t ä h), p ä t ä h (= -d i e t ä h), v o i t t a h (= -t e t a h), k e i t t i h (= -t e t t i h), š e i k u i m a s (= -i č č e m a s), (e n), s u v a i (= s u v a i č e), ž e ä l e i m ä t ö i (= -i č č e m ä t ö i). l ä h e m i n e (= -n e m i n e), n e č i m b ä (= -n n e m b ä), m i l l e = m i n u l, p e ä n = p ä i v ä n, (ä l ä) l ä h = l ä h t e.

KONSONANTTIVAIHTELUJA.

A. Astevaihtelu.

27 §. Sanansisäisiä konsonantteja **b, d, g, t,** jotka esiintyvät sellaisinaan avonaisen tavun alussa eli **»vahvassa asteessa»,** vastaavat eräät muut konsonantit tai kato umpinaisen tavun alussa **»heikossa asteessa».** — Vahvan asteen kahdennettuja konsonant-

teja **f f, h h, k k, p p, s s, š š, t t,** č č vastaavat samat konsonantit yksinkertaisina »heikossa asteessa».

§ 28. Vahvan asteen **b**:tä vastaa heikossa asteessa **v**, mutta m:n jäljessä **m.**

Esim. s o b a ~ s o v a n, v a r b a ~ v a r v a n, s a l b o a n ~ -v a t a; r a m b a ~ r a m m a n, h e m/b e n e n ~ -m e t ä.

Huom. Am:ssa toista tavua edempänä sanassa b pysyy, samoin useissa yksityisissä sanoissa. Esim. e n ä m b ä n, k a u n e h e m b a t; — č u b i t, b r i e g u t, v i b a t, k r a b i s t a, k i b a n, k o r b u t, l a m b u t, š a b a n, s v o a d b o t.

§ 29. Vahvan asteen **d**:tä vastaa heikossa asteessa:

1. **Kato** yleensä lyhyen vokaalin jäljessä, mutta **v**, kun d:n edellä tai jäljessä käy o, u tai y. Esim. s a d a ~ s o a n, v e d e ä ~ v e ä n, k ä d e h ~ k ä e n, k i d a ~ k i a n; — m a d o ~ m a v o n, t o d e h ~ t o v e n, v e d o ~ -v o n, r e d u ~ -v u n, s y d ä m e n ~ s y v ä i n. — Poikkeus: k o d i ~ k o i s, r o d i h ~ r o i m m o s.

2. **j**, kun d:n edellä käy i-loppuinen diftongi, i e tai pitkä í. Tällöin diftongien jälkiosaa vastaa j, pitkää í:tä vastaa ij.

Esim. a i d a ~ a j j a n, p e i d e ä ~ p e j j ä n, v o i d o a ~ v o j j a n, u i d o a ~ u j j a n, t i e d ä v ~ t i j j ä n, v í d e h ~ v i j j e n.

Huom. Vm:ssa edellämainitut diftongit ja **í** eivät ole j:n edellä muuttuneet; esim. a i j a n, h a r a v o i j a, n í j e n.

3. **j**, kun d:n edellä käy o a, e ä ja sitä seuraa i; — mutta **v**, kun d:tä seuraa o, u tai y.

Esim. h e ä d ä v ~ h e ä j i n (vrt. prees. 1. pers. h e ä n), l o a d i v ~ l o a j i n (= l a i n); — r o a d a v ~ r o a v o i n (vrt. prees. 1. pers. r o a n), l o a d u ~ -v u n, p e ä d y v ~ -v y n. — Huom! s o a d i h ~ inf. s o a = s o a h a; s o a h e n, -e s; pass. s o a h a h; j e ä d i h ~ j e ä = j e ä h ä; j e ä h e n, -e s; j e ä h ä h.

4. **v**, kun d:n edellä käy u-, y-loppuinen diftongi, u o, y ö, pitkä ú tai ý. Tällöin diftongien jälkiosaa vastaa v, ú:ta, ý:tä vastaa u v, y v.

Esim. l a u/d a ~ l a v/v a n, p o u d a ~ p o v v a n, t ä y d y v ~ t ä v v y n, l ö y d ö ~ l ö v v ö n; l u o d e h e n ~ l u v v e h, t u o d i h ~ t u v v a h, l y ö d i h ~ l y v v ä h; s ú d o ~ s u v v o n, p ý d ö ~ p y v v ö n. — Mutta: h y ö d y ö ~ h y ö v y n.

Huom. Vm:ssa edellämainitut diftongit ja ú, ý eivät v:n edellä ole muuttuneet; esim. l a u v a n, k ä y v ä, k ú v e n.

5. **l, n, r,** kun d:n edellä käy l, n tai r.

Esim. s i l d a ~ s i l l a n, k o n d u ~ k o n n u n, v i r d a ~ v i r r a n.

Huom. Am:ssa d yleensä pysyy toista tavua edeltäpänä sanassa (paitsi I ja II infinitiivissä ja passiivissa); samoin d pysyy u t-, y t-päätteisissä vähennyssanoissa, n d a-, n d ä-päätteisissä johdannaisissa sekä useissa yksityisissä sanoissa.

Esim. v i h e l d ä n, i z ä n d ä t, k u m a r d u n; — k u u n n e l l a, k ä v e l l ä, a b e j j a, s a n o m o j j a; — k y n d y t, k ä d y t, v a r d u t, v e d y t, v i r d y t; — s y ö n d ä n, v o i n d a n, v i e n d ä n; — i d i n, ńú d a n, ú d i n, p e ä d e, l y d i s t ä, k u d e l l a, p ä d e l l y s, v e d e l l ä (= v é l l ä); — o g r o a d a t, m o u d a n, p ú d a n, s a d u n, s ú d i n, ž í d a t.

§ 30. Vahvan asteen **g**:ta vastaa heikossa asteessa:

1. **Kato, j,** tai **v**-samaten kuin d:tä, kun g:n edellä käy lyhyt vokaali, diftongi tai pitkä vokaali.

Esim. j a g a v ~ j o a n, p a g e n e n ~ p a e t a, r e g i ~ r i e n = r e i n, l i g a ~ l i a n, r a g e h e t ~ r a i s; a i g a ~ a j j a n, p o i g a ~ p o j j a n, o i g u o v ~ o j j o t a, m u i g u o v m u j j o t a, l í g a ~ l i j j a n; — j a g o a ~ j a v o i n, n ä g ö ~ n ä v ö n, l u g u ~ -v u u, r y g i e ~ -v i n; h a u g i ~ h a v v i n, r o u g a ~ r o v v a n, l e u g a ~ l e v v a n, p ö y g e ä n ~ p ö v v ä t ä, l u o g o ~ l u v v o n. — Mutta o a:n, e ä:n jäljessä g pysyy; esim. r o a g a ~ r o a g a t, k e ä g ä t, r e ä g y ö ~ -g y n.

Huom. Vm:ssa j:n edellä eivät u i ja í eivätkä v:n edellä mitkään diftongit ja ú, ý ole muuttuneet. Mutta j:n edeltä on muiden i-loppuisten diftongien jälkiosa kadonnut; o a:n jäljessä g:n sijalla on kato. Esim. m u i j o t a, l í j a n; — h a u v i n, l e u v a n; — a i g a ~ a j a n, p o i g a ~ p o j a n, o j e n d a n; — r o a g a ~ r o a t.

2. **l, r,** kun g:n edellä käy l tai r.

Esim. v e l / g a ~ v e l / l a n, ń ä l g ä ~ ń ä l l ä n, n i l g u o ~ -l l o n; k u r / g i ~ k u r / r e t, ń u r g u o ~ r r u n, v i r g u o n ~-r r o t a. — Vm:ssa g:n sijalla on l:n, r:n jäljessä kato; esim. v e l g a ~ v e l a n, k u r g i ~ k u r e t.

Huom. Am:ssa g pysyy ut-, yt-päätteisissä vähennyssanoissa sekä useissa yksityisissä sanoissa.

Esim. jogut, mägyt, regyt; halgelmus, sägän, häköigän, loigeh, lögän, nigat, šogon, tagači, ägän, helgeh, hirgetäh, hägätä, mulgata, mögistä, rígutah, rägistä, toagendan, vilgata; hnígat, krúgan, dorogat, delegän.

§ 31. Vahvan asteen **t**:tä vastaa h:n jäljessä **kato** ainoastaan -utta-päätteisissä verbeissä ynnä eräissä muissa sanoissa.

Esim. heilahuttoa (vrt. heilahtih), säbjähytteä (vrt. säbjähtih); kahiči (vrt. kaksi, kahten), kaheksa, yheksä; ehätteä, juohattoa, kohendoa.

Huom. Vm:ssa ht:tä vastaa aina h, st:tä—ss, št:tä—šš; esim. nähä, šolahan, värissä, laššut, kabrašša n.

§ 32. Vahvan asteen kahdennettuja konsonantteja **kk, pp, tt, ff** vastaavat heikossa asteessa **k, p, t, f** vokaalin jäljessä sekä diftongien oi, öi, ui, yi edellä (imperf:ssä ja johdannaisissa)

Esim. u/kko ~ u/kon, kirikkö ~ -köin, muokkuo ~ muokui, kukoi, umbikoi — se/ppä ~ -pän, loppie ~ -pen, hyppeän ~ -pätä, tappoa ~ tapoi, rippuo ~ ripui, lípoi, löpöi; — ai/tta ~ -tan, ottoa ~ -tin, soattao ~ soatoi, heittyö ~ heityi, tytöi; — Kaffi ~ -fin, kokoffi ~ -fin, Mafoi. — Vm:ssa tapahtuu edellämainittu astevaihtelu vai heikossa asteessa, ei muuten; esim. tappoa ~ tappo (imperf.), soattoa ~ soatto; kukko, ummikko, tyttö.

Huom. Konsonantin jäljessä eivät edellämainitut konsonantit esiinny A:n eteläisissä eikä itäisissä murteissa eikä Tverin Karjalassa; esim. palka ~ palkan, virkoa ~ virketäh, kanverta ~ -rtan. — Muualla ne tavataan, mutta niiden astevaihtelu ei ole säännöllinen (paitsi Vm:ssa), esim. pertti ~ pertis, perttin. tarttuo ~ (ei) tarttu, tartui y.m.

§ 33. Vahvan asteen konsonanttiyhtymää čč (= **ffš**) vastaa č (= **tš**) heikossa asteessa ynnä diftongien oi, oi, ui, yi seuratessa.

Esim. me/ččä (= mettšä) ~ me/čän (= metšän), pahačču ~ pahačut, iččeh ~ ičen, kučču o ~

kučui, havaičču o ~ havaičui, mučoi. — Vm:ssa čč:ta vastaa č ainoastaan heikossa asteessa; esim. ečči e ~ ečin; mutta: kučču o ~ kučču (imperf.)

§ 34. Kahdennettuja konsonantteja **ff, hh, ss,** šš vastaavat Am:ssa yksinkertaiset **f, h, s,** š heikossa asteessa ynnä o i:n seuratessa.

Esim. groaffa ~ groafan, líffa ~ lífan; miehha ~ -han, dúhhu ~ -hun, šohoi; voassa ~ -san, viessoan ~ viesata, kosoi; grošša ~ grošan, bošši ~ bošit; laihušši ~ -šit, dušoi.

Huom. Vm:ssa vahvan asteen k:ta vastaa heikossa asteessa kato s:n, š:n, t:n ja joskus h:n jäljessä; esim. rais/ka ~ -s/an, laiska ~ laisistelen; lašk ie ~ lašetan; matka ~ mataššа, potkoan ~ potata, kätkyöt ~ kätyt, pitkä ~ pititteä; reähkä ~ reähät, riehkie ~ riehin, rahkehet ~ rahis (mutta: tähkät, nahkat, ruhkat y.m.)

§ 35. *Astevaihtelukaava.*

1. b ~ v ..... soba ~ sovan

mb ~ mm ..... ramba ~ ramman

2. d ~ ○ ..... sada ~ soan.

d ~ j ..... { loadie ~ loajin; aida ~ ajjan; tiedo ~ tijjon; rída ~ rijjan }

d ~ v ..... { mado ~ mavon; todeh ~ tovea; lauda ~ lavvan; luodo ~ luvvon; súdo ~ suvvon; roadav ~ roavoin }

ld ~ ll ..... silda ~ sillan

nd ~ nn ..... rinda ~ rinnan

rd ~ rr ..... virda ~ virran

3. g ~ ○ ..... jagav ~ joan

g ~ j ..... { poiga ~ pojjan / líga ~ lijjan

g ~ v ..... { taguo ~ tavon / jogi ~ joven / lugu ~ luvun / haugi ~ havvin / luogo ~ luvvon

lg ~ ll ..... velga ~ vellan
rg ~ rr ..... kurgi ~ kurren

4. t ~ ○ ..... heilahtih ~ -huttoa

5. kk ~ k ..... ukko ~ ukon
pp ~ p ..... seppä ~ sepän
tt ~ t ..... aitta ~ aitan
ff ~ f ..... kokoffi ~ -fin
čč ~ č ..... meččä ~ mečän

6. ff ~ f ..... groaffa ~ groafan
hh ~ h ..... dúhhu ~ dúhun
ss ~ s ..... voassa ~ voasan
šš ~ š ..... bošši ~ bošin

Huomautuksia astevaihteluun.

§ 36. Poiketen yleisestä säännöstä (kt. § 27) **vahva aste** tavataan.

1. Sellaisen umpinaisen tavun alussa, jonka sulkee **h** illatiivissa, possessiivisuffiksissa, refleksiivitaivutuksen yks. 3. persoonassa ja pass. imperf:ssa tai **s** possessiivisuffiksissa.

Esim. abuh, virdah, seppäh, kukkoih, löppöih, Maffoih, meččoih, neččih; poigah, akkah; ottih, kaččoih, azettih; oldih, mendih, azetettih; — ukkos, akkas.

2. ie-vartaloisten nimisanojen monikkomuodoissa sekä yleensä nimisanojen mon. genetiivissä lopputavun diftongin edessä.

Esim. julgiet ~ julgein, -eis, -eih, -eil, kargeis, mageil, kudeis, sideis, turbeil; — aittoin, akkoin, rindoin, virgoin, karhakkoin, nodrakkoin.

3. ine-loppuisten nimisanojen taivutuksessa.

Esim. kuldaine ~ -ldasta, ligaine ~ -gasta, meččäine ~ -ččästä.

4. Konditsionaalin s:n sulkeman jokaisen tavun ja imper:n kk:n sulkeman toisen tavun alussa.

Esim. andas, annettas, ottas, otettas, kerdys, kerryttäs;— andoa ~ andakkah, -kkammo, -kkoa, ottakkah, vedäkkäh. — Mutta avuttaa ~ avutakkah, azettaa ~ azetakkah.

§. 37. **Heikko aste** tavataan myös avonaisen tavun alussa:

1. Jos tavu esiintyy taivutuksessa vaihdellen avoimena ja suljettuna.

Esim. avutoi ~ avuttoman, rannatoi ~ rannattoman; annetah ~ annettih, kallatah ~ kallattih.

2. e-loppuisten nimisanojen yks. nominatiivissa, imper. 2. persoonassa sekä I infinitiivissä.

Esim. laſe ~ laſtien, sie ~ sidien, havve ~ haudien; — andoa ~ anna, ottoa ~ ota, kuduo ~ kuvo; — mennä ~ mendih, sovvella ~ sovveldih.

B. Muita konsonanttivaihteluja.

§. 38. **D:n, t:n vaihtelu z:n, s:n kanssa i:n edellä.**

1. **d**:tä vastaa **z**.

a. Kaksitavuisten e-loppuisten nominivartaloiden yks. nominatiivissa. Esim. ondeh ~ onzi, vuodeh ~ vuozi, vardeh ~ varzi.

b. Nimisanojen ja järjestyslukujen monikossa. Esim. ondeh ~ onzien, onzí y.m., vardeh ~ varzien; kolmandet ~ kolmanzien; myös: tuhandet ~ -nzien.

c. tiedeä-verbin imperf:ssä on tiezin, -it y.m. — Huom! Vm:ssa tíjin y.m.

2. **t**:tä vastaa **s** sanoissa: yhten ~ yksi, yksien, -í, -is y.m.; kahten ~ kaksi, kaksien y.m.

3. **t**:tä vastaa **z** sellaisten nimisanojen monikossa i:n edellä, joiden konsonanttivartalo on t-loppuinen.

Esim. k e v ä/t ~ k e v ä/z i l, l o u n a/t ~ a/z i e n, k ä t k y/t ~ -y/z i e n, l y h y/t ~ -y/z i e n, (h y v y s ~) h y v y t/t ä (yks. part.) -y/z i e n, (k a u n e h u s ~) k a u n e h u t/t a ~ -u i/z i e n, (o p a s t u n n u h ~) -u t/t a ~ -u/z i e n. (Ks. § 21. 12. Huom!)

§ 39. **Sanan sisässä tavun lopussa d:n, t:n edellä yks. partitiivissa.**

1. **ht**:tä vastaa **h** sanoissa: y h t/e n ~ y h t ä, k a h t e n ~ k a h t a.

2. **m**:ää vastaa **n.**

Esim. l u m/i ~ l u n/d a, s o i m i ~ s o i n d a.

3. **nd**:tä vastaa **t** järjestysluvuissa. Esim. k o l m a n d/e t ~ k o l m a t/t a, v i j j e n d e t ~ v i j j e t t ä.

4. **nd**:tä, **rd**:tä vastaa **n, r** kaksitavuisissa nimisanoissa. Am:ssa (ks. § 32. Huom!) Esim. k y n d/e h ~ k y n/t ä, p a r d/e h ~ p a r/t a. — Vrt. Vm:ssa k y n t t ä, p a r t t a.

5. **ps**:ää vastaa **s.** Esim. l a p s/i ~ l a s/t a, k y p s i ~ k y s t ä.

§ 40. **Sanansisäisen tavun lopussa d:n, t:n edellä yks. partitiivissa sekä sanan lopussa.**

1. **h**:ta vastaa **s** nimisanoissa, joiden vartalo on h a- tai h e-loppuinen.

Esim. a h t a h/a t ~ a h t a s/t a, a h t a s; k i r v e h e t ~ k i r v e s t ä, k i r v e s; k a u n e h e t ~ k a u n i s t a, k a u n i s.

2. **ks**:ää vastaa **s** nimisanoissa, joiden vartalo on k s e-loppuinen.

Esim. t u n n u k s/e t ~ t u n n u s/t a, t u n n u s; e r o i t e k s e t ~ e r o i t e s t a, e r o i t e s. — Huom! myös verbi j u o k s/e n ~ j u o s t a.

3. **m**:ää vastaa **n** superlatiivissa ja Vm:n karitiivisanoissa.

Esim. n u o r i m a t ~ n u o r i n d a (harv.), n u o r i n; h u o l e t t o m a t ~ h u o l e t o i n d a, h u o l e t o i n.

4. **nd**:tä vastaa **t** sanassa t u h a n d/e t ~ t u h a t/t a, t u h a t.

41. **Ainoastaan sanan lopussa.**

1. **g**:ta, **kk**-ta vastaa **kato** imperatiivin yks. 2. persoonassa.

Esim. v i e g/e ä ~ v i e, s o a g a h ~ s o a; o t t a k k/a h ~ o t a, k a č e l g a h ~ k a č č e l e.

2. **m**:ää vastaa **kato** karitiivisanojen yks. nominatiivissa Am ssa.

Esim. h u o l e t t o m/a t ~ h u o l e t o i, e l l e n d ä m ä t t ö m ä t ~ -m ä t ö i.

3. **nd**:tä vastaa **s** järjestyslukujen yks. nominatiivissa.

Esim. k o l m a n d e t ~ k o l m a s, v i j j e n d e t ~ v i j j e s.

4. **t**:tä vastaa **h** akt. partis. perfektin yks. nominatiivissa.

Esim. o p a s t u n n u t/t a ~ o p a s t u n n u h, n ä h n y t/t ä ~ n ä h n y h. — Vrt. Vm:n o p a s t u n u t, n ä h n y t.

5. **t**:tä vastaa **s** u o-, y ö-vartaloisissa ominaisuudennimissä.

Esim. (h y v y ö t ~) h y v y t/t ä ~ h y v y s, (p a h u o t ~) p a h u t t a ~ p a h u s.

6. **t**:tä vastaa **kato** e-loppuisissa nimisanoissa, joiden vartalo loppuu diftongiin.

Esim. (h a u d i e t ~) h a v v e t/t a ~ h a v v e, (l a f f i e t ~) l a f e t t a ~ l a f e.

§ 42. *C. Konsonanttien mukautumisia.*

1. **n** on l:n, r:n, s:n jäljessä mukautunut näiden kaltaiseksi. Esim. t u l/l e n (< t u l/n e n), t u l l u h (< t u l n u h), p u r r e n, p u r r u h, p e s s e n, p e s s y h.

2. **z** on k:n ja t:n edellä näennäisesti mukautunut s:ksi.

Esim. k u l d a z/e t ~ k u l d a s/t a, p e z/e n ~ p e s/k ä h, p e s/t ä.

3. **t** on k:n ja n:n edellä mukautunut näiden kaltaiseksi.

Esim. (k e r ä t ä ~) k e r ä t/t i h ~ k e r ä k/k ä h, k e r ä n/n y h; (s u l a t a ~), s u l a t t i h ~ s u l a k k a h ~ s u l a n n u h.

4. č on k:n, n:n ja t:n edellä mukautunut näiden kaltaiseksi.

Esim. k a i č/e n ~ k a i k/k a h, k a i n/n u h, k a i t/t i h; h a r a v o i č e n ~ k k a h ~ n n u h ~ t t i h.

§ 43. **Kaava muista konsonanttivaihteluista.**

1. Vaihtelu i:n edellä.

d ~ z ..... { vuodeh ~ vuozi, -is; kolmandet ~ kolmanzis; tiedeä ~ tiezi

t ~ s ..... { yhten ~ yksi, -is; kahten ~ kaksi, -is

t ~ z ..... { kevät ~ -äzil; kätkyt ~ -yzil; hyvyttä ~ -yzil

2. Vaihtelu d:n, t:n edellä.

ht ~h ..... { yhten ~ yhtä; kahten ~ kahta

m ~ n ..... lumi ~ lunda

nd ~ t ..... kolmandet ~ kolmatta

ps ~ s ..... lapsi ~ lasta

3. Vaihtelu d:n, t:n edellä ja sanan lopussa.

g, kk ~ ○ ..... { vie/gäh ~ vie; otta/kkah ~ ota

h ~ s ..... ahta/hat ~ -sta, -s

ks ~ s ..... tunnu/kset ~ -sta, -s

m ~ n ..... { nuori/mat ~ -nda, -n; huolet/tomat ~ -oinda, -oin

m ~ ○ ..... huolet/tomat ~ -oi

nd ~ s ..... kolma/ndet ~ kolmas

nd ~ t ..... tuha/ndet ~ tuhat

t ~ h ..... opastunnu/tta ~ -nnuh

t ~ s ..... hyvy/ttä ~ hyvys

t ~ ○ ..... laʈe/tta ~ laʈe

4. Mukautumiset.

n ~ l, r, s ..... { tullen / purren / pessen

z ~ s ..... pezen ~ peskäh, pestä

t ~ k, n ..... kerättih ~ kkäh ~ nnyh

č ~ k, n, t ..... kaičen ~ kaikkah ~ kainnuh ~ kaittih

OIKEINKIRJOITUS.

§ 44. Karjalan kielen 33 äännettä merkitään yhtä monella merkillä eli **kirjaimella** sekä lisäksi merkeillä:

č, joka vastaa yhdysäännettä t š; á, é, í, ó, ú, ä́, ő, jotka osoittavat pitkiä vokaaleja (joita ennen merkittiin kahdella kirjaimella aa, ee, ii, oo, uu, yy, ää, öö). Ks. § 2. — Kuitenkin: igä ~ iis (mon. iness.), iil (mon. ekst.); pideä: pien (prees.), piin (imperf.)

§ 45. **Vierasperäisissä** sanoissa esiintyy paitsi yllämainittuja kirjaimia vielä c (äännetään kuin k konsonantin ja a:n, o:n, u:n edellä, muuten kuin s), q (ääntn. k), x (=ks), å (=o).

Esim. Cronstedt, Cato, Ceylon, Don Quijote, Xerxes, Ångermanland.

§ 46. Kirjainten aakkosjärjestys on seuraava:

a (á), b, (c), d ď, e (é), f, g, h, i (í), j, k, l ĺ, m, n ń, ŋ, o (ó), p, (q), r ŕ, s ś, š, z, ž, t ť, č, u (ú), v, (x), y (ý), (å), ä (ä́), ö (ő).

Vastaavat suuret kirjaimet ovat A Á, B, (C), D Ď, E (É), F, G, H, I (Í), J, K, L Ĺ, M, N, Ń, Ŋ, O (Ó), P, (Q), R Ŕ, S Ś Š, Z, Ž, T Ť, Č, U (Ú), V, (X), Y Ý, Ä (Ä́), Ö (Ő).

§ 47. Jokaista kielen äännettä vastaa kirjoituksessa yleensä vain sitä merkitsevä kirjain. Tästä säännöstä on seuraavat poikkeukset:

1. Yhdysäänteen t š:n merkkinä on č; t t š:n merkkinä = č č.

Esim. k a-č o n (= k a-t š o n), k a č-č u o (= k a t t š u o), m e č č ä (= m e t t š ä), m e č ä t (= m e t š ä t).

2. **»Liudennetut» äänteet** (ď, ĺ, ń, ŕ, ś, ť) kirjoitetaan j:n edellä kuin tavalliset d, l, n, r, s, t, koska niiden liudennettu ääntäminen jo tämän aseman nojalla on selvä. Ainoastaan milloin jossakin sanan sijassa esiintyy liudennetuksi merkitty konsonantti (vokaalin edellä, mikä ei ole i), niin sanan muissa sijoissa kirjoitetaan sama konsonantti i:nkin edellä; ks. § 11, — t t i-päätteisissä nimisanoissa käytetään sekaannuksen välttämiseksi aina t.

Esim. k o d i, m i e l i, n i m i, k a r i, s i g ä l i, t i l a (äännet. k o ď i, m i e ĺ i, ń i m i, k a ŕ i, ś i g ä ĺ i, ť i l a); — v ä ĺ ĺ i e n (vrt. v ä ĺ ĺ ä väljä) ń e ĺ ĺ i (vrt. ń e ĺ ĺ ä t), l a ť ť i e t (vrt. l a ť e); — k o k o ť t i koukku (vrt. k o k o t t o a, imperf. k o k o t t i), m ö r m ö ť ť i marisija (vrt. m ö r m ö t t e ä, -t t i.)

3. Kirjoitus ei noudata ääntämistä, mikäli tämä yhdyssanoissa ja lauseen toisiaan seuraavissa sanoissa on muuttunut **soinnillisten** (b, d, ď, g, l, ĺ, m, n, ń, r, ŕ, z, v) ja **soinnittomien** (h, k, p, s, t) sekä n:n ja g:n, k:n tai p:n **yhteensattumisesta.** Tällöin soinnillinen konsonantti ääntyy soinnittoman edellä kuin soinniton, soinniton taas soinnillisen edellä kuin soinnillinen. Esim. m i e s l e s k i (äänn. m i e z l e s k i), m e n n y t ń e d ä l i l (— m e n n y d ń e d.), p o h j a z p u o l i (— p o h j a s p.); j a l l a t(d) o n j ä r i e t(d) v e l l a l; n e t(d) o l d i h r a h v a s(z) y l e n l e p p i e t; s a n o m a s(z) e n(ŋ) k ú i l u h; h a m b a h a t(d) l o p e h; k u k o i t(d) y ö p ú l, l a š k a t(d) r o a d o h; e n n e n p ä i h i n e (— e n n e m p.), m i e l e n k i e l i n e (m i e l e ŋ k.)

4. **Liitännäispartikkelien** b o, g i, g o edellä konsonantin merkintä myös yllämainitulla tavalla poikkeaa ääntämisestä.

Esim. m e n e n b o (äänn. m e n e m b o), k u s b o (k u z b o), n e t b o (n e d b o), s e n g i (s e ŋ g i), m e n e t g o (m e n e d g o), t u l i s g o (t u l i z g o).

5. **Imperatiivissa** ŋ-äänne kirjoitetaan g:n edellä n.

Esim. m e n g ä h (äänn. m e ŋ g ä h), p a n g o a (p a ŋ g o a).

6. Indikatiivin preesenssin ja potentsiaalin **yks. 3. persoonan** pääte kirjoitetaan aina **v** (noudattaen sen ääntämistä vokaalin ja v:n edellä.)

Esim a n d a v, a n d a n o v k a i k e n (äänn. a n d a u, a n d a n o u k.) Vrt. a n d a v, a n d a n o v a v u n, v e l l a n (äänn. a n d a v, a n d a n o v a., v.)

7. **Tekijännimen** johtopääte **j** kirjoitetaan näin yks. nominatiivissakin erotukseksi muista sanoista, joiden lopussa on i-loppuinen diftongi.

Esim. a n d a j, -j a n, m e n i j, -j ä n, k i e l a s t a j, v i e t t e l i j. — Vrt. k a d a i ~ k a d o a n, p í r a i, s a r a i; m u i g e i ~ m u i g i e n, ä r e i ~ ä r i e t.

8. **Puhekielessä** sanan loppuvokaali usein katoaa, kun lauseen seuraava sana alkaa vokaalilla.

Esim. h ä i n i k e d(ä) e i y l e n d(ä) e i g(o) a l e n d a; m i n ä s i d(ä) e n u s k o; p a j a t(a) i e l l e h; v i l(u) o n; e i n(i) y h t ä; ä j j ä g(o) o n; m u i s t a k(u) e n g a; j e ä k a n n (a) e i, h o i k k(a) o n.

§. 48. SANOJEN LYHENNYKSET KIRJOITUKSESSA.

a r v. = a r v o s p i e t t ä v (arvoisa)
d k l. = d e k a l i t r a
d m. = d e s i m e t r i
d. m. = d a i m ú d a (ynnä muuta)
d r i = d o h t u r i
d.s.t. = d a s e n t o i z e n (ynnä muuta semmoista)
e p p. = e n n e n p u o l d a-p ä i v e ä
f i l. k a n d. = f i l o s ó f i e n k a n d i d á t t a
f i l. l i s. = f i l o s ó f i e n l i s e n s i á t t a
g. = g r a m m a
h a = h e h t o a r a
h l. = h e h t o l i t r a
h p. = h u o n d e s p ä i v ä l (aamupäivällä)
h r a = h e r r a
h r ä = h e r r i h ä (rouva)
i. = i l l a l
i e l. = i e l e m b ä i n e (edellinen)
i. K r. = i e l K r i s t o a
i.p. = i l d a p ä i v ä l
i. s. t. = i s e t o i n e (ja niin edespäin)
J. K. = j ä l k i k i r j u t e s
j. K r. = j ä l l e s K r i s t o a
j p p. = j ä l l e s p u o l d a-p ä i v e ä
j u o h. = j u o h a t u s (muistutus)

kamb. = kamboi (kumppani)

kg. = kilogramma

kk. = kúloil (kuukausina)

kl. = kloassa (luokka)

km. = kilometri

koav. = koavakse (esimerkiksi)

koavv. = koavoi

kč. = kačo

l. = libo

l. = litra

l. s. t. = libosen toizen (tai muuta semmoista)

läh. = lähil (noin)

mag. = magistra (maisteri)

main. = mainiten (nimittäin)

min. = minutta

mk. = marka

m. k. = mennyt kúl (viime kuussa)

mm. = millimetri

myöd. = myödähine (seuraava)

myödd. = myödähizet

ńeid. = ńeidoi (nti)

n.r = nómer

nyg. = nygöine

o.h. = omoa heimuo (omaa sukua)

oig. = oigiessah (oikeastaan)

p. = päivä(n)

p.a. = paginanalaine (kysymyksessä oleva)

pl. = paloa (kappale(tta)

p.o. = pidävolla

rł. = rubła

sek. = sekunda

Smk. = Suomen markoa

s. s. = sikse sanottu (niin sanottu)

tark. = tarkoa! (huomaa!)

tel. = telefon (puhelin)

t.k. = täl kúl (tässä kuussa)

toiz. = toizelleh (toisin sanoen)

č. = čoassu (tunti)

č. s. = činunsiahine (virkaa tekevä)

čur = čura(l) (sivu(lla)

čurr. = čura(t), čuril (sivut, sivuilla)

v. = vuvvel (vuonna)

vrd. = verdoa

vv. = vuozil

yl. = ylehine (yleinen).

Sanaoppi.

Johdatus.

§ 49. Kielen sanat jakautuvat taipuvaisiin ja taipumattomiin.

Taipuvaisia ovat **nominit** (nimisanat), joilla ei ole persoonamuotoja, ja **verbit** (teonsanat), joilla persoonamuotoja on.

Taipumattomia ovat **partikkelit** (apusanat).

Nomineja ovat **substantiivit** (oliosanat), **adjektiivit** (laatusanat), **lukusanat** ja **pronominit** (asemosanat).

Partikkeleita ovat **adverbit** (seikkasanat),**postpositiot** ja **prepositiot** (suhdesanat), **konjunktiot** (sidesanat) ja **interjektiot** (huudahdussanat).

SANOJEN TAIVUTUS.

§ 50. Sanojen taivutuksessa erotetaan taivutus**päätteet** ja sanojen **vartalo.**

Jos sanalla on vain vokaalivartalo, sanotaan se **yksivartaloiseksi;** jos sillä on myös konsonanttivartalo, niin se on **kaksivartaloinen.**

Paitsi **sanavartaloa** on taivutettavilla sanoilla myös **tunnusvartalo,** joka syntyy kun sanavartaloon on liittänyt n.s. **tunnus** (esim. monikon i, l o i, komparratiivin m b i, indikatiivin imperfektin i y.m.).

I NOMINIT.

Nominien taivutus

(deklinaatio, sijoittelu).

§ 51. Nominit taipuvat kahdessa luvussa: **yksikössä** ja **monikossa** sekä 15 **sijassa.**

Sijoja ovat:

nominatiivi (nimentö),
akkusatiivi (kohdanto),
genetiivi (omanto),
essiivi (olento),
eksessiivi (eronto),
partitiivi (osanto),
translatiivi (tulento),
inessiivi (sisäolento),

elatiivi (sisäeronto), **abessiivi** (vajanto),
illatiivi (sisätulento), **komitatiivi** (seuranto),
eksternatiivi (ulonto), **instruktiivi** (keinonto).
ablatiivi (ulkoeronto),

§ 52. **Monikon tunnuksella** muodostuu **monikon vartalo,** jolhin monikon sijain päätteet ovat liittyneet. Tämä tunnus on nominatiivissa ja akkusatiivissa aina **t,** muissa sijoissa **i, ji,** tai **loi, löl.**

1. Yksinomaan **i**-tunnus on konsonantti-loppuisilla sanoilla, a-, ä-vartaloisilla, e-vartaloisilla useampitavuisilla ja eräillä kaksitavuisilla.

Esim. armas ~ -hien (mon. gen.), vemmel ~ -mbelien, syväin ~ -dämien, tunnus ~ -ksien, vanhin ~ -mien, lapsut ~ -zien, mennyh ~ -zien, kolmas -nzien; — randa ~ oin, tuttavat ~ -vien, parembat ~ -ien; — vähäzet ~ -zien, juomizet ~ -zien; — sanat: kaikki, puoli, kypsi, lapsi, mies, tozi, täyzi, yksi, kaksi; mon.: kaikkien, puolien, kypsien, lapsien, miehien, tozien, täyzien y.m. — Myös mú ~ mujjen.

2. Yksinomaan **loi-, löi**-tunnus on o-, ö-, u-, y-, i-, ai-, äi-, oi-, öi-vartaloisilla sanoilla; tällöin on oi-, öi-diftongin sijalla kaksi- ja useampitavuisilla sanoilla o, ö (ks. § 21. 9.).

Esim. verko ~ -loi, nägö ~ -löi, annettuloi, myödylöi, lambiloi, haugiloi, sarai ~ -loi, veräi ~ -löi, taloi ~ -oloi, kägöi ~ -ölöi, Mafoi ~ -ffoloi, mečoi ~ -ččoloi, livviköi ~ -kkölöi, voiloi, täilöi. — Myös pí ~ pílöi.

Huom. Ainoastaan eräissä adverbintapaisissa muodoissa on o-, u-loppuisilla sanoilla monikon tunnuksena i; esim. peitoil piilosilla, tietois tunnettuna, čoukoil sokkosilla.

3. Sekä **i, ji** että **loi, löi** tunnus on ie-, oa-, eä-vartaloisilla; **i** ja **loi, löi** tunnus on e-vartaloisilla kaksitavuisilla sanoilla. (Poikkeuksia ks. eräät kaksitavuiset sanat § 52. 1.), sekä yksitavuisilla sanoilla (Poikkeus: äi, oi, öi-loppuiset yksitavuiset sekä sanat mú, pí, ks. § 52. 1. 2.). e-vartaloisilla, kaksitavuisilla on loi, löi liittynyt yks. nominatiiviin, ei vartaloon

Esim. oig/iet ~ -ein, -ejien, -ieloin, píroat ~ -ain, -ajien, -oaloin, vereät ~ -äin, -äjien, -eälöin; (lohi ~) lohet ~ -ien, -iloin, unien = uniloin, kivien = ilöin, vägien = ilöin, moa ~ majjen = moaloin, lú ~ lujien = lúloin, noat ~ najjen = noaloin, net ~ nijjen = nílöin.

Hucm, Am:ssa puuttuu usein i-tunnus ie-, oa- ja eävartaloisilta. Vm:ssa on ie-vartaloisilla yksinomaan i; esim. kebiet ~ -eijen, kaštiet ~ -eijen; ji-tunnus puuttuu.

SIJOJEN MUODOT.

§ 53. **Yksikön nominatiivi** on päätteetön; samoin **mon. nominatiivi:** sen pääte **t** (mikä on liittynyt sanavartaloon) on vain monikon tunnus.

Esim. moa ~ moat, armas ~ armahat, pieni ~ pienet.

§ 54. **Yksikön akkusatiivi** on joko **n**-päätteinen (siis genetiivin kaltainen) tai **päätteetön** (nominatiivin kaltainen).

Monikon akkusatiivi on **t**-päätteinen, siis nominatiivin kaltainen.

Esim. moan, moa — moat; armahan, armas — armahat; pienen, pieni — pienet.

§ 55. **Yksikön genetiivin** pääte on **n**, mikä on liittynyt sanan vokaalivartaloon.

Esim. moan, armahan, vähäzen, pienen.

Monikon genetiivin pääte on liittynyt monikon vartaloon ja on:

1. **jen** yksitavuisen ja Vm:ssa ai-, äi-, ei-loppuisen kaksitavuisen vartalon jäljessä; päätteen edellä Am:ssa ai-, äi, ui-loppuisen diftongin sijalla lyhyt vokaali + j sekä í:n sijalla ij (ks. § 21. 10).

Esim. moa ~ majjen, seä ~ säjjen, kú ~ kujjen, net ~ nij/jen, — oig/iet ~ -eijen, haud/iet ~ eijen, pír/oat ~ -aijen.

2. **en** kaksi- tai useampitavuisen vartalon lyhyen i:n jäljessä.

Esim. a r m a h/a t ~ -i e n, k a n d e l e h/e t ~ -i e n, v a n h i m/a t ~ -i e n, l a p s u/o t ~ -z i e n, k u l d a z i e n, k y m m e n i e n, k a i k k i e n, p u o l i e n; o i g i e t ~ -e j i e n, h a u d e j i e n, p í r a j i e n, j ä l g i e n, k i v i e n, v e z i e n.

3. **n** kaksi- ja useampitavuisen oi-, öi-, i-loppuisen vartalon jäljessä.

Esim. m o a l o i n, k ú l o i n, n í l ö i n, v e r k o l o i n, l a m b i l o i n, v o i l o i n, o i g i e l o i n, h a u d i e l o i n, p í r o a l o i n, j ä l g i l ö i n, k i v i l ö i n, v e z i l ö i n; r a n d o i n, p a g i n o i n, p e ä l y s t ö i n.

Huom. Vm:ssa on nom. genetiivin pääte l o i - n, l ö i - n jäljessä e n, minkä edellä i :n sijalla on j; esim. s a a p p a a l o j e n, t ä h t i l ö j e n.

§ 56. **Essiivin** pääte on **na, nä,** joskus vain **n** (mikä on yksikössä liittynyt vokaalivartaloon).

Esim. m o a n a ~ m a i n a = m o a l o i n a, a r m a h/a n a ~ -i n a, l a p s/e n a ~ i n a, l y h/y ö n ä ~ -y z i n ä, k o l m a/n d e n a ~ -n z i n a; — k e s k e n ä h, t u k k u n a h; — a l a h a n, y l ä h ä n, t u l i e n v u o n, p y h ä n p e ä n sunnuntaina, p e ä t i n č č ä n, perjantaina, s u o v a t t a n, lauantaina, k o l m a n p e ä n keskiviikkona, ń e l ľ ä n p e ä n torstaina, t ä n ä p ä i tänään, — t o i s s a p e ä n toissapäivänä t o i s s a r g e n tiistaina, e z m ä s s a r g e n maanantaina.

Huom. Am:ssa on vain possessiivisuffiksin edellä pääte n a, n ä, muuten n n u, n n y tai n. — Vm:ssa on aina n a, n ä.

§ 57. **Eksessiivin** pääte on sama kuin essiivin, johon toisinaan lisätään sana **päi.**

Esim. a l a h a n p ä i, t a g a n p ä i, (p o i g a h e i t e t t i h t a l o i n) v a n h i m i n a (p ä i) .. erotettiin talon isännyydestä, (k o d i h t u l i) s a l d a t t a n a (p ä i), (o t a j a l g o i n) t a l l a t t a v a n a (k o m š a). — Vrt. § 56. Huom.

§ 58. **Partitiivin** pääte on **yksikössä:**

1. **ta, tä,** mikä on liittynyt h-, s-, z-, t-loppuiseen konsonanttivartaloon.

Esim. v e n e h ~ -t ä, l o h/i ~ -t a, k a l l i s ~ -t a, u/k s i ~ -s t a, k ú/z i ~ -s t a, k ä/z i ~ -t t ä, k y n z i ~ (k y n t t ä >) k y n/t ä, v i r z i > (v i r t t ä >) v i r/t ä, h a v v e ~ -e t/t a, a š ť e ~ -e t t a.

2. **da, dä** yksitavuisilla sanoilla, kaksi- tai useampitavuisen vartalon diftongin jäljessä sekä kaksitavuisen l-, n-, r-loppuisen konsonanttivartalon jäljessä.

Esim. p ú ~ p ú/d a, p í ~ p i/d ä, k e n ~ k e d ä, m i ~ m i d ä s e ~ s i d ä, t a i ~ t o a d a; — v a l g i e t ~ -i e d a, l e v i e t ~ -i e d ä, v e r e ä t ~ -e ä d ä, t a l o i ~ o i d a, k ä g ö i ~ ö i d ä; — v e m m e l/d ä, l u m i ~ -n/d a, n u o r i n d a, t a n n e r/d a.

Lisäys. Yksikön partitiivi voi Am:ssä myös olla **päätteetön,** nim. i e-, o a-, e ä-loppuisilla vartaloilla sekä o i-, ö i-loppuisilla kaksi- tai useampitavuisilla sanoilla, joissa loppukonsonantti on k, p, s, š, t, f, tai č (tämä konsonantti partitiivissa kahdennettuna).

Esim. v a l g i e (= v a l g i e d a), l e v i e, s a r o a, v e r e ä, (k u k o i ~) k u k k o i, (l i v v i k ö i ~) -k k ö i, (ń a p o i ~) -p p o i, (k o s o i ~) -s s o i, (I š o i ~) -š š o i, (N a t o i ~) -t t o i, (M a f o i ~) -f f o i, (m u č o i ~) -č č o i.

3. **a, ä** tai siitä syntyneet **e, í, o, ö, ú, ý** kaksi- tai useampitavuisen vartalon lyhyen vokaalin jäljessä, jolloin tämän vokaalin yhteensulautumisesta päätteen a :n, ä :n kanssa ovat muodostuneet diftongit ja pitkät vokaalit: o a (< a-a), e ä (< ä-ä), i e (< ea, e-ä), í (< i-a, i-ä)), u o (< o-a), y ö (<ö-ä), ú (< u-a), ý (< y-ä).

Esim. a i d/a ~ -o a, m e č č ä ~ -e ä, i č e ~ -č č i e, u m b i (~ u m b e h) ~ -i e, v e i č č i (~ -e h) ~ i e, l a m b i (~ -i h) ~ í, r e ŋ g i (~ -i h) ~ í, k e g o ~ -u o, n ä g ö ~ -y ö, l u k k u ~ ú, k y l y ~ -ý.

Huom. Vm:ssa ei yks. partitiivissa esiinny í, ú, ý, vaan i e, u o, y ö; esim. l a m b i e, l u k k u o, k y l y ö.

§ 59. **Monikon partitiivin** tunnus on:

1. **da, dä** yksitavuisilla sanoilla sekä niillä muilla, joiden monikon vartalon lopussa on diftongi a i, e i, ä i.

Esim. m a i/d a, s o i d a, (p u i d a; — o i g e i/d a, l e v e i d ä, a š f e i d a, h a u d e i d a, p í r a i d a, s a a p p a i d a.

2. **í** niillä sanoilla, joiden monikon vartalon lopussa on lyhyt i. Tämä í-pääte on syntynyt päätteen a :n, ä :n yhteen sulautumisesta edelläkäyvän i :n kanssa.

Esim. armahí, vembelí, sydämí, tunnuksí, vanhimí, lapsuzí, mennyzí, kolmanzí, tuttaví, parembí; vähäzí; kaikkí, puolí, lapsí, miehí; oigejí, pírají, veräjí; lohí, uní, kiví, vägí.

Huom. Vm:ssa esiintyy tällöin vain ie (iä), jota ei kumminkaan tavata ie-, oa-, -eä-loppuisilla vartaloilla. Esim. armahie, sydämie, lapsuzie, kolmanzie, vähäzie, puolie, kúzie, käzie.

3. Tunnus on **kadonnut** sanoilta, joiden monikon vartalon lopussa on oi, öi tai loi, löi.

Esim. randoi, harakkoi, värtinöi; moaloi, kúloi, oigieloi, haudieloi, píroaloi, túliloi, lambiloi, verkoloi, kägölöi, meččoloi.

Huom. Vm:ssa on näillä sanoilla pääte -a, -ä, jonka edellä diftongin i:n sijalla on j; esim. randoja, harakkoja; moaloja, tähtilöjä.

Lisäys. Kun sanan lopussa partitiivissa on diftongi tai pitkä vokaali, niin possessiivisuffiksin edelle on lisättynä da, dä Am:ssa.

Esim. moaloidah, aid/oadah ~ -oidah, mečč/eädäh ~ -ídäh, sanoadah ~ -oidah, veiččiedäh ~ -ídäh, -ilöidäh, reŋgídäh ~ -ilöidah, nägyödäh ~ -ölöidäh, armahídah, lapsuzídah, lapsídah. kibejídäh, -ielöidäh, pírajídah, -oaloidah, käzídäh.

§ 60. **Translatiivin** pääte on **kse,** joka on yksikössä liittynyt sanan vokaalivartaloon.

Esim. moa/kse ~ mai/kse, moaloi/kse. rannakse ~ -oikse, verko/kse ~ -loikse, voi/kse ~ -loikse, oigiekse ~ -eikse, -ejikse. lammikse ~ -mbiloikse, armah/akse ~ -ikse, lapsu/okse ~ -zikse, hyvy/ökse ~ -zikse, vähäz/ekse ~ -ikse.

Huom. Vm:ssa on pääte ksi suffiksin edellä kse; esim. moaksi ~ maiksi, moaloiksi, moakšeni ~ maikseni, moaloikseni.

§ 61. **Inessiivin** pääte on **s** (suffiksin edellä **ssa, ssä),** joka on yksikössä liittynyt sanan vokaalivartaloon.

Esim. moas ~ -mais, moaloiss, rannas ~ -oiss, voiss ~ voiloiss, verkos ~ -oloiss, mečoiss~-ččoloiss, oig/ies ~ -eiss, -ejiss, -ieloiss, pír/oas ~ -aiss, -ajiss, -oaloiss, armah/as ~ -iss, lapsu/os ~ ziss, hyvy/ös ~ -ziss, vähäz/es ~ -iss, moassani ~ maissani, moaloissani.

Huom. Vm:ssa on inessiivin pääte šša, ššä (ssa, ssä); esim. moašša ~ maissa, moaloissa.

§. 62. **Elatiivin** pääte on **s** tai **s päi** (suffiksin edellä **ssa, ssä** tai **ssa päi, ssä päi),** joka on yksikössä liittynyt sanan vokaalivartaloon.

Esim. moa/s, -s päi ~ mai/s, -s päi, moaloi/s, -s päi, ranna/s, -s päi ~ -oi/s, -s päi, verko/s, -s päi ~ oloi/s, -s päi ym. (ks. § 61.); — moa/ssah, -ssah päi ~ mai/ssah, -ssah päi, moaloi/ssah, -ssah päi.

Huom. Vm:ssa on elatiivin pääte šta, štä, (sta, stä); esim. moašta ~ maista, moaloista.

§. 63. **Illatiivin** pääte on **h** (suffiksin edellä **he),** joka on yksikössä liittynyt sanan vahvaan vokaalivartaloon.

Esim. moah ~ maih, moaloih, randah ~ -oih, verkoh ~ -loih, (kukoi) ~ kukkoih ~ kkoloih, löppöih ~ -ppölöih, muččoih ~ -ččoloih; nečči h ~ nenih, oig/eh ~ -eih, -ejih, -ieloih, sar/oah ~ -aih, -ajih, -oaloih; armahah ~ -ih, lapsu/oh ~ -zih, hyvy/öh -zih, vähäzeh ~ -ih, uneh ~ -ih, -iloih; — moaheni, hyvyöhes.

Huom. Vm:ssa on pääte h, mutta myös že, ze useampitavuisissa sanoissa, joiden loppukonsonantti on h. Suffiksin edellä kuuluu h:n jäljessä sama vokaali kuin h:n edellä, mutta e, jos edellä käy i-loppuinen diftongi. Esim. kodih, kallehe h ~ -hež e, hernehih ~ -hize; — kodihini, päihe.

64 §. **Eksternatiivin** pääte on **l** (suffiksin edellä **lle**), joka on yksikkönä liittynyt sanan vokaalivartaloon.

Esim. moal ~ mail, moaloil, rannal ~ -oil, verkol ~ -oloil, mečoil ~ -ččoloil, oigiel ~ -eil, -ejil, -ieloil, píroal ~ ail, -ajil, -oaloil; arma-

h a l ~ - i l, l a p s u/o l ~ - z i l, h y v y/ö l ~ - z i l, v ä h ä z e l ~ - i l, u n e l ~ - i l, - i l o i l. — m/o a l l e h ~ a i l l e h, - o a l o i l l e h, a r m a h/a l l e h ~ i l l e h.

Lisäys. Eksternatiivissa ovat adessiivin (ulkoolennon) ja allatiivin (ulkotulennon) merkitykset yhtyneet. Mutta Am:n eteläosassa on säilynyt erillinen l e-päätteinen **allatiivi.** — Vm:ssa on eksternatiivin pääte l l a, l l ä; esim. m o a l l a ~ m a i l l a, m o a l o i l l a.

§ 65. **Ablatiivin** pääte on **l** tai **l päi** (suffiksin edellä **lle, lle päi**), joka on yksikössä liittynyt sanan vokaalivartaloon.

Esim. m o a l, - l p ä i ~ m a i l, - l p ä i, m o a l o i/l, - l p ä i, r a n n a l, - l p ä i ~ - o i/l, - l p ä i ym. — m o a l l e h, - l l e h p ä i ~ m a i l l e h, - l l e h p ä i, m o a l o i l l e h, - l l e h p ä i.

Huom. Vm:ssa on ablatiivin pääte l d a, l d ä; esim. m o a l d a ~ m a i l d a, m o a l o i l d a.

§ 66. **Abessiivin** pääte on **ta, tä** tai **-ttah, -ttäh,** mikä on yksikössä liittynyt sanan vokaalivartaloon.

Esim. m o a/t a, - t t a h ~ m a i/t a, - t t a h, m o a l o i/t a, - t t a h; r a n n a/t a, - t t a h ~ o i/t a, - t t a h; v e r k o/t a - t t a h ~ o l o i/t a, - t t a h; m e č o i/t a, - t t a h ~ - č č o l o i/t a, - t t a h; o i g i e t a, - t t a h ~ e i/t a, - t t a h, - e j i/t a, - t t a h, - i e l o i t a, - t t a h; p i r o a/t a, - t t a h ~ - a i/t a, - t t a h, - j i/t a, - t t a h, - o a l o i/t a, - t t a h; a r m a h a/t a, - t t a h ~ - i/t a, - t t a h; l a p s u o/t a, - t t a h ~ - u z i/t a, - t t a h; h y v y ö/t ä, - t t ä h ~ y z i/t ä, - t t ä h; v ä h ä z e/t ä, - t t ä h ~ - i/t ä, - t t ä h; u n e t a, - t t a h, ~ i/t a, - t t a h.

Huom. Vm:ssa on abessiivin pääte t t a, t t ä; esim. m o a t t a ~ m a i t t a, m o a l o i t t a.

§ 67. **Komitatiivin** pääte on **neh** (sivupainollisen tavun lyhyen i:n jäljessä **nneh**), mikä pääte on aina liittynyt monikon vartaloon (huolimatta luvun merkityksestä).

Esim. j ú r i n e h, k a i k k i n e h, l u i n e h, p ä i n e h, p o h j i n e h, p o i g i n e h, p e r e h i n n e h, (j y v ä t) o g a h i n n e h.

Lisäys. Komitatiivissa olevan sanan attribuutti (lisämääräys) ei esiinny komitatiivissa,, vaan instruktiivissa; esim. o m i n v a r o i n e h, n ä m i n b r u j i n e h.

§ 68. **Instruktiivin** pääte on **n** tai **i,** joista jälkimäinen tavataan vain adverbin tapaisissa sanoissa. Pääte on yksikössä liittynyt sanan vokaalivartaloon.

Esim. t ä v v e n k y n n e n kaikin voimin (juoksen), č u r a n t o i z e n molemmin puolin, m i n — s e n mitä enemmän — sitä enemmän; e l ä v i n s i l m i n, k o l m i n k e r r o i n (maksan), p a l l a h i n p e ä l ö i n, t ä y z i n u k s i n (tuli kansaa), y k s i n, t a g a z i n takaperin, v a r a m u i z i n varovasti; — k a h t e i, kahden, k u v v e i, k y m m e n e i, e z m ä i ensin, j a l l a i jalan, j ä l l e i peräkkäin, i s t o i istuallaan, k e s k e i sekaisin, m y ö d ä i samaanne.

Huom. Vm:ssa on instruktiivin pääte **n;** esim. o m i n, m a i n.

§ 69. **Latiivin ja prolatiivin** sijoista ks Partikkelit.

NOMINIEN VOKAALI- JA KONSONANTTIVARTALOT.

§ 70. Paitsi vokaalivartaloa, mikä on kaikilla sanoilla, on osalla niistä myös konsonanttivartalo, nim. niillä, joilla on yks. partitiivin päätteen edellä on konsonantti.

§ 71. **Vokaalivartalo** esiintyy selvimmin **yks. genetiivissä** ja **illatiivissa:** edellisessä n :n edellä, jolloin vartalon loppukonsonantti, milloin se on astevaihtelun alainen, tavataan **heikossa asteessa;** — jälkimäisessä h :n edellä, jolloin vartalon loppukonsonantti esiintyy **vahvassa asteessa.**

Esim. (t o z i ~) t o v e/n ~ t o d e/h, (j ä l g i ~) j ä l l e/n ~ j ä l g e/h, (s y v ä i n ~) -d ä m e/n ~ -d ä m e/h, (k a u n i s ~,) -e h e/n ~ e h e/h, (l y h y t ~) -y ö/n ~ y ö/h, (l ú t o i ~) -t t o m a/n ~ -t t o m a/h, k u l d a i n e ~) -a z e/n ~ -a z e/h, (v a n h i n ~) -i m a/n ~ -i m a/h.

§ 72. **Konsonanttivartalo** esiintyy **yks. partitiivissa** päätteen edellä, kun tämä pääte on t a, t ä tai d a, d ä konsonantin jäljessä. Tämä vartalo tavataan:

1. **Konsonanttiloppuisilla sanoilla.** Näiden nominatiivikin on konsonanttivartalon kaltainen (paitsi akt. partis. perfektillä u s-, y s-päätteisillä ominaisuudennimillä ja järjestyslukusanoilla).

Esim. v e n e h ~ -h t ä, v e m m e l/d ä, a h v e n/d a, v a n h i n d a (Vm.), s y v ä i n/d ä, t a n n e r/d a, k a l l i s/t a, i h a s-

tus/ta, lapsut/ta. — Vrt. moannuh ~ -ut/ta, armahus ~ -ut/ta, kolmas ~ -at/ta.

2. **e-loppuisilla nomineilla**, joiden vokaalivartalon lopussa on ie.

Esim. kaste (~-iet) ~ -et/ta, jänne (~ -ndiet) ~ -et/tä. — Vrt. iče ~ -ččie, kolme ~ -ie.

3. **i-loppuisilla kaksitavuisilla sanoilla** joiden vahvan vokaalivartalon loppu-e:n edellä on konsonantti d, h, l. m, n, r, z vokaalin jäljessä tai nd, rd, ks, ps, sekä sanoilla yksi ja kaksi.

Esim. todeh ~ tot/ta mehen ~ -htä tulen ~ -lda, lumet ~ -nda, unet ~ -nda, veret ~ -rdä, kúzi ~ -sta; — (Kynzi ~) -ndeh ~ kyntä, (virzi ~) -rdeh ~ -rtä, ukset ~ -sta, lapset ~ -sta; — yksi ~ yhtä, kaksi ~ kahta. — Poikkeus: nimet ~ nimie, kezet ~ kezie.

4. **ine-loppuisilla adjektiiveilla.**

Esim. moine ~ -oista, kuldaine ~ asta, jälgimäine ~ -äistä.

§ 73. Paitsi yks. partitiivissa ja monesti nominatiivissa tavataan konsonanttivartalo joskus **essiivissä;** esim. vuon/na (=vuon), täyn/nä (=täydenä), tois/sa, ezmäs/sargen maanantaina.

NOMINIEN MERKKIMUODOT.

§. 74. Sanan n.s. **merkkimuodoista** selviävät helposti muut sanan sijoitukset. Nämä merkkimuodot ovat: **yks. nominatiivi, genetiivi, partitiivi, illatiivi** ja **mon. partitiivi.**

Esim. moa, moan, moada, moah, maida, moaloi; randa, -nnan, -ndoa, -ndah, -ndoi; verko, -on, -uo, -oh, oloi; mečoi, -čoin, -ččoi, -ččoih, -ččoloi; oigei, -ien, -ie(da), -ieh, -eida, -ejí, -ieloi; pírai, -oan, oa(da), -oah, -aida, -ají, -oaloi; armas, -han, -sta, -hah, -hí; lapsut, -uon, -utta, -uoh, -zí; hyvys, -yön, -yttä, yöh, yzí; vähäine, -äzen, -ästä, -äzeh, äzí; tozi, -ven, -tta, -deh, -zí; uni, -nen, -nda, -neh, -ní, -niloi; lambi, lammin, -mbí, -mbih, -mbiloi.

§. 75. Sijoittelukaava.

	Yks.	Mon.	Yks.	Mon.
Nominatiivi	O	t	moa	moat
Akkusatiivi	n O	t	moan moa	moat
Genetiivi	n	j/jen i/en i, loi + n	moan	majjen armahien randoin moaloin
Essiivi	na n	i, loi + na i/n	moana pyhänpeän	maina moaloina pyhinpäivin
Eksessiivi	na (päi)	i, loi + na (päi)	moana (päi	maina (päi) moaloina (päi)
Partitiivi	ta da (o) a (i) e y.m. O	ida í i, loi + O	venehtä moada aidoa veiččie valgie kukkoi	venehí maida aidoi veiččí valgieloi moaloi
Translatiivi	kse	i, loi + kse	moakse	maikse moaloikse
Inessiivi	s	i, loi + s	moas	mais moalois
Elatiivi	s (päi)	i, loi + s (päi)	moas (päi)	mais (päi) moaloi s (päi)
Illatiivi	h	i, loi + h	moah	maih moaloih
Eksternatiivi	l	i, loi + l	moal	mail moaloil
Ablatiivi	l (päi)	i, loi + l (päi)	moal (päi)	mail (päi) moaloil (päi)
Abessiivi	ta ttah	i, loi + ta, ttah	moata moattah	maita, ttah moaloita, -ttah

	Yks.	Mon.	Yks.	Mon.
Komitatiivi	ineh	=	maineh	=
	loineh	=	moaloineh	=
Instruktiivi	n	i / loi + n	čuran toizen	kaksin / peälöin
	i		kahtei	

HARJOITUSESIMERKKEJÄ.

§. 76. I. Yksivartaloisia nomineja,

(joilla ei ole konsonanttivartaloa).

	nom.	gen.	part.	iness.	illat.
1. yks.	peä	peän	peädä	peäs	peäh
mon.	peät	päjjen peälöin	päidä peälöi	päis peälöis	päih peälöih
		Esimm. moa, jeä, pú, lú, suo, yö.			
2. yks.	voi	voin	voida	vois	voih
mon.	voit	voiloin	voiloi	voilois	voiloih
		Es. höi, täi, pí.			
3. yks.	pírai	píroan	píroa(da)	píroas	píroah
mon.	píroat	pírain pírajien píroaloin	píraida pírají píroaloi	pírais pírajis píroalois	píraih pírajih píroaloih
		Es. harmai, kadai, pedäi, veräi.			
4. yks.	selgei	selgien	selgie(dä)	selgies	selgieh
mon.	selgiet	selgein selgejien selgielöin	selgeidä selgejí selgielöi	selgeis selgejis selgielöis	selgeih selgejih selgielöih
		Es. abei, kibei, oigei, pehmei, valgei.			

5. yks.	taloi	taloin	taloida	talois	taloih
mon.	taloit	taloloin	taloloi	talolois	taloloih

Es. jänöi, korvoi, mandžoi, pordimoi.

6. yks.	kukoi	kukoin	kukkoi	kukois	kukkoih
mon.	kukoit	kukkoloin	kukkoloi	kukkolois	kukkoloih

Es. lípoi, mečoi, Natoi, veikoi, livviköi.

7. yks.	kaida	kajjan	kaidoa	kajjas	kaidah
mon.	kajjat	kaidoin	kaidoi	kajjois	kaidoih

Es. aiga, laška, mela, tila, velga.

8. yks.	súrim	súriman	súrimoa	súrimas	súrimah
mon.	súrimat	súrimoin	súrimoi	súrimois	súrimoih

Es. bohatta doroga, ikkun, olij.

9. yks.	riehtil	riehtilän	riehtileä	riehtiläs	riehtiläh
mon.	riehtilät	riehtilöin	riehtilöi	riehtilöis	riehtilöih

Es. ďelegä, ńeveskä, peälystä, nägij.

10. yks.	koda	kovan	kodoa	kovas	kodah
mon.	kovat	kodien	kodí	kovis	kodih

Es. buola, suola, soba, puinda.

11. yks.	selgä	sellän	selgeä	selläs	selgäh
mon.	sellät	selgien	selgí	sellis	selgih

Es. hädä, kylä, meččä, myöndä.

12. yks.	tuttav	tuttavan	tuttavoa	tuttavas	tuttavah
mon.	tuttavat	tuttavien	tuttaví	tuttavis	tuttavih

Es. eläv, kúdam, vägev, syödäv.

13. yks.	andaj	andajan	andajoa	andajas	andajah
mon.	andajat	andajien andajoin	andají andajoi	andajis andajois	andajih andajoih

Es. laulaj, atkal, villaža mielev, kačonda.

14. yks.	nuorembi	nuoremban	nuoremboa	nuorembas	nuorembah
mon.	nuorembat	nuorembien	nuorembí	nuorembis	nuorembih

Es. kajjembi, kallehembi, madalembi.

15. yks.	nuorin	nuoriman	nuorinda nuorimoa	nuorimas	nuorimah
mon.	nuorimat	nuorimien	nuorimí	nuorimis	nuorimih

Es. madalin, kylläžin, harmajin (-ain).

16. yks.	ozatoi	ozattoman	ozatoinda ozattomoa	ozattomas	ozattomah
mon.	ozattomat	ozattomien	ozattomí	ozattomis	ozattomih

Es. ellotoi, mieletöi, sanomatoi.

17. yks.	korbi	korven	korbie	korves	korbeh
mon.	korvet	korbien korbiloin	korbí korbiloi	korvis korbilois	korbih korbiloih

Es. appi, jogi, kivi, salmi, lehti.

18. yks.	kodi	koin	kodí	kois	kodih
mon.	koit	kodiloin	kodiloi	kodilois	kodiloih

Es. lambi, haugi, Outti, pappi, perti, veikki, sevokki, ribušši, hohotti.

19. yks.	ardo	arron	arduo	arros	ardoh
mon.	arrot	ardoloin	ardoloi	ardolois	ardoloih

Es. kallivo, kazvo, löydö, tietto, valgo, kajakko, savakko, uskalmo, kerävö.

20. yks.	muru	murun	murú	murus	muruh
mon.	murut	muruloin	muruloi	murulois	muruloih

Es. išku, kučču, lugu, soadu.

21. yks.	boabo	boaban	boaboa	boabas	boabah
mon.	boabat	boaboin	boaboi	boabois	boaboih

Es. moamo, toatto, ďeäďö.

§. 77. II. Kaksivartaloisia nomineja

(joilla on myös konsonanttivartalo).

1. yks.	vezi	vien	vettä	vies	vedeh
mon.	viet	vezien vezilöin	vezí vezilöi	vezis vezilöis	vezih vezilöih

Es. kúzi (kuvven), käsi, vuozi.

2. yks.	tuli	tulen	tulda	tules	tuleh
mon.	tulet	tulien tuliloin	tulí tuliloi	tulis tulilois	tulih tuliloih

Es. kúzi (kúzen, part. kústa), túli, pieni, veri, ríhi (ríhen, part. ríhtä).

3. yks.	lumi	lumen	lunda	lumes	lumeh
mon.	lumet	lumien lumiloin	lumí lumiloi	lumis lumilois	lumih lumiloih
		Es. liemi, loimi, niemi, toimi.			
4. yks.	uksi	uksen	usta	ukses	ukseh
mon.	ukset	uksien uksiloin	uksí uksiloi	uksis uksilois	uksih uksiloih
		Es. suksi.			
5. yks.	lapsi	lapsen	lasta	lapses	lapseh
mon.	lapset	lapsien	lapsí	lapsis	lapsih
		Es. kypsi.			
6. yks	yksi	yhten	yhtä	yhtes	yhteh
mon.	yhtet	yksien	yksí	yksis	yksih
		Es. kaksi.			
7. yks.	kanzi	kannen	kanta	kannes	kandeh
mon.	kannet	kanzien kanziloin	kanzí kanziloi	kanzis kanzilois	kanzih kanziloih
		Es. kynzi, onzi, parzi, virzi.			
8. yks.	moine	moizen	moista	moizes	moizeh
mon.	moizet	moizien	moizí	moizis	moizih
		Es. toine.			
9. yks.	ildaine	ildazen	ildasta	ildazes	ildazeh
mon.	ildazet	ildazien	ildazí	ildazis	ildazih
		Es. ammuine, myödäine, nenġoine.			

10 yks.	lippahaine	lippahaizen	lippahaista	lippahaizes	lippahaizeh
mon.	lippahaizet	lippahaizien	lippahaizí	lippahaizis	lippahaizih

Es. jällembäine, linnalaine, tiettäväine.

11. yks.	veneh	venehen	venehtä	venehes	veneheh
mon.	venehet	venehien	venehí	venehis	venehih

Es. lavoh (-bohon), liyhteh, helgeh.

12. yks.	vemmel	vembelen	vemmeldä	vembeles	vembeleh
mon.	vembelet	vembelien	vembelí	vembelis	vembelih

Es. kýńäl, alhven, tanner, tytär.

13. yksi.	syväin	sydämen	syväindä	sydämes	sydämeh
mon.	sydämet	sydämien	sydämí	sydämis	sydämih

Es. pyhkin, särvin (-rb-), tarvoin (-rb-).

14. yks.	armas	armahan	armasta	armahas	armahah
mon.	armahat	armahien	armahí	armahis	armahih

Es. ahtas, kielas, rakas, vieras.

15. yks.	huovis	huogehen	huovista	huogehes	huogeheh
mon.	huogehet	huogehien	huogehí	huogehis	huogehih

Es. kaunis, lannis (-nd-), ruis (-g-), valmis.

16. yks.	tunnus	tunnuksen	tunnusta	tunnukses	tunnukseh
mon.	tunnukset	tunnuksien	tunnuksí	tunnuksis	tunnuksih

Es. kyńńys, savus, laŋgenus, ombelus, viritys.

17. yks.	kolmas	kolmanden	kolmatta	kolmandes	kolmandeh
mon.	kolmandet	kolmanzien	kolmanzí	kolmanzis	kolmanzih

Es. ńeĺĺäs, vijjes y.m. järjestysluvut.

18. yks.	mennyh	mennyön	mennyttä	mennyös	mennyöh
mon.	mennyöt	mennyzien	mennyzí	mennyzis	mennyzih

Es. nähnyh, soanuh, tulluh, opastunnuh.

19. yks.	palanuh	palanuon	palanutta	palanuos	palanuoh
mon.	palanuot	palanuizí	palanuizis	palanuizih	palanuizien

Es. andanuh, kazvanuh, oppinuh

20. yks.	hyvys	hyvyön	hyvyttä	hyvyös	hyvyöh
mon.	hyvyöt	hyvyzien	hyvyzí	hyvyzis	hyvyzih

Es. herrus, kyllys, pahus, mítus

21. yks.	armahus	armahuon	armahutta	armahuos	armahuoh
mon.	armahuot	armahuizien	armahuizí	armahuizis	armahuizih

Es. bohatus, tiedohus, oigevus.

22. yks.	kätkyt	kätkyön	kätkyttä	kätkyös	kätkyöh
mon.	kätkyöt	kätkyzien	kätkyzí	kätkyzis	kätkyzih

Es. kivyt, medyt, pehmyt, peähyt.

23. yks.	ailahut	ailahuon	ailahutta	ailahuos	ailahuoh
mon.	ailahuot	ailahuizien	ailahuizí	ailahuizis	ailahuizih

Es. hebozut, kastiehut.

24. yks.	kate	kattien	katetta	katties	kattieh
mon.	kattiet	kattein kattejien kattieloin	katteida kattejí kattieloi	katteis kattejis kattielois	katteih kattejih kattieloih

Es. kaste, liče, pete, type, paize.

KOMPARAATIO (vertailu).

§ 78. On kolme vertailuastetta: **positiivi** (eli perusaste), **komparatiivi** (voittoaste) ja **superlatiivi** (yliaste). Esim. nuori, nuorempi, nuorin.

§ 79. **Komparatiivin** tunnus on: nom. **mbi,** muissa sijoissa **mba, mbä.** Tunnuksen edellä vastaa positiivin vartalon loppu-a:ta, -ä:tä aina e.

Esim. t o b j a ~ t o b j e m b i, -m b a t, m ä r g ä ~ m ä r r e m b i, -m b ä t, o i g e i ~ o i g i e m b i, a r m a s ~ a r m a h e m b i, m a d a l ~ m a d a l e m b i, ń e r o t o i ~ ń e r o t t o m e m b i, k a l l i s ~ k a l l e h e m b i, t o z i ~ t o v e m b i. — Huom! k a s-päätteiset adjektiivit, esim. o z a k a s ~ o z a k e m b i, o z a k k a h e m b i, k i v e k ä s ~ k e m b i, -k k ä h e m b i (ks. § 26).

§ 80. **Moderatiivisen** (lievennetyn) **komparatiivin** tunnus on **-mbaine, -mbäine.** Esim. h a r v e m b a i n e, p a r e m b a i n e, k u l u m b a i n e, v ä h e m b ä i n e. — Huom! Milloin m b i-loppuista muotoa käytetään yksinomaan adverbina, silloin saman sanan m b a i n e-loppuisessa muodossa ei tunnu lievennystä. Esim. j ä l l e m b ä/k s e, -n ä ~ j ä l l e m b ä i n e, t ä n n e m b ä ~ t ä n n e m b ä i n e.

§ 81. **Superlatiivin** tunnus on: nom. **in,** muissa sijoissa **-ima-,** jonka edellä positiivin vartalon loppu-a:n, ä:n, e:n sijalla on kato, loppu-i e :n sijalla e tai e j, loppu-o a:n sijalla a tai a j, loppu-u:n sijalla joskus u j.

Esim. t o b j i n ~ -i m a t, m ä r r i n ~ -r g i m ä t, a r m a h i n, m a d a l i n, ń e r o t t o m i n, r a v a k i n ~ -k k i m a t, v a l g e i n, -e j i n ~ -e i m a t, -e j i m a t; h a r m a i n, -a j i n ~ -a i m a t, -a j i m a t; k a r u i n, k a r u j i n. — Huom! o z a k a s ~ -k i n, -k k a h i n ~ -k k i m a t, -k k a h i m a t y.m. (ks. § 26).

Huom. Vm:ssa on superlatiivin pääte mon. i n, vartalo -i m b a, -i m b ä; esim. k o v i n ~ -i m b o a, -i m b a h, i m m a t, -i m b i e n y.m., k a ŋ g e i n ~ -e i m b o a, -e i m b a h, -e i m m a t, -e i m b i e n.

§ 82. Superlatiivin vahvikkeena tavataan sana k a i k i s tai k a i k i s s a h; superlatiivin merkitys on myös komparatiivilla, kun edellä käy sana k a i k k í. Esim. k a i h i s(s a h) s ú r i n, k a i k k í s ú r e m b i.

§ 83. Sanalla **hyvä** on komparatiivit p a r e m b i ja h y v e m b i, superlatiivit p a r a s, p a r a h i n, h y v i n; sanalla ä j j ä on e n ä m b i, ä j j e m b i, e n i n, ä j j i n; l y h y t sanaa vastaa l y h e m b i ja l y h i n.

§ 84. Useilla substantiiveillakin on komparatiivi, joskus superlatiivikin. Esim. l a d v a ~ l a d v e m b a(n a), l a i d a ~ l a j j e m b a, p e r e m b ä(k s e), č u p u m b a (vrt. č u p p u nurkka), k e s k i l a t t i e m b a enemmän keskelle lattiaa, n e č i n n e m b ä k s e = n e č i m b ä enemmän sinnepäin, n e t ä m b ä, p ä i v e m b ä, i l l e m b ä l, h ä t k e m b i, j ä l g i e m b ä h myöhemmin, h e r r e m b i, k u d o j e m b i, v a r g a h e m b i, ń ä l l i n.

LIITE NOMINIEN TAIVUTUSOPPIIN.

1. LUKUSANAT.

§ 85. Lukusana ovat joko **peruslukuja** eli kardinaalisia, jotka vastaavat kysymykseen: kuinka monta?, tai **järjestyslukuja** eli ordinaalisia, jotka vastaavat kysymykseen: kuinka mones?

PERUSLUVUT.

§ 86. **Yhdistämättömät** perusluvut ovat:

1. y k s i (y h t e n (gen., akt.), y h t ä, y h t e h, y k s í),
2. k a k s i (k a h t e n, k a h t a, k a h t e h, k a k s í),
3. k o l m e (k o l m e n, -i e, -e h, -í),
4. ń e l l i (ń e l l ä n, -e ä, -ä h, -í),
5. v í z i (v i j j e n, v í t t ä, v í d e h, v í z í),
6. k ú z i (k u v v e n, k ú t t a, k ú d e h, k ú z í),
7. s e i č č e (s e i č č e m e n, -č e n d ä, -č č e m e h, -č č e m í),
8. k a h e k s a (k a h e k s a n, -o a, -a h -í),

9. yheksä (yheksän, -eä, äh, -í),
10. kymmen (kymmenen, -ndä, -neh, -ní),
100. sada (soan (gen., akk.), sadoa, sadah, sadoi),
1000. tuhat (tuhanden (gen., akk.), tuhatta, -andeh, -anzí).
= tuhatta (tuha/tan, -ttoa, -ttah, -ttoi)
1.000.000 miljon (miljonan, -oa, -ah, -oi).

Huom. Vm:ssa: ńeĺĺä, seiččemen, kaheksan. yheksän, kymmenen, miljona; muoto tuhatta puuttuu. — Puhekielessä Am:ssa lausutaan lukusanoja lyhemmin, esim. yks, kaks, víz, kúz, seičtosta, kahekstosta, yhekstosta.

§ 87. Lukusanojen **akkusatiivi** on nominatiivin kaltainen paitsi sanoissa yksi, sada, tuhat, joiden akkusatiivi on genetiivin kaltainen.

§ 88. **Yhdistetyt** perusluvut ovat:

1) 11. yksitosta (yhtentosta, yhtä-, yhteh-, yksí-)
12. kaksitosta (kahtentosta y.m.),
13. kolmetosta (kolmentosta y.m.),
14. ńeĺĺitosta (ńeĺĺäntosta y.m.),
15. vízitosta (vijjentosta y.m.),
16. kúzitosta (kuvventosta y.m.),
17. seiččetosta (seičcementosta y.m.),
18. kaheksatosta (kaheksantosta y.m.),
19. yheksätosta (yheksäntosta y.m.).

Luvuissa 11—19 täten yksikköluku taipuu, jälkiosa tosta (= toine sanan partitiivi) ei muutu.

Huom. Vm:ssa on ykšitoistakymmendä, gen. yhtentoistakymmenen y.m.

2) Täydet kymmenluvut:

20. kaksikymmen (kahtenkymmenen, kahtakymmen, kahtehkymmeneh, kaksíkymmení),
30. kolmekymmen y.m.,
40. ńeĺĺikymmen,
50. vízikymmen,
60. kúzikymmen,

70. seiččekymmen,
80. kaheksakymmen,
90. yheksäkymmen.

Luvuissa 20—90 eli täysissä kymmenluvuissa on, niinkuin näkyy, yks. nominatiivissa, akkusatiivissa ja partitiivissa toisena osana kymmen; muuten molemmat osat taipuvat samassa sijassa.

3) Täysien kymmenien väliset luvut:

21. kaksikymmenyksi (kaksikymmenyhten, -yhtä, -yhteh, -yksi),
22. kaksikymmenkaksi y.m.,
99. yheksäkymmenyheksä y.m.

tahi

21. yksikolmatta
22. kaksi- »
99. yheksäkymmenettä.

Luvuissa 21—99 käy täten yksikköluku tavallisesti kymmenluvun jäljessä ja taipuu yksinään. Jos yksikköluku käy kymmenluvun edellä, niin lukua käytetään vain nominatiivissa (laskiessa).

Huom. Vm:ssa on täysissä kymmenluvuissa ja täysien kymmenien välisissä sana kymmendä vastaamassa Am:n sanaa kymmen; muuten taipuvat kaikki näiden lukujen osat.

4) Täydet sata-, tuhat- ja miljoonaluvut:

200. kaksisadoa (kahtensoan, kahtasadoa, kahtehsadah, kaksísadoi).

5000. vizituhatta (vijjentuhanden, víttätuhatta y.m.).

Täysissä sata-, tuhat- ja miljoonaluvuissa pienemmän luvun nominatiivia ja akkusatiivia seuraa suuremman luvun partitiivi; muuten molemmat taipuvat samassa sijassa.

5) Täysien sata-, tuhat- ja miljoonalukujen väliset luvut:

101. sadayksi (soanyhten (akk., gen), sadayhtä, sadayhteh, sadayksí).

102. sadakaksi (sadakaksi (akk.), soankahten (gen.), sadakahta, -kahteh, -kaksí).

120. sadakaksikymmen (sadakaksikymmen (akk.), soankahtenkymmenen (gen.), sadakahtakymmen (part) y.m.).

121. sadakaksikymmenyksi (= akk., sadakaksikymmenyhten (gen.), -yhtä (part.) y.m.).

234. kaksisadoa kolmekymmenńeĺĺi (gen. — — — ńeĺĺän, part. — — — ńeĺĺeä y.m.).

Näissä luvuissa taipuu sada, tuhat ja miljon genetiivissä, kun on kysymys 1:stä sadasta y.m., ja yksinkertaisemmista luvuista; muuten tavallisesti vain viimeinen luku taipuu.

JÄRJESTYSLUVUT.

§ 89 **Järjestyslukujen** pääte on **-s,** vartalo **-nde**-päätteinen. Pääte on liittynyt peruslukujen vokaalivartaloon (paitsi sanassa kolmas, jossa e:n sijalla on päätteen edellä a). Järjestyslukuja ovat myös ezmäine ja toine, joita käytetään yksinään tai yhdistetyn järjestysluvun viimeisenä osana.

§ 90. **Yhdistämättömät** luvut:

1. ezmäine (= enzimäi/ne, -zen, -stä, -zeh y.m.),
2. toine (toi/zen, -sta y.m.),
3. kolmas (-anden, -atta, -andeh, -anzí),
4. ńeĺĺäs,
5. vijjes,
6. kuvves,
7. seiččemes,
8. kaheksas,
9. yheksäs,
10. kymmenes.

Huom. Lukuja sadas, tuhandes, miljonas ei tavata kansankielessä.

§ 91. **Yhdistetyt** järjestysluvut:

1) Luvuissa 11—19 alkuosa taipuu, jälkiosa ei muutu.

11. yhtestosta (yhtenden-, yhdettä-, yhtendeh-, yhtenzí-)
12. kahtestosta (kahtenden- y.m.)
13. kolmastoista.
14. ńeĺĺästosta,
15. vijjestosta,
16. kuvvestosta,

17. seiččemestosta,
18. kaheksastosta,
19. yheksästosta.

Huom! Vm:ssa on ykšitoistakymmeneš, kakšitoistakymmeneš y.m.

2) Täydet kymmenluvut:

20. kahteskymmen (kahtendenkymmenen, -endehkymmeneh, -enzíkymmení) = kaksikymmene/s (-nden, -tta, -ndeh-, -nzí),
30. kolmaskymmen = kolmekymmenes,
40. ńeĺĺäskymmen = ńeĺĺikymmenes,
50. vijjeskymmen = vízikymmenes,
60. kuvveskymmen = kúzikymmenes,
70. seiččemeskymmen = seiččekymmenes,
80. kaheksaskymmen = kaheksakymmenes,
90. yheksäskymmen = yheksäkymmenes.

Luvuissa 20—90 on täten alkuosana järjestysluku, toisena perusluku kymmen; molemmat taipuvat (Am:ssa). Taikka on alkuosana taipumaton perusluku, toisena taipuvainen kymmenes (näin myös Vm:ssä).

3) Luvut 21—99:

21. kaksikymmenezmäi/ne (-zen, -stä y.m.)
2. kaksikymmentoi/ne (-zen, -sta, -zeh . . .)
23. kaksikymmenkolma/s (-nden, -tta y.m.)
34. kolmekymmeńńeĺĺäs.
45 ńeĺĺikymmenvijjes,
56. vízikymmenkuvves,
99. yheksäkymmenyheksäs.

Luvuissa 21—99 on täten tavallisesti ainoastaan viimeinen sana järjestysluku (joka taipuu); muut peruslukuja, jotka eivät taivu. Mutta sanotaan myös: yhteskolmatta, kahteskolmatta, kolmaskolmatta, ńeĺĺäsńeĺĺättä y.m.; näitä käytetään vain nominattivissa.

4) Täysien sata-, tuhat- ja miljoonalukujen väliset järjestysluvut:

101. sada ezmäine (sadaezmäi/zen, -stä, -zeh y.m.),
110. sadakymmene/s (-nden, -ttä y.m.),
125. sada kaksikymmenvijje/s (-nden y.m.),

1003. tuhatkolma/s (-nden, -tta y.m.).

V. 1936. tuhat yheksäsadoa kolmekymmenkuvvendel vuvvel.

MURTOLUVUT.

§ 92. Murtoluvuilla on pääte **-ndes** (vartalo **-ndekse-**), joka on liittynyt yhdistämättömien perusluku|en vokaalivartaloon.

1/3. kolmande/s (-ksen, -sta, -kseh y.m.),
1/4. ńeĺĺändes,
1/5. vijjendes,
1/6. kuvvendes,
1/7. seiččemendes,
1/8. kaheksandes,
1/9. yheksändes,
1/10. kymmenendes.

§ 93. Murtolukuja ilmaistaan myös perusluvulla ynnä järjestysluvun ja vuitti-sanan yhdistyksellä.

Esim. 1/3 yksi kolmasvuitti (yhten kolmandenvuitin, yhtä kolmattavuittí, yhteh kolmandehvuittih y.m.) = yksi vuitti kolmes; 2/4 kaksi ńeĺĺättävuittí (kahten ńeĺĺändenvuitin y.m.) = kaksi vuittí ńeĺĺäs; 90/100 yheksäkymmen vuittí soas.

2. PRONOMINIT.

§ 94. Pronomineja on seitsemän ryhmää:

1) **persoona-** (henkilö-) pronominit,
2) **refleksiivi-** (itsekohtainen) pronomini,
3) **resiprookki-** (keskinäis-) pronominit,
4) **demonstratiivi-** (osoittavat) pronominit,
5) **interrogatiivi-** (kysyvät) pronominit,
6) **relatiivi-** (takakohtaiset) pronominit,
7) **indefiniitti-** (epämääräiset) pronominit.

PERSOONAPRONOMINIT.

§ 95. Persoonapronominit ovat **minä, sinä, häi,** mon. **myö, työ, hyö.**

	Yksikkö.		
Nom.	minä	sinä	häi
Akk.	minun	sinun	hänen
Gen.	minun	sinun	hänen
Part.	minú / milma	sinú / silma	händä
Iness.	minus	sinus	hänes
Illat.	minuh	sinuh	häneh
Ekst.	minul / mille	sinul / sille	hänel / hälle
Abess.	minuta / minuttah	sinuta / sinuttah	hänetä / hänettäh
	Monikko.		
Nom.	myö	työ	hyö
Akk.	mejjät / meät	tejjät / teät	hejjät / heät
Gen.	mejjän / meän	tejjän / teän	hejjän / heän
Part.	meidä	teidä	heidä
Iness.	meis	teis	heis
Illat.	meih	teih	heih
Ekst.	meil	teil	heil
Abess.	meitä / meittäh	teitä / teittäh	heitä / heittäh

1 lisäys. Yks. akkusatiivin nominatiivinkaltaisen muodon asemesta käytetään partitiivia. — Partitiivit milma, silma ja akkusatiivit meät, teät, heät kuuluvat enemmän Vm:seen. — Yks. partitiivi, inessiivi ja eksternatiivi saavat usein jälkeensä possessiivisuffiksin, esim. minúdani, sinussas, hänelleh. — Essiivillä, eksessiivillä, translatiivilla, elatiivilla ja ablatiivilla on tavalliset päätteet. — Komitatiivi ja instruktiivi puuttuvat.

2 lisäys. Vm:ssa pronominit ovat: mie, šie (sie), heän, myö, työ, hyö; joista mie (ja šie) taipuu: miun, miun, milma = miuda, miušša, -šta, -h, -la, -ldä, -tta; heän: hänen, hänen, händä, hänešša, -štä, -h, -llä, -ldä, -ttä; myö (ja työ, hyö), meät, meän, meidä, -ssä, -stä, -h, -llä, -ldä, -ttä.

Omistusliitteinen taivutus.

§ 96. Nominien **omistusmuotojen liitteet** eli possessiivisuffiksit ovat:

	Yks.	Mon.
1. persoona	n i	m m o (m m ö)
2. »	s	t t o (t t ö)
3. »	h (s)	h (s)

Kolmannen persoonan suffiksi on h-alkuisen tavun jäljessä s, muuten h; esim. k o d i h e s, v ä g e h e s väkisin. — Mon. 1. ja 2. persoonan päätteet tavataan harvoin ja substantiiveissa vain eksternatiiviin liittyneinä; esim. i č e l l e m m ö, l a p s i l l e t t o.

Huom. Vm:ssa on 1. ja 2. persoonan suffiksi n a, n ä, esim. i č e l l ä n ä o m a n a.

§ 97. Suffiksi tavataan liittyneenä vokaallivartaloon, joka tällöin aina pysyy vahvana, tai sijapäätteihin. Suffiksin edeltä on genetiivin pääte n kadonnut, joten **yks. genetiivi on yks. nominatiivin** kaltainen. Suffiksin edellä saa partitiivi entisen lisäksi päätteen d a, d ä, milloin se muuten päättyisi vokaaliin; inessiivin ja elatiivin pääte on s s a, s s ä, illatiivin pääte on h e ja eksternatiivin pääte l l e. Esim. p o i g a s (yks. nom. ja gen.), u k k o h, t y t t ä r e n i, t a l o i d a h, h e b o l o i d a s, k y l ä s s ä h, p e r t i h e n i, v e ĺ ĺ e l l e h.

§ 98. Suffiksia ei tavata **mon. nominatiivissa, yks.** ja **mon. akkusatiivissa, abessiivissa** ja **instruktiivissa; komitatiivissa** on päätteen h oikeastaan 3. persoonan suffiksi.

§ 99. **Taivutuskaava.**

	Yks.	Mon.	Yks.
Nom.	p o i g a n i	(o m a n i p o j j a t)	p o i g a h
Akk.	(o m a n i p o j j a n)	(o m a n i p o j j a t)	(o m a h p o j j a n)
Gen.	p o i g a n i	p o i g i e n i	p o i g a h
Ess.	p o i g a n a n i	p o i g i n a n i	p o i g a n a h
Part.	p o i g o a d a n i	p o i g í d a n i	p o i g o a d a h
Fransl.	p o j j a k s e n i	p o j j i k s e n i	p o j j a k s e h
Iness.	p o j j a s s a n i	p o j j i s s a n i	p o j j a s s a h
Illat.	p o i g a h e n i	p o i g i h e n i	p o i g a h e s, -h
Ekst.	p o j j a l l e n i	p o j j i l l e n i	p o j j a l l e h

	Yks.	Mon.	Mon.
Nom.	poigas	(omas pojjat)	(omah pojjat)
Akk.	(omas pojjan)	(omas pojjat)	(omah pojjat)
Gen.	poigas	poigies	poigieh
Ess.	poiganas	poiginas	poiginah
Part.	poigoadas	poigídas	poigídah
Transl.	pojjakses	pojjikses	pojjikseh
Iness.	pojjassas	pojjissas	pojjissah
Illat	poigahes	poigihes	poigineh
Ekst.	pojjalles	pojjilles	pojjilleh.

REFLEKSIIVIPRONOMINI

§ 100. Refleksiivipronomini on **iče** possessiivisuffiksin kera tai ilman. Sen monikko on sama kuin yksikkö; nominatiivi, komitatiivi ja instruktiivi puuttuvat.

Yksikkö.

Akkus. iče n
Gen. iče n = ičče/ni, -s, -h.
Iness. iče s = iče ssä/ni, -s, -h
Illat. iččeh = iče heh e/ni, -s, -h
Ekst. iče l = iče lle/ni, -s, -h
Abess. iče ttäh

Monikko.

Akkus. iče n
Gen. iče n = ičče/mmő, -ttő, -h
Part. iččie = iččie dä/mmö, -ttő, -h
Iness. iče s = iče ssä/mmö, -ttö, -h
Illat. iččeh = iččeh e/mmő, -ttő, -h
Ekst. iče l = iče lle/mmö, -ttő, -h
Abess. iče ttäh.

RESIPROOKKIPRONOMINI.

§ 101. Resiprookkipronomini on **toine,** käytettynä kaksinaisena yksikössä, jolloin jälkimäinen toine taipuu joko 3. persoonaan suffiksin kera tai ilman sitä. Nominatiivi, komitatiivi ja instruktiivi puuttuvat.

Akkus. toine toizen
Gen. toine toize/n, -h

Part. t o i n e t o i s t a, - h
Iness. t o i n e t o i z e/s, - s s a h
Illat. t o i n e t o i z e/h, - h e s
Ekst. t o i n e t o i z e/l, - l l e h
Abess. t o i n e t o i z e t t a h

DEMONSTRATIIVIPRONOMIINIT

§ 102. Demonstratiivipronomiinit ovat: **se** se, **tämä** tämä, **tai (toa)** tuo, **toi (tuo)** tuo (kauempana kuin t a i); n e-prefiksillä muodostuneet **neče, netäi, netai, netoi,** jotka määrätymmin kuin vastaavat edelliset osoittavat paikkaa. Ne taipuvat kaikissa sijoissa paitsi komitatiivissa.

Yksikkö.

Nom.	se	neče	tämä	tai (toa)	toi (tuo)
Gen.	sen	nečen	tämän	toan	tuon
Ess.	sinä	nečinä	tänä	toana	tuona
Part.	sidä	nečidä	tädä	toada	tuoda
Iness.	sít	nečis	täs	toas	tuos
Illat.	sih	neččih	täh	toah	tuoh
Ekst.	sil	nečil	täl	toal	tuol
Abess.	sitä sittäh	nečitä	tätä	toata	tuota
Instr.	sen	nečen	tämän	toan	tuon

Monikko.

Nom.	net	nenet	nämät	noat	nuot
Gen.	nijjen nílöin	nenien	nämien	najjen noaloin	nojjen nuoloin
Ess.	nínä nílöinä	neninä	näminä	naina noaloina	noina nuoloina
Part.	nídä nílöi	není	nämí	naida noaloi	noida nuoloi
Iness.	nís nílöis	nenis	nämis	nais noalois	nois nuolois
Illat.	níh nílöih	nenih	nämih	naih noaloih	noih nuoloih

Ekst.	níl nílöil	nenil	nämil	nail noaloil	noil nuoloil
Abess	nítä, -ttäh nílöitä, -ttäh	nenitä nenittäh	nämitä nämittäh	naita, -ttah noaloita, -ttah	noita, -ttah nuoloita, -ttah
Instr.	nín nílöin	nenin	nämin	nain noaloin	noin nuoloin

N e t ä i, n e t a i, n e t o i taipuvat jälkiosaltaan kuin t ä m ä, t a i, t o i.

Lisäys. Vm:ssä on mon. nominatiivit n e, n ä m ä, n o a, n u o; n ä m ä-sanan monikon vartalo on n ä i-, siis: n ä i j e n, n ä i/n ä, -s s ä, -s t ä, -h y.m. Ei minkään monikossa esiinny l o i, l ö i. — N e č e, n e t ä i, n e t a i, n e t o i puuttuvat.

INTERROGATIIVIPRONOMINIT.

§ 103. Interrogatiivipronomiinit ovat: **mi (migo)** mikä, **ken** ken, mikä, **ku-** mikä, **kudai, kudamaine, kumbaine** kumpi, mikä.

Yksikkö.

Nom.	m i	k e n	(puuttuu)	k u d a i
Gen.	m i n	k e n e n	(puuttuu)	k u d a m a n / k u d o a n
Ess.	m i n ä / m i n n ä	k e n ä	k u n a	k u d a m a n a / k u d o a n a
Part.	m i d ä	k e d ä	k u d a	k u d a m o a / k u d o a d a
Transl.	m i k s e	k e k s e	k u k s e	k u d a m a k s e / k u d o a k s e
Iness.	m i s	k e s	k u s	k u d a m a s / k u d o a s
Illat.	m i h	k e h	k u h	k u d a m a h / k u d o a h
Ekst.	m i l	k e l	k u l	k u d a m a l / k u d o a l
Abess.	m i t ä / m i t t ä h	k e t ä	(puuttuu)	k u d a m a t a, - t t a h / k u d o a t a, - t t a h
Instr.	m i n	(puuttuu)	(puuttuu)	k u d a m a n / k u d o a n

Sanoilta m i, k e n, k u- puuttuu komitatiivi. Monikossa on m i t, k e t; muuten taivutus kuin yksikössä. Sanalla k u d a i on monikon vartalo k u d a m i- tai k u d o a l o i-, siis: k u d a-

mat, -oat, -amien, -oaloin, -amikse, -oaloikse ym. Kudamaine ja kumbaine taipuvat säännöllisesti.

Huom.! Vm:ssa puuttuu kudai.

RELATIIVIPRONOMINIT.

§ 104. Relatiivipronomineina käytetään interrogatiivisia.

INDEFINIITTIPRONOMINIT

§ 105. Indefiniittipronominit ovat:

1) interrogatiivit, joihin on liittynyt suffiksi **gi** tai sanat **tahto (tah), kačot, liene, ollov, púttuv.** Siis:

kengi (kenengi, kedägi, kesgi y.m.) kukin, **kudaigi** (kudamangi, kudoangi y.m.) kumpikin, jokainen;

kunagi (kusgi, kuhgi y.m.) kunakin y.m.;

midägi jotakin;

kentahto (kenentahto, kedä-, kes- y.m.) joku, jokin, kuka tahansa;

kudaitahto y.m. (= kentahto);

kunatahto y.m. jonakin, minä tahansa;

mitahto y.m. jokin, mikä tahansa;

kenliene (kenenliene, kedä- y.m.), **kenollov, kenpúttuv, kenkačot** (= kentahto);

kudailiene, kudaiollov, kudaipúttuv, kudaikačot (= kudaitahto);

kunaliene, kunaollov, kunapúttuv, kunakačot (= kunatahto);

miliene, miollov, mipúttuv, mikačot (= mitahto).

2) interrogatiivit, joiden edellä käy sana **hos, ni** tai **toko:**

hos ken (hos kenen, h. kedä y.m.) kuka tahansa, vaikka mikä;

hos kudai (= edell.), **hos kuna** minä tahansa, **hos mi** mikä tahansa;

(ei) **ni ken** (ei) ni kenen y.m.) ei kukaan; (ei) **ni kudai** (ei) kumpikaan, (ei) mikään, (ei) **ni kuna** (ei) minäkään, (ei) **ni mi** (ei) mikään.

toko kudai (t. kudaman y.m.) kukin, kumpikin.

Huom. Vm:ssa käytetään indefiniitteja muodostettaessa h o t — d a (g a, n i) tai k a č o, k a j o, t a h o, n i v a l d a h; esim. h o t k e n = k e n n i v a l d a h kuka tahansa, h o t k u d a m a ń e g a (d a, n i, k a č o k a j o, t a h o) kumpi tahansa, mikä hyvänsä. Ei kukaan, ei mikään on: e i n i k e n, n i m i, e i n i k u d a m a ń e = e i k u d a m a ń e g i.

3) interrogatiiviset, käytettyinä lauseessa, jossa on toinen interrogatiivipronomini tai sana k o n z a (k o s) kun, k u i jos, tai t o i v o d niinkuin, sekä suorassa ja epäsuorassa kysymyksessä (ks. Lauseoppia).

Esim. k e n k u s p ä i kuka mistäkin, k e n k u i g i kuka mitenkin, k o s k e n g i (t u l o v) milloin mikin, k u i m i n (l i e n e o t t a n u h) jos jotakin, t o i v o d m i o n k a d o n u h niinkuin jokin olisi kadonnut; (v o i n g o s a n u o) m i d ä jotakin.

4) **joga** (taipumaton), **jogahine, joganies** (-hen) joka, jokainen.

5) adjektiivit, joilla on indefiniittinen merkitys:

ainavo, ainavoine, aino (tpm.) ainoa; **eiyksi** (e i y h t e n y.m.) moni; **enämbi** (-m b ä n) usea; **eri** (tpm.); **eräs** eräs, muudan; joku, jokin; mokoma; **harva; hyväpaha** (h y v ä n p a h a n y.m.) jonkunlainen, **iče** itse; ihminen (esim. l a š k u s i č e n t y h j ä k s e s o a t t a v laiskuus saattaa ihmisen . . . (ks. Lauseoppia); **kai** (akk., gen. k a i k e n; mon. nom., akk. k a i k e t koko; instr. k a i k i n kaikki); **kogo** (tmp.); **líga** moni; **mollen = mollembat** (m o l l e m b i e n y.m.), **molletit,** (m o l l e t t i l o i n y.m.) molemmat; **moni; monieš** (-hen) muudan (Vm.); **mú; samaine, sese** (s e n s e n y.m.), **sebose** (s e n b o s e n y.m.), **seže** (s e n ž e y.m.) sama; **setämä** (s e n t ä m ä n s i d ä t ä d ä, n e t n ä m ä t y.m.) muutama, yksi ja toinen, **setämä toitai** (s e n t ä m ä n t u o n t o a n y.m.) kaikenlainen, **toine** toinen; eräs, muutama; moni; **vähä** harva; **yksi** sama; **yksi — toine = toine — toine** toinen — toinen; **äjjä** moni, paljo, **äjjävähä** (ä j j ä n v ä h ä n y.m.) muutama, jonkunverran; (ei) ä j j e ä n i v ä h e ä (ei) minkäänlaista.

§ 106. Indenfiniittipronomineihin kuuluvat tavallaan **myös pronominaalit,** jotka ovat pronomineista (tai pronominisyntyi-

sistä partikkeleista) muodostuneet. Ne ovat johdannaisia tai yhdyssanoja.

1. Johdannaisten johtimia ovat:

a. **-galaine, -gäläine.** Esim. meigäläine, teigäläine, heigäläine, sigäläine, nečigäläine, netägäläne, tägäläine, múgalaine.

b. **-hine.** Esim. minuhine minun oma, minulta saatu, minulle sopiva, sinuhine, hänehine, meihine, teihine, mihine mistä tehty, múhine muusta tehty, minnepäihine minkäsuuntainen, sinnepäihine, tännepäihine.

c. **-lline.** Esim. minulline minulla ollut, sinulline, nečelline, tuolline tuolla oleva; monelline monenlainen, mujjallinen (= múgalaine).

d. **-lloine, -llöine:** silloine silloinen, tuolloine tuonnoinen, tällöine tämänaikainen.

e. **-mbaine, -mbäine.** Esim. netoambaine (netoanembaine) tuonnempana oleva, nečimbäine (nečinnembäine) sinnempänä oleva, netämbäine, simbäine (sinnembäine), toambaine, tuombaine.

f. **-imaine, -mäine.** Esim. sinnimäine enimmin sinnepäin oleva, toanimaine, tuonimaine tännimäine.

g. **-ssahine, -ssähine.** Esim. nečissähine sinne asti menevä (tai kestävä), tuossahine, tässähine.

h. **-toi, -töi.** Esim. minutoi ilman minua tai minun poissaollessani tapahtuva, minua koskematon, sinutoi, meitöi, teitöi, heitöi, muitoi, mitöi mitätön.

i. (ni) min **minoine** ei minkäänlainen = (ni) kun **kunoine**, (ni) kenen **kettumoa** (ei) yhtään ketään, (ni) min **mitkoida** (ei) yhtään mitään.

2. Pronominaalisilla yhdyssanoilla on jälkiosana:

a. **-jytys, -jyttymä-, -jyttyine, jyttymäine** kaltainen, -lainen. Esim. senjytys sellainen, toanjyttyine, kaikenjyttymät; mítus, mítys, míttuine, míttumat millainen, millaiset.

b. **-loaduine** -kaltainen. Esim. senloaduine, kudoanloaduine;

c. **-moine** -moine. Esim. s e m m o i n e, m i m m o i n e, k u m m o i n e, n e č e n m o i n e y h t e n m o i n e.

d. **-ncalaine** -moine. Esim. s e n n o a l a i n e, m i n n o a l a i n e.

e. **-soabaine** -moine. Esim. s i n u n s o a b a i n e, h ä n e n s o a b a i n e.

f. **-soaraine** -laatuinen. Esim. k a i k e n s o a r a i n e, s e n s o a r a i n e, s i n u n s o a r a i n e.

II. VERBIT.

VERBIMUODOT.

YLEISTÄ.

§ 107. Verbien taivutuksessa huomataan:

1. Kolme **lukua:** yksikkö, kaksikko ja monikko. Kaksikko tavataan vain imperatiivissa. Esim. o l e, o l g a, o l g o a.

2. Kolme **persoonaa** (tekijää): 1:nen, 2:nen ja 3:s. Esim. m i n ä s i n ä, h ä i (s e y.m).

3. Yhdeksän **tempusta** (aikaluokkaa), joista kolme **yhdistämätöntä,** kuusi yhdistettyä eli **liittotempusta.**

Tempukset ilmoittavat sitä **nykyisen, menneen** tai **tulevan** ajan tekemistä, joka aikasuhteessaan sanomiseen tai toiseen tapahtumaan on

a) **samanaikainen** tai määräämätön; tähän kuuluvat **preesenssi, imperfekti** ja **yleisfutuuri.** Esim. a n n a n, a n n o i n, l i e n e n a n d a m a h.

b) **edellinen;** tätä ilmaisevat **perfekti, pluskvamperfekti** ja **päättymisfutuuri.** Esim. o l e n a n d a n u h, o l i n a n d a n u h, r o i m m o s a n d a n u h.

c) **seuraava;** tähän viittaavat **kestämisfutuuri, edellisfutuuri** ja **vastaisfutuuri.** Esim. o l e n a n d a j, o l i n a n d a j, l i e n e n a n d a j.

4. Neljä **modusta** (tapaluokkaa): **indikatiivi** (todellisuustapa), **potentsiaali** (mahdollisuustapa), **konditsionaali** (ehtotapa), **imperatiivi** (käskytapa). Esim. a n n a n, a n d a n e n, a n d a z i n, a n n a.

5. Kaksi **pääluokkaa: aktiivi** ja **passiivi**. Aktiiviin kuuluu kolme **alaluokkaa:** I, II ja III aktiivi; passiiviin samoin I, II ja III passiivi. Esim. I akt. annan, soan andamah; II akt. olen andamas, olen lähtevälleh; III akt. minul on andoa, minul roih käydy; I pass. annetah, olis mendy; II pass. olen vuotettavana, roittos nähty; III pass. (lindu) ambuvui, (se matka) käveldyi.

6. Kahdeksan **nominaalimuotoa**, joista on viisi **infinitiiviä** (nimitapaa): I, II, III, IV ja V, sekä kuusi **partisiippia** (laatutapaa): akt. partisiipin I, II ja III preesenssi ja perfekti sekä pass. partisiipin preesenssi ja perfekti. Esim. andoa, andajen andamas, andamizilleh, annandalleh; andava(n), andaj, annandahine, andanuh; annettav, annettu.

VERBIEN TAIVUTUS.

§ 108. PERSOONAPÄÄTTEET.

	Yks.	Mon.
1. pers.	-n	-mmo, -mmö
2. »	-t	-tto, -ttö
3. »	v bi päätteetön	= yks. tai pass.

Yks. 3. persoonalla on indikatiivin ja potentsiaalin preesenssissä pääte **v,** jonka edellä vartalon loppu-**e**:n sijalla on **o**, **ö**. Yksitavuisilla sanoilla on v:n ohella **bi**, mikä on yksinomaan käytännössä sanoilla nai-, pui-, ui-, voi-, käy-. 3. persoona on päätteetön imperfektissä ja konditsionaalissa. — Mon. 3. persoona on joko yks. 1. persoonan kaltainen tai käytetään sinä passiivia Esim.

	Yks.	Mon.
1.	annan	annammo
1.	annat	annatto
3.	andav	andav = annetah
	soav = soabi	soav = soahah
	puibi	puibi = pujjah
	andoi, sai, pui	andoi = annettih
	andas, soas, puis	andas = annettas

Huom. Vm:ssa on yks. 3. persoonan pääte **t** sanoilla n a i-p u i-, u i-, v o i-, k ä y-; mon. 1. persoonan pääte **-mma, mmä,** 2. persoonan **-tta, -ttä,** mutta ind. imperfektissä ja konditsionaalissa ovat päätteet monikossa **-ma, mä, a, -ä.** Esim. a n-n a m m a, a n n a t t a, a n d a n e m m a, -n e t t a, — mutta a n d o i m a, a n d o j a, a n d a z i m a, -z i a. Yksitavuisilla on kuitenkin imperfektissa samoin kuin preesenssissä, siis: š a i m m a, š a i t t a (vert. kondits. š o a z i m a, š o a z i a).

§ 109. IMPERATIIVIN PERSOONAPÄÄTTEET.

	Yks.	Kaksikko.	Mon.
1.	pers. (puuttuu)	(puuttuu)	-m m o, m m ö
2.	» ○	○	-a, -ä -t, -t t o, -t t ö
3.	» h	(puuttuu)	= yks. tai pass.

Esim.

1.	pers. (puuttuu)	(puuttuu)	s o a g a m m o o t t a k k a m m o (o t t o a m m o)
2.	» s o a o t a	s o a g a o t a k k a	s o a g o a o t t a k k o a (o t t o a/t, -t t o)
3.	» s a a g a h o t t a k k a h (o t t o a h)	(puuttuu)	s o a g a h = s o a d a h a s o t t a k k a h = o t e t t a h a s.

Huom. Vm:ssa on mon. 1. pers:n pääte m a, m ä tai ○, 2. pers:ssa on vain a, ä, esim. s a a g a(m a), o t t a k k o a.

§ 110. **Passiivissa** on persoonapääte **h** indikatiivin preesenssissä ja imperfektissä sekä potentsiaalissa; pääte puuttuu konditsionaalissa. Esim. s o a h a h, s o a d i h, s o a d a n e h; s o a-d a s, s o a d a n u s (s o a d u s).

§ 111. **Refleksiivitaivutuksen** persoonapäätteistä ks. tätä taivutusta.

TEMPUSTEN JA PÄÄLUOKKAIN TUNNUKSET.

I AKTIIVI.

§ 112. **Indikatiivin preesenssillä** ei ole tunnusta.

§ 113. **Indikatiivin imperfektillä** on tunnus **i,** joka on liittynyt sanan vokaalivartaloon (ks. § 135). Tunnuksen edellä tavataan vokaalivaihteluita (ks. § 18, 20). Kun **i**:stä ja vartalon loppuvokaalista syntyy diftongit **oi, ui, yi,** niin edelläkäyvät **kk, pp, tt,** čč esiintyvät Am:ssa aina heikossa asteessa.

Esim. ka/nnan ~ -nnoin, -ndoi; vo/jjan ~ vojjin, -idi; veän ~ vein, vedi; men/en ~ in; opin ~ opin, oppi; vien ~ vein; laŋg/ien (inf. -eta) ~ ein, -ei; šuor/ien (inf. -ita) ~ ín, -í; s/oan ~ sain; hyp/eän ~ -äin; tuon ~toin, uinuon (inf. -ota) ~ -oin; tukkuon (inf. -uta) ~ -uin; syön ~ söin, töllyön (inf. -ötä) ~ öin; jyryön (inf. -ytä) ~ yin; — muok/un ~ -uin, -ui; tap/an ~ oin, -oi; soat/an ~ oin, -oi; kač/on ~ -oin, -oi.

§ 114. **Potentsiaalin** tunnus on **ne** tai **nne** (jälkimäinen sivupainollisen tavun jäljessä). Tunnus on liittynyt sanan konsonanttivartaloon (jos sellainen on) (ks. § 137—8); tämän vartalon loppu-**l**:n, **r**:n, **s**:n jäljessä on tunnus **le, re se;** päinvastoin on konsonanttivartalon loppu-**t**:n sijalla tunnuksen edellä **n.**

Esim. soanen, ottanen, pannen, ollen, purren, pessen; lähe/tä ~ lähennen, suvai/ta ~ -nnen, moa/ta ~ -nnen; kabrast/oa ~ -annen, hävit/teä ~ -ännen.

Huom. Am:ssa on yksitavuisillakin sanoilla tunnus **nne;** esim. soannen, voinnen.

§ 115. **Konditsionaalin preesenssin** tunnus on **zi** tai **izi,** 3. persoonassa **s** tai **is,** joka on liittynyt sanan vokaalivartaloon. Tunnus **izi** ja **is** tavataan vain **e**-loppuisten vartaloiden jäljessä, joiden **e** tällöin on kadonnut.

Esim. soazin, soas; ottazin, ottas, hävittä/zin, -s, oppi/zin, -s, lähen/izin, -s; suvaičči/zin, -s, laŋgie/zin, -s; uinuo/zin, -s; magoa/zin, -s. — Vm:ssa on 3. persoonassa aina tunnus **is,** esim. šais, löis, kiskois, koadais.

§ 116. **Konditsionaalin perfektin** tunnus on **nuzi, nyzi** tai **nnuzi, nnyzi,** 3. persoonassa **nus, nys** tai **nnus, nnys,** mikä tunnus on liittynyt sanan konsonanttivartaloon. Ne muodot, joissa on kahdennettu **nn**, tavataan sivupainollisen tavun jäljessä. Tunnuksen **n** on muuttunut samoin kuin potentsiaalin tunnuksen **n** ja konsonanttivartalon loppu-**t** samoin.

Esim. soanuzin, soanus olisin ym. saanut, vienyzin, ottanuzin; tulluzin; vierryzin, pessyzin, moannuzin, suvainnuzin; lunnastannuzin, hävitännyzin.

Huom. Am:ssa on yksitavuisillakin verbeillä **nnuzi, nnus,** esim. soannuzin, tuonnuzin. — Vm:ssa puuttuu tämä konditsionaali.

§ 117. **Imperatiivin** tunnus on yks. **2. persoonassa** nykyään näkymätön ja vain sanan heikko vokaalivartalo on siitä merkkinä.

Esim. soa, vie, ota, anna, tule, mene peze; magoa, leikkoa; kabrasta, hävitä. — **Muissa persoonissa** on tunnus

a. **ka, kä** sellaisen konsonanttivartalon jäljessä, jonka lopussa on **h, k, s, t;** tämä **t** on tällöin muuttunut **k**:ksi.

Esim. nähkäh, läkkeä lähtekää, peskämmö, lähe/tä ~ -kkeä, suvai/ta ~ -kkoa, moa/ta ~ -kkah, šuori/ta ~ -kkah;

b. **ga, gä** yksitavuisissa sanoissa ja l-, n-, r-loppuisen konsonanttivartalon jäljessä. Esim. tuogah, syögeä, olgammo, pangoa (lue paŋgoa), purgah.

c. **kka, kkä** lyhyeen vokaaliin loppuvan vokaalivartalon jäljessä, minkä loppukonsonantit säilyvät vahvana paitsi **tt** sivupainollisen tavun alussa.

Esim. ottakkah, vedäkkeä, roadakkammo, heittykkäh, rippukkah; (paista/ttoa ~) -takkah, (revi/tteä ~) -täkkäh.

d. Edellisen päätteen sijalla tavataan usein mon. 2. persoonassa (ja joskus yks. 3.-ssa ja mon. 1.-ssa) tunnus **a, ä,** joka edelläolevan vartalon loppuvokaalin kanssa on sulautunut diftongiksi **oa, eä, ie, uo, yö.** Esim. roadoat, heitteät, eččiet (eččiettö), kačču ot, heittyöttö (joskus: kačču/oh, -ommo, heitty/öh, -ömmö).

Lisäys. Kaksikon tunnus on **ka (kä), ga (gä), kka (kkä);** viimeksimainittu on aina liittynyt heikkoon vokaalivartaloon.

Esim. läkkä lähtekäämme (me kaksi tai sinä meidän kanssamme), soaga, panga, olga, luvekka, otakka, leikakka.

§ 118. **I infinitiivin** sija on (päätteetön) latiivi, mikä tuntuu vain sen lopputavun heikosta asteesta. Sen tunnus on

a. **-ta, -tä** kaksivartaloisissa sanoissa **h-, s-, t**-loppuisen konsonanttivartalon jäljessä.

Esim. nähtä, pestä, säristä; lähetä (< lähet-(t)ä), tarita, salvata; koata (< koat-(t)a), löytä (< löyt-(t)ä).

b. **d**:n heikko aste + **a, ä** yksitavuisissa sanoissa, kaksivartaloisissa sanoissa **l-, n-, r**-loppuisen konsonanttivartalon jäljessä sekä ičče-päätteisten verbien diftongiloppuisen vartalon jäljessä: tulos on pääte **ja, la, na, ra, va.**

Esim. vijjä, vojja, ujja; tuvva, syvvä; kúlla, annella; panna; purra; haravojja, suvajja. Huom! soa(ha), jeä (hä).

Huom. Am:ssa on usein **ta, tä** tunnus **l-** tai **r**-loppuisen vartalon jäljessä; esim. kúlta, käveltä, purta, viertä.

c. **a, ä** yksivartaloisissa sanoissa lyhyen vokaalin jäljessä, mikä tunnus on loppuvokaalin kanssa sulautunut diftongiksi **oa, eä, ie, uo, yö** (ks. § 23.)

Esim. andoa, löydeä, kannattoa, lugie, hyveksie, oppie, sanuo, kučču o, yöksyö.

§ 119. **II infinitiivin** pääsijat ovat inessiivi ja instruktiivi. Sen tunnus on **te-. d**:n heikko aste + **e** (siis: **je-, le-, ne-, re-, ve-**) tai **e- (je-).** Nämä ovat liittyneet samanlaisiin vartaloihin kuin I infinitiivin vastaavat tunnukset.

Esim. nähten, pestes, säristen, lähetes, tariten, salvaten, koaten, löyten, tieten; vijjes, vojjes, kúllen, annellen, pannen, purren, luvves, syvves; haravojjes, suvaijjes; — huom! soahes, jeähes —; andaen = andajen; löydäjen, kabrastajes (-aes), hävittäjes, lugies, oppien, sanoen, kučču jen, yöksyen.

Huom. Am:ssa: k ú l t e n, k ä v e l t e n, v i e r t e s y.m. — Vm:ssa: a n d o a š š a, -o a n, l ö y d e ä š š ä, -e ä n, š a n u o s š a, -u o n, k u č č u o š š a, u o n. (Ks. § 23, 10).

§ 120. **III infinitiivin** sijat ovat inessiivi, elatiivi, illatiivi ja abessiivi, harvemmin partitiivi ja eksternatiivi. Sen tunnus on **ma, mä** vokaalivartalon jäljessä. Esim. t u l e m a s, -m a s (p ä i), -m a h, -m a t a (-t t a h); t u l e m o a, t u l e m a l.

§ 121. **IV infinitiiviä** käytetään verbinluontoisena nominatiivissa, partitiivissa, illatiivissa ja eksternatiivissa (3. persoonan suffiksin kanssa). Sen tunnus on **mine** vokaalivartalon jäljessä.

Esim. (S i n u l o n k o d i h) l ä h t e m i n e; (e i o l e h ä n d ä) v u o t t a m i s t a; (a i n o s o l e t) h o p p u o m i z e h . . tahdot riidellä; (o l e n j o) h a r m a n e m i z e l l e h alan jo harmaantua.

§ 122. **V infinitiiviä** tavataan verbinluontoisena nominatiivissa, inessiivissa, eksternatiivissa ja instruktiivissa. Sen tunnus on **nda, ndä** vokaalivartalon jäljessä.

Esim. (r o a d o h m i n u l o n) m e n e n d ä; o l e n d a s (o n) kyllä on; (s e p i d ä v o l l a) m a k s a n d a l pitää maksaa; h i l ' e n e n d ä l l e h (o n v i h m a) sade on hiljenemään päin; ń e v v o n d o i n (ń e v v o i) paljon neuvoi.

§ 123. **Akt. partisiipin I preesenssin** tunnus on **va, vä,** (joskus nominatiivissa **-vaine, -väine)** vokaalivartalon jäljessä.

Tätä partisiippia käytetään akkusatiivissa, essiivissä, translatiivissa, inessiivissä, elatiivissa, illatiivissa ja eksternatiivissa.

Esim. t u l e v a i n e, t u l e v a n, l ä h t e v ä n ä, t i e d ä v i n ä h, n ä g e v i k s e nähtävästi l u g e v i s luettavissa, k ú l u v i l kuultavana, e l l e n d ä v ä l l e h ymmärrettävästi. — Merkitys on transitiivisilla verbeillä usein passiivinen (ks. edell. esim.)

§ 124. **Akt. partisiipin II preesenssin** tunnus on **j** (vart. **-ja, jä)** tai **ja, jä,** nominatiivissa joskus **-jaine, -jäine,** vokaalivartalon jäljessä. **j**-tunnus tavataan nominatiivissa vain kaksi- ja useampitavuisilla sanoilla lyhyen vokaalin jäljessä.

Esim. s o a j a saava saaja, v i e j ä, t u o j a; l a ŋ g i e j a, h ä v i e j ä, m a g o a j a; m e n i j (-i j ä t), l ä h e n i j, t a r i č č i j, k a n n a t t a j; k u o l i j a i n e, l ä h t i j ä i n e.

§ 125. **Akt. partisiipin III preesenssin** tunnus on **ndahine, ndähine.**

Esim. soandahine saatava, laindahine tekemällä syntynyt, kazvandahine (penkin jalka) kasvamalla muodostunut, (miehen) nostandahine (kivi) jonka mies voi nostaa, perindähine perittävä, peävyndähine satunnainen, (minun) piendähine minun käyttämäni (vaatekappale).

§ 126. **Akt. partisiipin perfektin** tunnus on **nuh, nyh** (vart. **nuo-, nyö-**) tai **nnuh, nnyh** (vart. **nnuo-, nnyö-**), jälkimäinen sivupainollisen tavun jäljessä. Tunnus on kaksivartaloisilla sanoilla liittynyt konsonanttivartaloon samoin kuin potentsiaalin tunnus **ne, nne.**

Esim. soanuh, ottanuh, olluh, pannuh, purruh, pessyh; lähennyh, suvainnuh, moannuh; kabrastannuh, hävitännyh.

I PASSIIVI.

§ 127. **Passiivissa** on **ta, tä** vartalon tunnuksena **h-, s-, t-loppuisen** konsonanttivartalon jäljessä; **da, dä** yksitavuisilla ja ičče-loppuisilla sanoilla sekä l-, n-, r-loppuisen konsonanttivartalon jäljessä. Yksivartaloisilla sanoilla on lyhyen vokaalin jäljessä **tta, ttä,** jonka edeltäkäyvän **a**:n, **ä**:n sijalla on **e.** Mutta **e**-loppuisilla vartaloilla tavataan tunnus **e** indikatiivin preesenssissä ja imperfektissä, yleisemmin kuitenkin **etta, että** kaikissa passiivin muodoissa (viimemainittujen kahden tunnuksen edellä on alkuperäisen **e**:n sijalla **i**).

Esim. nähtäh, säristäh, lähettäs, salvattas; viedäs, tuodanneh, oldanneh, pandas, purdas, suvaidannneh; annettas; kučutta/s; käskie/h, lähtei/h; lugietta/s, iškiettä/s.

Huom. Am:ssa on tunnus **-tta, -ttä-** myös l-, r-loppuisen vartalon jäljessä. Esim. kúlta/h, purta/s.

§ 128. **Passiivin indikatiivin preesenssi** on ilman tempuksen tunnusta; persoonapääte on **h;** lopputavu on heikkoasteinen.

Esim. nähtäh, pestäh, harmatah, moatah; vijjäh, tuvvah, pannah, tullah, purrah; soah(ah), jeäh(äh); haravojjah; annetah, pietäh, kiškotah; koskieh; käskietäh, lähtietäh, lugietah.

§ 129. **Passiivin indikatiivin imperfektin** tunnus on **i,** jonka edeltä passiivin tunnuksen loppu-**a**, -**ä** on kadonnut; persoonapääte on **h;** lopputavu on vahva-asteinen.

Esim. nähtih, pestih, salvattih, moattih; viedih, tuodih, pandih, tuldih, vierdih; soadih, jeädih; haravoidih, suvaidih; annettih, piettih, kučuttih; koskeih, lähteih; lugiettih, käskiettih. — Am:ssa: kúltih, purtih, haravoittih, suvaittih.

§ 130. **Passiivin potentsiaalin** tunnus on **ne,** sivupainollisen tavun jäljessä **nne**, (jonka edellä **tt:n** sijalla **t);** persoonapääte on **h.**

Esim. nähtäneh, pestäneh, hävitettäneh; moattaneh; lähetänneh; salvatanneh, viedäneh, tuodaneh, soadaneh. jeädäneh, haravoidaneh; annetanneh, piettäneh; koskietanneh, lähtietänneh. — Am:ssa haravoittaneh, suvaittaneh.

§ 131. **Passiivin konditsionaalin preesenssin** tunnus on **s** vahva-asteisen tavun jäljessä. Persoonapäätettä ei ole.

Esim. nähtäs, nostas noustaisiin, salvattas, moattas, tarittas tarjottaisiin; voidas, tuodas, pandas, tuldas, purdas, soadas, haravoidas, suvaidas; annettas, kestettäs, opittas; itkiettäs, polgiettas. — Am:ssa: kúltas, viertäs; haravoittas, suvaittas. — Vm:ssa nähtäis, salvattais y.m.

§ 132. **Passiivin konditsionaalin perfektin** tunnus on **nus, nys,** sivupainollisen tavun jäljessä **nnus, nnys** (jonka edellä **tt**:n sijalla on **t).** Tunnus voi myös olla pelkkä **s** passiivin partisiipin perfektin jäljessä (jolloin lopputavun vahva aste pysyy). Persoonapäätettä ei ole.

Esim. nähtänys olisi nähty, nostanus, moattanus, salvatannus, hävitettänys; voidanus, jeädänys, oldanus, anneldannus mendänys purdanus; haravoidanus, suvaidannus; lähtietän-

nys; — nähtys, nostus, moattus, viedys, salvattus, suvaidus; annettus, koskiettus. — Am:ssa haravoittanus, suvaittus.

§ 133. **Passiivin imperatiivin** tunnus on **ha, hä;** persoonapääte **s** (tai **ze**).

Esim. nähtähäs nähtäköön; nähköötköön; moattahas hävitettähäs, jeädähäs, oldahas, pandahas, vierdähäs; haravoidahas, suvaidahas, annettahas, opittahas; itkiettähäs. — Am:ssa haravoittahas, suvaittahas.

Huom. Edellämainittu tunnus voi esiintyä myös muodossa **he,** esim. nähtähes y.m.

§ **134. Pass. partisiipin preesenssin** tunnus on **v** (vart. **va-, -vä-**).

Esim. nähtäv, nostav, salvattav, hävitettäv, viedäv, soadav, oldav, mendäv, purdav; haravoidav, suvaidav; annettav, piettäv, opittav, käskiettäv. — Am:ssa käveltäv, purtav, haravoittav, suvaittav.

§ 135. **Pass. partisiipin perfektin** tunnus on **u, y,** jonka edeltä passiivin vartalon loppu-**a, -ä** on kadonnut.

Esim. nähty, nostu, moattu, hävitetty; voidu, jeädy; oldu, mendy, vierdy; haravoidu, suvaidu; annettu, pietty, loajittu = laittu tehty, itkietty, polgiettu. — Am:ssa anneltu, kúltu, vierty, haravoittu, suvaittu.

Lisäys. Tällä partisiipilla on temporaalirakenteessa pääte **hu, hy** niillä yksivartaloisilla verbeillä, joiden vartalon lopussa on lyhyt vokaali; tässä päätteessä **h** edustaa passiivin vartaloa; esim. ottahú otettua, iškehý iskettyä.

KIELTOMUOTOVARTALOT.

§ 136. **Kieltosanan yhteydessä** käytetään yleensä tempus- ja modusvartaloita ilman persoonapäätteitä (indik. imperfekti on poikkeus). Aktiivin indik. preesenssin ja imperatiivin yks. 2. persoonan kieltomuotona on sanan heikko vartalo (imperatiivin

muut muodot taipuvat säännöllisesti). Passiivin indik. preesenssin vartalo esiintyy myös heikkona kieltosanan yhteydessä.

Esim. en) o t a, (e i) a n d a n e, (e t) o l l e, (e n) o t t a s, (e t) v i e n y s; ä l ä k a č o — ä l g ä h s o a g a h, ä l g ä m m ö m o a k k a m m o, ä l g e ä s a n u o t —; (e i) o t e t a, (e i) k a n n e t a n n e, (e i) s u v a i d a s, (e i) t i e t t ä n y s = t i e t t y s. — Huom! e n l ä h (= l ä h t e), e n t i e (= t i j j ä). — Mutta indik. imperf.: (e n) o t t a n u h, e m m o t i e d ä n y h y.m.

VERBIEN VOKAALI JA KONSONANTTIVARTALOT·

§ 137. Paitsi **vokaalivartaloa,** joka on kaikilla verbeillä, on useilla myös **konsonanttivartalo,** nimittäin niillä, joiden aktiivin I infinitiivin lopussa on **la, na, ra, ta;** esim. o l l a, p a n n a, p u r r a, p e s t ä, m o a t a.

§ 138. **Vokaalivartalo** esiintyy esim. aktiivin indik. preesenssissä ja III infinitiivissä. Edellisessä se tavataan 1. persoonapäätteen **n**:n edellä ja on vartalon loppukonsonantti silloin mahdollisessa heikossa asteessa, jälkimäisessä **ma-, mä**-tunnuksen edellä, jolloin vartalon loppukonsonantti on vahvassa asteessa.

Esim. n ä e/n ~ n ä g e/m ä s, t a r i č e/n ~ i č č e/m a s, k e ä n n ä/n ~ -n d ä/m ä s, j ä t ä n ~ -t t ä m ä s, t i j j ä n ~ t i e d ä m ä s, k o a n ~ k o a d a m a s, p o l l e n ~ -l g e m a s, m a g o a/n ~ -g o a/m a s, l ä h e n e/n ~ -n e/m ä s.

Lisäys. ičče-päätteiset verbit, joilla päätteen edellä käy vokaali, käyttävät kahta eri vokaalivartaloa; esim. v a r d o i/č č i z i n = -o i/z i n, -o i/č č e m a s = o i/m a s, -o i/č č e v a n = o i-/v a n, ks. Harjoitusesim. — Am:ssa on näillä myös konsonanttivartalo.

§ 139. **Vokaalivartalo** tavataan seuraavissa aktiivin muodoissa: indik. preesenssi ja imperfekti, konditsionaalin preerenssi, imperatiivin 2. persoona, III, IV ja V infinitiivi, akt. partisiipin I, II ja III preesenssi.

Esim. n ä e/n, n ä/i n, n ä g/i z i n, n ä e, n ä g e/m ä s, n ä g e/m i n e, n ä e/n d ä, n ä g e/v ä n, n ä g i/j, n ä e/n d ä h i n e; v a l l i č e/n valitsen, -č i n, -č č i/z i n, -č č e/m a s

-č č e/m i n e, -č e/n d a, -č č e/v a n, -č č i/j, -č e/n d a h i n e; s a l-b o a/n, -a/i n, -o a/z i n, -o a, -o a/m a s, -o a/m i n e, -o a/n d a, -o a/v a n, -o a/j a, -o a/n d a h i n e.

§ 140. **Konsonanttivartalo** esiintyy esim. I infinitiivissä, kun erotamme sen lopputavun **la, na, ra, ta,** mutta vain **a**:n, kun edellä käy vokaali tai diftongi + t.

Esim. t u l/l a, o m m e l/l a, m e n/n ä, p a n/n a, p u r/r a, v i e r/r ä, n ä h t/ä, k i e l/t ä, n o s/t a nousta, j u o s/t a, — t a r i t/a, l ä h e t/ä, m o a t/a, s a l v a t/a, t u t/a (= t u n d i e), k e ä t/ä (= k e ä n d e ä), r o a t/a (= r o a d o a).

§ 141. **Konsonanttivartalo** on seuraavilla verbeillä (jotka siten ovat **»kaksivartaloisia»**; muut ovat **»yksivartaloisia»**).

1) kaksitavuiset, joilla vokaalivartalon loppu-**e**:n edellä on **l, n, r, s, z, č;**

2) useampitavuiset, joiden vokaalivartalo on **e**-loppuinen;

3) kaksitavuiset, joiden vokaalivartalon lopussa on diftongi;

4) muutamat muutkin, ks. alempana § 142. 1 lisäys.

Esim. t u l e/n ~ t u l/la, p a n e/n ~ p a n/n a, p u r e/n ~ p u r/r a, j u o k s e/n ~ j u o s/t a, p e z e/n ~ p e s/t ä, k a i č e/n ~ k a i/t a; — o m b e l e/n ~ o m m e l/l a, t ä r i z e/n ~ -s/t ä, v a l g e n e/n ~ -l l e t/a, t a r i č e n ~ t a r i t/a; — v a l g o a/n, ~ l l a t/a, l e v i e/n ~ -i t/ä, o i g u o/n ~ -j j o t/a. — Huom! n ä e/n ~ n ä h/t ä.

§ 142. **Konsonanttivartaloa** käyttävät potentsiaali, konditsionaalin perfekti, imperatiivi (paitsi yks. 2. persoonaa), I ja II infinitiivi, akt. partisiipin perfekti sekä passiivin muodot. Tällöin on vartalon **t:n** sijalla k:n edellä **k,** n:n edellä **n.**

Esim. (n ä e/n ~) n ä h/n e n, -n y z i n, -k ä h y.m., -t ä, -t e s, -n y h, -t ä h y.m.; (o m b e l e n) ~ o m m e l/l e n, -l/l u z i n, -l/g a h y.m., -l/l a, -l/l u h, -l/l a h, -l/d i h, -l/d a n n e h, -l/d a s, -l/d a n n u s, -l/d a h a s, -l/d a v, -l/d u; (s a l b o a n) ~ s a l-v a n/n e n, -n/n u z i n, -k/k a h y.m., -t a, -t e s, -n/n u h, -t a h y.m.

1 lisäys. Ne verbit, joilla vokaalivartalon loppu-**da**:n, -**dä**:n edellä on pitkä vokaali, diftongi tai diftongi + **l, n, r.** ne käyttävät usein rinnan vokaalivartalon kanssa I ja II infinitiivissä sekä passiivin muodoissa **t**-loppuista konsonanttivartaloa.

Esim. p ý d e ä ~ p ý t/ä, -t/e n, -t/ä h, -t/t i h, -t/t ä n e h, -t/t ä s, -t/t ä n y s, -t/t ä h ä s, -t/t ä v, -t/t y; k o a d o a ~ k o a/t a; r o a d o a ~ r o a/t a, j o u d o a ~ j o u t/a, n o u d o a ~ n o u t/a, v o i d o a ~ v o i t/a voidella, l ö y d e ä ~ l ö y t/ä, t i e d e ä ~ t i e t/ä, k i e l d e ä ~ k i e l t ä, k e ä n d e ä ~ k e ä t ä, e ä n d e ä ~ e ä t ä, t y ö n d e ä ~ t y ö t ä, k i e r d e ä ~ k i e r t ä. — Huom! t u n d i e ~ t u t a, -t a h, -t t i h, -t t a n e h y.m.

2 lisäys. **-iendu**-loppuisilla useampitavuisilla verbeillä on passiivissa **t**-loppuinen konsonanttivartalo; esim. k u m i e n d u o alkaa kumista, pass. k u m i e t a h, -t t i h y.m. — l ä h t i e sanalla on imperatiivissa: l ä h t e, l ä k k ä h; kaks. l ä k k ä; mon. l ä k k ä m m ö, l ä k k e ä.

3 lisäys. Monet **-tta, -ttä**-loppuiset verbit voivat sisäheiton johdosta passiivissa saada tavallista lyhemmät muodot. Esim. o t e t a h = o t t a h, o t e t t i h = o t t i h, k í t e t ä n n e h = k í t t ä n e h s o i t e t a h = s o i t t a h, (e i) a n n e t a = a n t a. — Huom. s a n o t a h = s a n t a h.

VERBIEN MERKKIMUODOT.

§ 143. Verbien n.s. merkkimuodoista selviävät helposti muutkin taivutusmuodot. Nämä merkkimuodot ovat: akt. ind. preesenssin yks. 1. persoona, imperfektin yks. 3. persoona, imperatiivin yks. 3. persoona, I ja III infinitiivi sekä passiivin imperatiivi. Esim. o t a n, o t t i, o t t a k k a h, o t t o a, o t t a m a s, o t e t t a h a s.

§ 144. Taivutuskaava.

I. **Yksivartaloinen** verbi (joilla on vain **vokaalivartalo**).	II. **Kaksivartaloinen** verbi, jonka **konsonanttivartaloa**	
	A. **suppeammin** käytetään.	B. **laajemmin** käytetään.
	I aktiivi. **Indikatiivi.** Preesenssi.	
yks. 1. p. o t a n	k e ä n n ä n	l e i k k o a n
2. » o t a t	k e ä n n ä t	l e i k k o a t
3. » o t t a v	k e ä n d ä v	l e i k k o a v

mon.	1. »	o t a m m o	k e ä n n ä m m ö	l e i k k o a m m o
	2. »	o t a t t o	k e ä n n ä t t ö	l e i k k o a t t o
	3. »	= yks. tai pass.[1])		

Imperfekti.

yks.	1. p.	o t i n	k e ä n n i n	l e i k k a i n
	2. »	o t i t	k e ä n n i t	l e i k k a i t
	3. »	o t t i	k e ä n d i	l e i k k a i
mon.	1. »	o t i m m o	k e ä n n i m m ö	l e i k k a i m m o
	2. »	o t i t t o	k e ä n n i t t ö	l e i k k a i t t o

Potentsiaali.

Preesenssi.

yks.	1. p.	o t t a n e n	k e ä n d ä n e n	l e i k a n n e n
	2. »	o t t a n e t	k e ä n d ä n e t	l e i k a n n e t
	3. »	o t t a n o v	k e ä n d ä n ö v	l e i k a n n o v
mon.	1. »	o t t a n e m m o	k e ä n d ä n e m m ö	l e i k a n n e m m o
	2. »	o t t a n e t t o	k e ä n d ä n e t t ö	l e i k a n n e t t o

Konditsionaali

Preesenssi.

yks.	1. p.	o t t a z i n	k e ä n d ä z i n	l e i k k o a z i n
	2. »	o t t a z i t	k e ä n d ä z i t	l e i k k o a z i t
	3. »	o t t a s	k e ä n d ä s	l e i k k o a s
mon.	1. »	o t t a z i m m o	k e ä n d ä z i m m ö	l e i k k o a z i m m o
	2. »	o t t a z i t t o	k e n ä n d ä z i t t ö	l e i k k o a z i t t o

Perfekti.

yks.	1. p.	o t t a n u z i n	k e ä n d ä n y z i n	l e i k a n n u z i n
	2. »	o t t a n u z i t	k e ä n d ä n y z i t	l e i k a n n u z i t
	3. »	o t t a n u s	k e ä n d ä n y s	l e i k a n n u s
mon.	1. »	o t t a n u z i m m o	k e ä n d ä n y z i m m ö	l e i k a n n u z i m m o
	2. »	o t t a n u z i t t o	k e ä n d ä n y z i t t ö	l e i k a n n u z i t t o

[1]) Alempana ei erikseen mainita mon. 3. persoonaa.

Imperatiivi.

Preesenssi

yks. 2 p. o t a	k e ä n n ä	l e i k k o a
3. »	k e ä n d ä k k ä h	
o t t a k k a h (o t t o a h)	(k e ä n d e ä h)	l e i k a k k a h
kaks. 2. p. o t a k k a	k e ä n d ä k k ä	l e i k a k k a
mon. 1. »		
o t t a k k a m m o	k e ä n d ä k k ä m m ö	
(o t t o a m m o)	(k e ä n d e ä m m ö)	l e i k a k k a m m o
2. »		
o t t a k k o a	k e ä n d ä k k e ä	l e i k a k k o a
o t t o a t	k e ä n d e ä t	

Infinitiivi.

I. o t t o a	k e ä t ä	l e i k a t a
	k e ä n d e ä	
II. iness. o t t a(j)e s	k e ä t e s	l e i k a t e s
	k e ä n d ä(j)e s	
instr. o t t a(j)e n	k e ä t e n	l e i k a t e n
	k e ä n d ä(j)e n	
III. part. o t t a m o a	k e ä n d ä m e ä	l e i k k o a m o a
iness. o t t a m a s	k e ä n d ä m ä s	l e i k k o a m a s
elat. o t t a m a s-(p ä i)	k e ä n d ä m ä s(p ä i)	l e i k k o a m a s(p ä i)
illat. o t t a m a h	k e ä n d ä m ä h	l e i k k o a m a h
ekst. o t t a m a l	k e ä n d ä m ä l	l e i k k o a m a l
abess. o t t a m a t a, -t t a h	k e ä n d ä m ä t ä, -t t ä h	l e i k k o a m a t a, -t t a h
IV. o t t a m i n e y.m.	k e ä n d ä m i n e	l e i k k o a m i n e
V. o t a n d a y.m.	k e ä n n ä n d ä	l e i k k o a n d a

Partisiippi.

Preesenssi

I. o t t a v a(n)	k e ä n d ä v ä(n)	l e i k k o a v a(n)
II. o t t a j	k e ä n d ä j	l e i k k o a j a
III. o t a n d a h i n e	k e ä n n ä n d ä h i n e	l e i k k o a n d a h i n e

Perfekti.

o t t a n u h	k e ä n d ä n y h	l e i k a n n u h

I. passiivi.

Indikatiivi.

Prees. otetah	keätäh keännetäh	leikatah
Imperf. otettih	keättih keännettih	leikattih

Potentsiaali.

Prees otetanneh	keättäneh keännetänneh	leikatanneh

Konditsionaali.

Prees. otettas	keättäs keännettäs	leikattas
Perf. otetaunus otettus	keättänys keännetännys	leikataunus leikattus

Imperatiivi.

Prees otettahas	keättähäs keännettähäs	leikattahas

Partisiippi.

Prees. otettav	keättäv keännettäv	leikattav
Perf. otettu	keätty keännetty	leikattu
ottahú	keändähý	

§ 145. **Kieltosana ja kieltotaivutus.**

KIELTOSANA.

Yleiset muodot.		Imperatiivi.
yks. 1. p.	en	
2. »	et	älä
3. »	ei	älgäh
mon. 1. »	emmo	älgämmö
2. »	etto	älgeä
3. »	ei	äldähäs

Kieltotaivutus.

I. aktiivi.

Indikatiivi.

Prees. en, et, ei, emmo, etto ota, keännä, leikkoa
mon. 3. p. = yks. tai pass.

Imperf. en, et y.m. ottanuh, keändänyh, leikannuh

Potentsiaali.

Prees. en, et y.m. ottane, keändäne, leikanne

Konditsionaali.

Prees. en, et y.m. ottas, keändäs, leikkoas
Perf. » » » ottanus, keändänys, leikannus

Imperatiivi.

yks. 2. p. älä ota, keännä, leikkoa

3. »	älgäh	ottakkah, (ottoah)	keändäkkäh, (keändeäh)	leikakkah
mon. 1. »	älgämmö	ottakkammo, (ottoammo)	keändäkkämmö (keändeämmö)	leikakkammo
2. »	älgeä	ottakkoa, ottoat	keändäkkeä, keändeät	leikakkoa
3. »	äldähäs	otettahas	keättähäs keännettähäs	leikattahas

I. passiivi.

Indikatiivi.

Prees. ei	oteta	keätä, keännetä	leikata
Imperf. ei	otettu	keätty, keännetty	leikattu

Potentsionaali.

Prees. ei	otetanne,	keättäne, keännetänne	leikatanne

Konditsionaali.

Prees. ei	otettas	keättäs, keännettäs	leikattas
Per. ei	otetannus, otettus	keättänys, keättys y.m.	leikatannus, leikattus

Imperatiivi.

äldähäs	otettahas	keännettähäs, keättähäs	leikattahas

§ 146. HARJOITUSESIMERKKEJÄ.

I. Yksivartaloisia verbejä.

	Ind. prees	Ind. imperf.	Imperat.	Part. perf.	I infin.	III infin.
1. akt.	kačon	kačoi	kaččokkah	kaččonuh	kačču	kaččomas
pass.	kačotah	kačottih	kačottahas	kačottu		

Esim. kaduo, kerduo, kiškuo, puhkuo, taguo.

2. akt.	tävvyn	täydyi	täydykkäh	täydynyh	täydyö	täydymäs
pass.	tävvytäh	tävvyttih	tävvyttähäs	tävvytty		

Esim. koaduo, libuo, löydyö, pakkuo, elevyö, muistahuo.

3. akt.	hypin	hyppi	hyppikkäh	hyppinyh	hyppie	hyppimäs
pass.	hypitäh	hypittih	hypittähäs	hypitty		

Esim. ečče, oppie, sebie, sydie.

4. akt.	loajin / lain	loadi	loadikkah	loadinuh	loadie	loadimas
pass.	loajitah / laitah	loajittih / laittih	loajittahas / laittahas	loajittu / laittu		

5. akt.	annan	andoi	andakkah	andanuh	andoa	andamas
pass.	annetah	annettih	annettahas	annettu		

Esim. auttoa, maltoa, painoa, soattoa.

6. akt.	virkan	virki	virkakkah	virkanuh	virkoa	virkamas
pass.	virketäh	virkettih	virkettähäs	virketty		

Esim. heitteä, klokkoa, ottoa, pergoa, tirpoa, kabrastoa.

7. akt.	pollen	polgi	polle	polgenuh	polgie	polgemas
pass.	polgietah / polgieh	polgiettih / polgeih	polgiettahas	polgiettu		

Esim. iškie, itkie, koskie, kytkie, lugie, lähtie (imper. läkkäh y.m.).

8. akt.	myön	möi	myögäh	myönyh	myvvä	myömäs
pass.	myvväh	myödih	myödähäs	myödy		

Esim. luvva, tuvva, lyvvä, syvvä, vijjä.

9. akt.	soan	sai	soagah	soanuh	soa(ha)	soamas
pass.	soah(ah)	soadih	soadahas	soadu		

Esim. jeä(hä)

10. akt.	voin	voi	voigah	voinuh	vojja	voimas
pass.	vojjah	voidih	voidahas	voidu		

Esim. ujja.

11. akt.	käyn / kävyv	käi / kävyi	käygäh	käynyh / kävynyh	kävvä	käymäs / kävymäs
pass.	kävväh	käydih	käydähäs	käydy		

II. **Osittain kaksivartaloisia verbejä** (ks. § 142. 1 lisäys).

1. akt.	tietäh / tijjän	tiezi / tiettih	tiedäkkäh / tiettähäs	tiedänyh / tietty	tiedeä / tietä	tiedämäs

2. akt.	jovvan	joudi	joudakkah	joudanuh	joudoa	joudamas
pass.	joutah	jouttih	jouttahas	jouttu	jouta	

Esim. löydeä, voidoa, pýdeä, pädie.

3. akt.	kiellän	kieldi	kieldäkkäh	kieldänyh	kieldeä	kieldämäs
pass.	kieltäh / kielletäh	kieltih / kiellettih	kieltähäs / kiellettähäs	kielty / kielletty	kieltä	

Eim. kierdeä, vierdeä, sírdeä, túldoa.

4. akt.	keännän	keändi	keändäkkäh	keändänyh	keändeä	keändämäs
pass.	keätäh / keännetäh	keättih / keännettih	keättähäs / keännettähäs	keätty / keännetty	keätä	

Esim. eändeä, työndeä, tundie.

5. akt.	roan	roadoi	roadakkah	roadanuh	roadoa	roadamas
pass.	roatah	roattih	roattahas	roattu	roata	

Esim. koadoa, heädeä.

6. akt.	suvaičen	suvaičči	suvaigah / suvaikkah	suvainuh / suvainnuh	suvajja	suvaiččemas / suvaimas
pass.	suvajjah		suvaidih / suvaittih	suvaidahas / suvaittahas	suvaidu / suvaittu	

Esim. haravojja, kidujja, vardojja.

III. **Kaksivartalcisia verbejä** (ks. § 141).

1. akt.	tulen	tuli	tulgah	tulluh	tulla	tulemas
pass	tullah	tuldih	tuldahas	tuldu		

Esim. kuolla, kävellä, lykellä, mennä, panna, purra, vierrä.

2. akt.	pezen	pezi	peskäh	pessyh	pestä	pezemäs	
pass.	pestäh	pestih	pestähäs	pesty			

Esim. nosta (nouzen), säristä (-zen), pa(j)ista (-gizen), juosta (-ksen).

3. akt.	kaičen	kaičči	kaikkah	kainnuh	kaita	kaiččemas
pass.	kaitah	kaittih	kaittahas	kaittu		

Esim. keritä, tarita, tuskita, vallita.

4. akt.	valgenen	valgeni	vallekkah	vallennuh	valleta	valgenemas
pass.	valletah	vallettih	vallettahas	vallettu		

Esim. ojjeta (oigenen), paeta (-genen), rauheta, tävvetä (-äydenen).

5. akt.	magoan	magai	moakkah	moannuh	moata	magoamas
pass.	moatah	moattih	moattahas	moattu		

Esim. hypätä (-ppeän), kerätä, palĺata, salvata (-lboan), vallata (-lg).

6. akt.	kägien	kägei	käekkäh	käennyh	käetä	kägiemäs
pass.	käetäh	käettih	käettähäs	käetty		

Esim. katketa, laŋgeta, mureta, paeta (-gien).

7. akt.	lämbien	lämbí	lämmikkäh	lämminnyh	lämmitä	lämbiemäs
pass.	lämmitäh	lämmittih	lämmittähäs	lämmitty		

Esim. hävitä, keritä, levitä, šuorita.

8. akt.	kirbuon	kirboi	kirvokkah	kirvonnuh	kirvota	kirbuomas
pass.	kirvotah	kirvottih	kirvottahas	kirvottu		

Esim. ojjota, (-iguon), ollota (-lg-), tahkota, töllötä, virrota (-rg-).

9. akt.	jyryön	jyryi	jyrykkäh	jyrytty	jyrytä	jyryömäs
pass.	jyrytäh	jyryttih	jyryttähäs	jyrynnyh		

Esim. meluta, purruta (-rg-), savuta tukuta.

10. akt.	näen	nägi	nähkäh	nähnyh	nähtä	nägemäs
pass.	nähtä	nähtih	nähtähäs	nähty		

VERBIEN LIITTOMUODOT.

§ 147. Liittomuodoissa käytetään n.s. apuverbejä. Näistä on yleisin o l l a; muita on r o d i e k s e h ja s o a h a. Imperatiivissa esiintyvät myös imperatiivit a n n a (vrt. a n d o a) v o t a (< v u o t a odota) ja partikkeli n u.

§ 148. O l l a taipuu säännöllisesti, paitsi että ind. preesenssin yks. 3. persoona on o n ja futuuri on l i e n e n -t y.m.; l i e n e n tavataan myös potentsiaalin perfektissä apuverbinä. Siis:

I aktiivi.

Indikatiivi.

	Prees.	Imperf.	Futuuri.
yks.	o l e n	o l i n	l i e n e n
	o l e t	o l i t	l i e n e t
	o n	o l i	l i e n o v
mon.	o l e m m o	o l i m m o	l i e n e m m o
	o l e t t o	o l i t t o	l i e n e t t o
	= yks. tai pass.	= yksi. tai pass.	= yks. tai pass.

Potentsiaali.

	Prees.
yks.	o l l e n
	o l l e t
	o l l o v
mon.	o l l e m m o
	o l l e t t o

Konditsionaali.

	Prees.	Perf.
yks.	o l i z i n	o l l u z i n
	o l i z i t	o l l u z i t
	o l i s	o l l u s
mon.	o l i z i m m o	o l l u z i m m o
	o l i z i t t o	o l l u z i t t o

Imperatiivi.

yks.	o l e
	o l g a h
kaks.	o l g a
mon.	o l g a m m o
	o l g o a
	o l d a h a s

Infinitiivi.

I.	o l l a
II.	o l l e s
III.	o l e m a s y.m.
	o l l e n
IV.	o l e m i n e y.m.
V.	o l e n d a y.m.

Partisiippi.

	Prees.
I.	o l e v a(n)
II.	o l i j
III.	o l e n d a h i n e
	Perf.
	o l l u h

I passiivi.

Indikatiivi.

Prees.	Imperf.	Futuuri.
o l l a h	o l d i h	l i e t ä h

Potentsiaali. **Konditsionaali,**

Prees.	Prees.	Perf.
oldaneh	oldas	{oldanus oldus

Partisiippi.

Prees.	Perf.
oldav	oldu

KIELTOMUODOT.

I aktiivi.

Indikatiivi.

Prees.	Imperf.	Futuuri.
en ole y.m.	en olluh	en liene

Potentsiaali. **Konditsionaali.**

Prees.	Prees.	Perf.
en olle y.m.	en olis	en ollus

Imperatiivi.

yks. älä ole y.m.
kaks. älgä olga
mon. älgämmö olgammo
älgeä olgoa
äldähäs oldahas

I. passiivi.

Indikatiivi.

Prees.	Imperf.	Futuuri.
ei olla	ei oldu	ei lietä

Potentsiaali. **Konditsionaali.**

Prees.	Prees.	Perf.
ei oldane	ei oldas	ei {oldanus oldus

§ 149. Verbillä r o d i e k s e h on osittain refleksiivinen taivutus. Liittotempuksissa esiintyvät seuraavat muodot:

Indikatiivi.

	Prees.	Imperf.
yks.	r o i m m o s	r o d i m m o s
	r o i t t o s	r o d i t t o s
	r o i h	r o d i h(e s)
mon.	r o i m m o(k s e h)	r o d i m m o(k s e h)
	r o i t t o(k s e h)	r o d i t t o(k s e h)
	r o i t a h(e s)	r o i t t i h(e s)

Potentsiaali.

Prees.

r o i n n e/n, -m m o s
tai r o d i n e m m o s y.m.
r o i n n e t(t o s)
r o i n n /o v, e h(e s)
r o i n n e m m o(k s e h)
r o i n n e t t o(k s e h)
r o i t t a n e h(e s)

Konditsionaali.

Prees.

r o d i z i/n, -m m o s
r o d i z i t(t o s)
r o i t t a/s -z i h
r o d i z i m m o(k s e h)
r o d i z i t t o(k s e h)
r o i t t a/s -z i h

Imperatiivi.

r o đ e i
r o d i k k a h(a s)
r o d i k k a m m o(k s e h)
r o d i k k o a(k s e h)
r o i t t a h a s

Kieltomuodot.

Indikatiivi.

Prees.

e n r o đ e i y.m.
3. p. e i r o i t a h(e s)

Potentsiaali.

Prees.

e n r o i n n e h(e s)
e i r o i t t a n e h(e s)

Konditsionaali.

Prees.

e n r o d i/s, -z i h
e i r o i t t a/s, -z i h

Imperatiivi.

yks. ä l ä r o đ e i
ä l g ä h r o d i k k a h(a s)
mon. ä l g ä m m ö r o d i k k a m m o(k s e h)
ä l g e ä r o d i k k o a(k s e h)
ä l d ä h ä s r o i t t a h a/s, -z i h.

§ 150. **Nu** esiintyy joko sellaisenaan tai taipuen: yks. 3. p. n u k k a h: kaks. n u k k a; mon. 1. pers. n u k k a m m o, 2. p. n u k k o a.

§ 151. **Liittotempuksia** ovat:

1. **Yleisfutuuri,** jossa esiintyy l i e n e n (r o i m m o s, s o a n) y.m. yhdessä III infinitiivin illatiivin kanssa.

Esim. l i e n e n (r o i m m o s, s o a n), a n d a m a h.

2. **Perfekti** — o l e n y.m. (pot. o l l e n, l i e n e n; kond. o l i z i n) + akt. partis. perfekti.

Esim. o l e n m e n n y h, o l e m m o m e n n y h, o l l e n (l i e n e n) m e n n y h, o l i z i n m e n n y h.

3. **Pluskvamperfekti** — o l i n y.m. + akt. partis. perfekti.

Esim. o l i n m e n n y h, o l i t t o m e n n y h.

4. **Päättymisfutuuri** — r o i m m o s y.m. + akt. partis. perfekti.

Esim. r o i m m o s m e n n y h, r o i m m o(k s e h) m e n n y h.

5. **Kestämisfutuuri** — o l e n + akt. partis. II preesenssi.

Esim. o l e n m e n i j, o l e m m o m e n i j ä t.

6. **Edellisfutuuri** — o l i n + akt. partis. II preesenssi.

Esim. o l i n m e n i j, o l i m m o m e n i j ä t.

7. **Vastaisfutuuri** — l i e n e n (r o i m m o s) y.m. + akt. partis. II preesenssi.

Esim. l i e n e n (r o i m m o s) m e n i j, l i e n e m m ö m e n i j ä t.

8. **Imperatiivin** eri liittotempuksia edustaa sana a n n a (v o t a, n u) lisättynä indikatiivin muotoihin. Myös n u k k a h y.m. + III infinitiivin illatiivi esiintyy imper. preesenssin yks. 3. ja mon. 1. ja 2. persoonana.

Esim. prees. a n n a (v o t a, n u) m e n e n; imperf. a n n a y.m. m e n i n; yleisfut. a n n a l i e n e n m e n e m ä h; perf. a n n a o l e n m e n n y h y.m.; n u k k a h (n u k k o a, n u k k a m m o) m e n e m ä h.

§ 152. LIITTOTEMPUSTEN TAIVUTUSKAAVA.

I. aktiivi.

Indikatiivi.

Yleisfut.

1. p. lienen, roimmos, soan, y.m. } mene mäh

Perfekti.

1. p. olen mennyh
1. p. olemmo mennyh y.m.
3. p. ollah, on } mennyh, mendy

Pluskvamperfekti.

1. p. olin mennyh
1. p. olimmo mennyh y.m.
3. p. oldih, oli } mennyh, mendy

Päättymisfut.

1. p. roimmos mennyh
1. p. roimmo(kseh) mennyh
3. p. roitah, roih } mennyh, mendy

Kestämisfut.

olen menij
olemmo menijät
ollah, on } menijät

Edellisfut.

olin menij
olimmo menijät
oldih, oli } menijät

Vastaisfut.

1. p. lienen, roimmos } menij
1. p. lienemmo menijät
3. » lietäh, lienov, roitah, roih } menijät

Potentsiaali.

Yleisfut.	Perfekti.	Päättymisfut.
1. p. roinnen, soanen, y.m. } menemäh	1. p. ollen mennyh	roinnen mennyh
	1. » ollemmo »	roinnemmo »
	3. » oldaneh, ollov, liettäneh, lienov } mendy, mennyh	roittaneh, roinnov } mendy, mennyh

Kestämisfut	Vastaisfut.
1. p. ollen menij	roinnen menij
1. » ollemmo menijät y.m.	roinnemmo menijät y.m.

Konditsionaali.

Yleisfut.	Perfekti.	Päättymisfut.
1. p. soazin, rodizin, y.m. } menemäh	1. p. olizin mennyh	rodizin mennyh
	1. » olizimmo »	rodizimmo »
	3. » oldas, olis } mennyh, mendy	roittas, rodis } mennyh, mendy

Kestämisfut.	Edellisfut.	Vastaisfut.
1. p. olizin menij	olluzin menij	rodizin menij
1. » olizimmo menijät y.m.	olluzimmo menijät y.m.	rodizimmo menijät y.m.

Imperatiivi.

Preesenssi.

1. p. anna / vota / nu } menen
2. » anna y.m. menet
3. » anna » menöv / nukkah menemäh
1. p. anna menemmö / nukkammo menemäh
3. » anna mennäh

Imperfekti.

anna menin
y.m.

anna menit
anna meni

anna menimmö

anna mendih

Yleisfut.

anna lienen
(soan, roimmos)
menemäh
y.m.

Perfekti.

1. p. anna olen mennyh
2. » ole / anna olet } »
3. » olgah / anna on / y.m. } »

Pluskvamperfekti.

anna olin mennyh
anna olit »

anna oli »

y.m.

Päättymisfut.

anna roimmos mennyh
roďei / anna roittos »
rodikkah / anna roih »
y.m.

Kestämisfut.

1. p. anna olen menij
2. » anna olet / ole »

Edellisfut.

anna olin menij
anna olit »

Vastaisfut.

anna roimmos menij
roďei / anna roittos »

3. »	olgah / anna on	menij	anna oli menij	rodikkah / anna roih	menij
1. »	olgammo / anna olemmo	menijät	anna olimmo menijät	rodikkammo / anna roimmo	menijät
	y.m.		y.m.	y.m.	

I passiivi.

Indikatiivi.

Yleisfut.		Perfekti.		Pluskvamp.	
lietäh / roitah / soah(ah)	menemäh	ollah / on	mendy	oldih / oli	mendy

Päättymisfut.		Kestämisfut.	Edellisfut.	Vastaisfut.
roitah / roih	mendy	on mendäv	oli mendäv	roih mendäv

Potentsiaali.

Yleisfut.		Perfekti.		Päättymisfut.	
liettäneh / roittaneh / soadaneh	menemäh	oldaneh / ollov	mendy	roittaneh / roinneh	mendy

Kestämisfut.	Vastaisfut.
ollov mendäv	roinneh mendäv

Konditsionaali.

Yleisfut.

liettäs, roittas, soadas } menemäh

Perfekti.

olis, oldas } mendy

Päättymisfut.

rodis, roittas } mendy

Kestämisfut.

olis mendäv

Edellisfut.

ollus mendäv

Vastaisfut.

rodis mendäv

Imperatiivi.

Prees.

anna (vota, nu) mennäh

Imperf.

anna mendih

Yleisfut.

roittahas, anna roitah } menemäh

Perfekti.

oldahas, olgah, anna ollah, » on } mendy

Pluskvamp.

anna oldih, » oli } mendy

Päättymisfut.

rodikkah, roittahas, anna roih } mendy

Kestämisfut.

olgah, anna on } mendäv

Edellisfut.

anna oli mendäv

Vastaisfut.

rodikkah, anna roih } mendäv

§ 153. **I passiivi** voi syntyä myös apuverbien **olla, rodiekseh, panna** passiivista sekä pääverbin II aktiivin muodoista.

Esim. ollah andamas, andamizeh; oldih hilĺenemizeh; oldas lähtevälleh; roittahas nägyvil; pandas astujen.

II. AKTIIVI.

§ 154. **II aktiivi** ilmaisee paitsi aikaa ja modusta myös **tekemisen muuta laatua.** Sen muodot ovat liittomuotoja, joiden osina ovat apuverbit **olla, rodiekseh, panna,** adverbit **anna, veta, nu** ynnä akt. I, II, III, IV tai V infinitiivi tai akt. partis. I preesenssi.

§ 155. **Olla** verbin imperfekti yhdessä **akt. I infinitiivin** kanssa ilmoittaa tekemistä, mikä oli **tapahtumaisillaan.**

Esim. olin heitteä ažien silleh; jo olin lähtie teil.

§ 156. Apuverbit **olla, rodiekseh** yhdessä **III infinitiivin inessiivin** kanssa osoittavat tekemistä, mikä on **kestävämpi** kuin vastaavat I aktiivin muodot.

Esim. olen, olin, lienen (roimmos), olen olluh andamas[1]), ollen andamas; rodizin andamas; ole (anna olet) andamas; olla, olies andamas.

§ 157. Edellämainitut apuverbit yhdessä **III infinitiivin abessiivin** kanssa ilmaisevat tekemistä, minkä **tapahtuminen kielletään.**

Esim. olen, lienen andamata (-ttah), roinnen, andamata; olluzin andamata; ole andamata; olla andamata.

§ 158. Mainitut apuverbit yhdessä **IV infinitiivin illatiivin** kanssa osoittavat **lievää, jatkuvaa tekemistä.**

Esim. hilĺenemizeh on (roado); (minú) oli polgemizeh . . tahtoi sortaa; (palkat) oldas ylenemizeh.

§ 159. Mainitut apuverbit yhdessä **IV infinitiivin** suffiksillisen **yks. tai mon eksternatiivin** kanssa osoittavat **juuri tapahtuvaa** tai **lievää tekemistä.**

---

[1]) Vrt. englannin: I am giving.

Esim. olen andamizilleh; kivistämizelleh on (peädä); roadamizelleh on (rahvas); en ole voimizilleh.

§ 160. Mainitut apuverbit yhdessä intransitiiviverbien **V infinitiivin** suffiksillisen **eksternatiivin** kanssa ilmaisevat **jatkuvaa tilaa.**

Esim. kohuondalleh on (taloi); magoandalleh oli (izändä); (kai) roih kazvandalleh (vihmuhú).

§ 161. Mainitut apuverbit yhdessä intransitiiviverbien **akt. partis. I preesenssin inessiivin tai eksternatiivin** kanssa osoittavat tekemistä **mahdolliseksi.**

Esim. (se pagin) on kúluval; hebo on iöydyvis (löydyvil); on nägyvis (nägyväl, nägyvil).

§ 162. Mainitut apuverbit yhdessä intransitiiviverbien **akt. partis. I preesenssin** suffiksillisen **eksternatiivin** kanssa ilmaisevat **pian tapahtuvaksi** katsottua tekemistä.

Esim. (häi) on lähtevälleh; vihmuvalleh (vihmuvilleh) oli (huondes); (pučči) on täydyvilleh.

§ 163. Mainitut apuverbit yhdessä **akt. partis. I preesenssin** suffiksillisen **essiivin** tai **eksternatiivin** kanssa kielteisissä lauseissa osoittavat tekemistä, jota **torjutaan tai tahdotaan näyttää torjuvansa.**

Esim. (ei) ole tiedävänäh, (-vinäh, -välleh, -villeh), (ei) olluh ni kúlevalleh (-villeh), (ei) ole ni olevalleh (-villeh) ei ole välittävinään.

§ 164. Apuverbi **panna** yhdessä **II infinitiivin instruktiivin** tai **III ja V infinitiivin eksternatiivin** kanssa ilmaisee tekemistä, jonka **laatua korostetaan.**

Esim. astujen pani (matkan); (elo)) on soahen pandav omaisuus on ansaitsemalla hankittava; (brují) kandajen pannah kapineita kantamalla siirretään; vuottamal (vuotandal) pannah.

§ 165. **Panna** yhdessä **IV infinitiivin illatiivin** kanssa tarkoittaa **lievää tekemistä.**

Esim. pane puolistamizeh puolusta vähän; čakkoamizeh pani.

§ 166. II AKTIIVIN TAIVUTUSKAAVA.

Indikatiivi.

Prees.	Imperf.	Yeisfut.
olen andamas	olin andoa	lienen, roimmos, y.m. andamas
» andamata	olin andamas	
» hilenemizeh	j.n.e.	
» roadamizelleh		
» magoandalleh		
» nägyvis		
» lähtevälleh		
en ole tiedävänäh		
panen astujen		
» vuottamal		
» vuotandal		
» puolistamizeh		
y.m.		

Perfekti.	Pluskvamp.
olen olluh andamas	olin olluh andamas
y.m.	y.m.

Päättymisfut.

roimmos olluh andamas
y.m.

Potentsiaali.

Prees.	Perfekti.	Yleisfut.
ollen andamas	ollen olluh andamas	roinnen andamas
ym.	y.m.	y.m.

Konditsionaali.

Prees.	Perfekti.	Yleisfut..
olizin andamas	olluzin andamas	rodizin andamas
y.m.	y.m.	y.m.

Imperatiivi.

Prees.	Imperf.	Yleisfut.
anna olen andamas y.m.	anna olin andamas y.m.	anna roimmos andamas y.m.
Perf.	**Pluskvamp.**	**Päättymisfur.**
anna olen olluh andamas y.m.	anna olin olluh andamas y.m.	anna roimmos olluh andamas. y.m.

I. Infinitiivi

olla andamas.

II. infinitiivi

olles andamas
ollen »

III AKTIIVI.

§ 167. **III aktiivi** osoittaa niinkuin II aktiivi myös tekemisen laadun, mutta sen **subjektina** ei ole nomini tai pronomini, vaan **I, IV, V infinitiivi**, tai **pass. partis. preesenssi** tai **perfekti.** Persoona ilmoitetaan eksternatiivilla.

§ 168. Apuverbit **olla, rodiekseh, tulla** yhdessä I infinitiivin kanssa osoittavat **aiottua, haluttua, tarpeellista** tai **mahdollista** tekemistä.

Esim. ei olluh hänel täh tulla; räkel vai olis liekitteä púnal, helteellä kun saisi vain huohottaa . .; mibo minul on roata?[1]); kui ollus kylyh mennä da hiestyö; sen ellendäv, kui ollov käel ellendeä.

§ 169. Mainitut apuverbit yhdessä **akt. IV tai V infinitiivin nominatiivin tai partitiivin** kanssa ilmaisevat **tarpeellista** tekemistä; kielteisissä lauseissa on aina partitiivi ja tekeminen on **tarpeeton** tai **torjuttava.**

Esim. äjjä on minul kävelemine; on sinul peldo (pellon) kyndämine; oli hänes lieččimistä; síd roih sellittämistä; jeäl ei ole menemistä; mibo meil on roanda; minul on tuonda hebo (hevon) kodih; ei ole viendeä sinne.

§ 170. Mainitut apuverbit yhdessä **V infinitiivin** suffiksillisen **eksternatiivin** kanssa osoittavat **sopivaksi** katsottua tekemistä.

Esim. olis käyndälleh nygöi minul kodih; kuolendalleh olis ukkorukal.

§ 171. Mainitut apuverbit yhdessä **pass. partis. preesenssin** kanssa ilmaisevat **aiottua,** kielteisissä lauseissa **tarpeetonta** tai **torjuttavaa tekemistä.**

Esim. minul on mendäv sinne; meil olis lapsi ristittäv; händä ei ole meil uskottavoa; ei rodei elettäveä tänä vuon rahvahal elämä tulee sietämättömäksi . . . — Täten III akt. kestämis-, edellis- ja vastaisfutuurin predikaatit vastaavat III passiivin vastaavia muotoja.

---

[1]) Vrt. englannin: What have I to do?

§ 172. Mainitut apuverbit yhdessä **pass. partis. perfektin** kanssa osoittavat I aktiivin vastaaviin muotoihin verraten **korostettua tekemistä.**

Esim. J o o n m i n u l p u i d u r í h t ä (vrt. j o o l e n p u i n u h r i i h t ä); p u o l i m a t k o a o n m e i l t u l d u j o; y h t e n v a s t a h o n r o a t t u m o l l e m b i l yhtä paljon ovat molemmat tehneet työtä; h e i l o n m u r g i n s y ö d y.[1]) — Täten III akt. perfektin, pluskvamperfektin ja päättymisfutuurin predikaatit vastaavat II passiivin vastaavia tempuksia.

---

[1]) Vrt. ruotsin: De ha äitit frukost.

§ 173. III AKTIIVIN TAIVUTUSKAAVA.

Indikatiivi.

Prees.

m i n u l o n k ä v v ä
» » k ä y m i n e
» » k ä y n d ä
» » k ä y n d ä l l e h

Perfekti.

m-l o n k ä y d y
y.m.

Kestämisfut.

m-l o n k ä y d ä v
y.m.

Imperf.

m-l o l i k ä v v ä
y.m.

Pluskvamperf.

m-l o l i k ä y d y
y.m.

Edellisfut.

m-l o l i k ä y d ä v
y.m.

Yleisfut.

m-l r o i h } k ä v v ä
» t u l o v }
y.m.

Päättymisfutuuri.

m-l r o i h } k ä y d y
» l i e n o v }
y.m.

Vastaisfut.

m-l r o i h } k ä y d ä v
» l i e n o v }
y.m.

Potentsiaali.

Prees.

m-l o l l o v k ä v v ä
y.m.

Päättymisfut.

m-l r o i n n e h k ä y d y
y.m.

Yleisfut.

m-l r o i n n e h k ä v v ä
y.m.

Kestämisfut.

m-l o l l o v k ä y d ä v
y.m.

Perfekti.

m-l o l l o v k ä y d y
y.m.

Vastaisfut.

m-l r o i n n e h k ä y d ä v
y.m.

Prees.
m-l olis kävvä
y.m.

Pluskvamp.
m-l ollus käydy
y.m.

Kestämisfut.
m-l olis käydäv
y.m.

Prees.
m-l olgah / anna on } kävvä
y.m.

Perfekti.
m-l olgah / anna on } käydy
y.m.

Kestämisfut
m-l olgah käydäv
y.m.

Konditsionaali.

Yleisfut.
m-l rodis kävvä
y.m.

Päättymisfut.
m-l rodis käydy
y.m.

Edellisfut.
m-l ollus käydäv
y.m.

Imperatiivi.

Imperf.
m-l anna oli kävvä
y.m.

Pluskvamp.
m-l anna oli käydy
y.m.

Edellisfut.
m-l anna oli käydäv
y.m.

Perfekti.
m-l olis käydy
y.m.

Vastaisfut.
m-l rodis käydäv
y.m.

Yleisfut.
m-l rodikkah / » anna roih } kävvä
y.m.

Päättymisfut.
m-l rodikkah / anna roih } käydy
y.m.

Vastaisfut.
m-l rodikkah / anna roih } käydäv
y.m.

II. Passiivi.

§ 174. **II passiivin** subjekti on määrätty (persoonainen); predikaattina on apuverbi **olla, púttuo, rodiekseh, soaha, tulla** yhdessä transitiiviverbien pass. partis. preesenssin tai perfektin kanssa.

§ 175. Mainitut apuverbit yhdessä pääverbin **pass. partis. preesenssin essiivin** kanssa ilmoittavat **kestävää teonalaisuutta.**
Esim. izändä on (oli, lienov y.m. vuotettavana.

§ 176. Mainitut apuverbit yhdessä pääverbin **pass. partis. preesenssin eksternatiivin** kanssa osoittavat **sopivaisuutta tai mahdollisuutta.**
Esim. pagin on ellendettä/välleh, -vil; leibä on syödävälleh.

§ 177. Apuverbien **púttuo, rodiekseh, soaha, tulla** imperfekti yhdessä **pass. partis. perfektin nominatiivin** tai **translatiivin** kanssa vastaa I passiivin imperfektiä.
Esim. rugehet sai myvvy/t, -kse; kyhlähät rodih lugietut.

§ 178. Apuverbit **olla, rodiekseh, soaha** yhdessä **pass. partis. perfektin** kanssa vastaavat I passiivin perfektiä, pluskvamperfektia ja päättymisfutuuria.
Esim. kún palka on paistu . . sovittu; hyvin oli se sanottu; elot lienov (roih, soav) joatut . . omaisuus . .

§ 179. Mainitut apuverbit yhdessä pääverbin **pass. partis. preesenssin nominatiivin, partitiivin (futuurissa** myös **translatiivin)** kanssa ilmoittavat **aiottua, tarpeellista** tekoa ja vastaavat I passiivin kestämis-, edellis- ja vastaisfutuuria.
Esim. izändä on (oli y.m.) vuotettav; rugehet roih (soav) myödävä/t, -kse.

§ 180. II PASSIIVIN TAIVUTUSKAAVA.

Indikatiivi.

Prees.

häi on vuotettavana
(pagin) on ellendettäväl-
leh, -villeh
y.m.

Imperf.

häi oli vuotettavana,
(peldo) sai kynnet/ty,
-ykse y.m.

Yleisfut.

häi lienov
roih
y.m.
} vuotettavana.

Perfekti.

(palka) on paistu
y.m.

Pluskvamperf.

(se) oli sanottu
y.m.

Päättymisfut.

(elot) lienov (roih, soav)
joatu/t, -kse

Kestämisfut.

häi on vuotettav
y.m.

Edellisfut.

häi oli vuotettav
y.m.

Vastaisfut.

häi roih (lienov, soav)
vuotettav
y.m.

Potentsiaali.

Prees.

häi ollov vuotettavana
y.m.

Yleisfut.

häi roinneh vuotetta-
vana
y.m.

Perfekti.

häi ollov vuotettu y.m.

Päättymisfut.

häi roinneh vuotettu
y.m.

Kestämisfut.

häi ollov vuotettav y.m.

Vastaisfut.

häi roinneh vuotettav
y.m.

Konditsionaali.

Prees.

häi olis vuotettavana y.m.

Yleisfut.

häi rodis vuotettavana y.m.

Perfekti.

(se) olis vuotettu y.m.

Pluskvamp.

(se) ollus vuotettu y.m.

Päättymisfut.

(se) soas } vuotettu y.m.
(se) rodis }

Kestämisfut.

(se) olis vuotettav y.m.

Edellisfut.

(se) ollus vuotettav

Vastaisfut.

(se) rodis } vuotettav
soas }

Imperatiivi.

Prees.

olgah } vuotettavana
häi anna on }
y.m.

Imperf.

anna häi oli vuotettavana

Yleisfut.

häi anna roih } vuotettavana
rodikkah }

Perfekti.

(se) olgah vuotettu y.m.

Pluskvamp.

(se) anna oli vuotettu y.m.

Päättymisfut.

(se) rodikkah vuotettu y.m.

Kestämisfut.

(se) olgah vuotettav y.m.

Edellisfut.

(se) anna oli vuotettav y.m.

Vastaisfut.

(se) rodikkah vuotettav. y.m.

I infinitiivi.

olla vuotettavana.

II infinitiivi.

olles vuotettavana.
ollen »

III. Passiivi.

§ 181. III passiivin subjekti on määrätty (persoonainen); predikaattina on joko **refleksiivisesti taipuva** verbi tai **vu-, u-, du-, zu-päätteinen** johdettu verbi.

Esim. Se kaŋgas sanohes kolmelaŋgaine.. nimitetään.. Lindu terväh ambuihes.. tuli ammutuksi. Se ombelih minul minä ompelin sen. Ei päiväs kandai kai heinät.. tule kannetuiksi. — Viego hänel se roadavuv.. tulee häneltä tehdyksi? Jogo lugevuilaŋgat. Muis jättävyin muut jättivät minut. Koira tappavus, vai reboin syömistä syös. Pelvahal pidävńyhtivyö da ríbivyö. Sinul mikos ei löydävysinä et koskaan mitään löydä. Ei kučču vunnuh goštjat lapsel. — Myödyi kalat da projji.. tulivat myydyiksi.. Se matkanygöi käveldyi. — Ovvostelzuv hänel meän paginat.. hän huomaa.. Kačo ommelzui soba. Minun käis ei kuunnelzu häi minä en tottele häntä. — Sinun käil puolistuin sinä puolustit minua. Yllätyi kodih izändä.

REFLEKSIIVINEN TAIVUTUS.

§ 182. Refleksiivisesti taipuvat verbit ovat **merkitykseltään** vaihtelevia: paitsi refleksiivistä on myös usein resiprookkinen, passiivinen, intensiivinen tai intransitiivinen merkitys.

§ 183. **Refleksiiviset persoonapäätteet** Amissa ovat (paitsi imperatiivia):

	Yks.	Mon.
1. pers	-mmos -mmös	-mmokseh, mmökseh
2. »	-ttos, -ttös	-ttokseh, -ttökseh
3. »	-h(es)	(= yks. tai pass.)

Imperatiivin persoonapäätteet.

	Yks.	Kaks.	Mon.
1. p.	(puuttuu)	(puuttuu)	-mmokseh; -mmökseh
2. »	-i -je -e, -le, -ve	-has, -häs	-akseh, -äkseh -ttoikseh, -ttöikseh
3. »	-has, -häs	(puuttuu)	(= yks. tai -has, -häs pass. vahvan vartalon jäljessä).

§ 184. **Indikatiivin ja potentsiaalin preesenssin 3. persoonan** pääte on **h** tai **hes,** mikä on indikatiivissa liittynyt sanan heikkoon vartaloon.

Esim. laske/h, -neh(es), lopeh, -ppeneh(es), luveh, paheksih, heitäh, -ttäneh(es), kačoh, annah, heitteleh, zirkaloičeh peilailee, (vedeä ~) veäh(es), lyöhes, (roadoa ~) roahes, li/ččoahes, -čanneh(es), nojoahes.

§ 185. **Imperfektin** yks. 3. persoonan pääte on **h** tai **hes,** jonka edellä verbin vartalo säilyy vahvana. Lyhyen i:n sijalla on **hes**-päätteen edellä pitkä **í.** Diftongin jäljessä on **hes**-pääte yksinomaan käytännössä.

Esim. lask/ih, -íhes, loppih loppui, heitt/ih, -íhes, keändih, vedih, heittelih, zirkaloiččih; — kaččoihes, andoihes; löihes, söihes; liččaihes, nojaihes.

§ 186. **Konditsionaalissa** on yksi. 3. p:n pääte **h,** harvoin **hes;** edelläkäyvän **s**:n sijalla on **zi**; samoin passiivin konditsionaalissa.

Esim. lask/izih, -enuzih, -iettazih, -ietannuzih; hei/ttelizih, -tellyzih, -teldäzih, -teldyzih; ka/ččozih, -ččonuzih, -čottazih.

§ 187. **Imperatiivin** yks. 2. persoonassa on

1. **i** kaikilla muilla verbeillä kuin **o-, u-, oi**-loppuisilla ja yksitavuisilla. Pääte on liittynyt vahvaan vartaloon, mutta **tti-** ja **ičče**-loppuisilla verbeillä heikkoon. Vartalon loppu-**i**:n sijalla on **e**, **oa**:n sijalla on **a.**

Esim. laskei laskeudu, tuŋgei, heittelei, keändäi, vedäi, kabrastai; (sugiekseh ~) sugei kampaa itseäsi, molei rukoile, sydei (inf. sydiekseh) tunkeudu; rútei (inf. rúttiekseh) pukeudu, zirkaloičei, liččai (inf. ličatakseh) tunkeudu, nojai (inf. nojatakseh) lepää.

2. **jje** niillä verbeillä, joilla on **i**-pääte sekä **o-, u-, oi**-loppuisilla.

Esim. keändäjje (= keändäi), vedäjje; — toivojje (inf. toivuokseh) toivo; luobujje turvaudu; zirkalojje (= zirkaloičei).

3. **e** useampitavuisilla verbeillä, joiden konsonanttivartalo on **l**- tai **t**-loppuinen sekä yksitavuisilla **uo**- ja **yö**-loppuisilla verbeillä; tämä imperatiivi on I akt. I infinitiivin kaltainen, paitsi että sen loppu- **a**:n sijalla on **e.**

Esim. (heitell/ä ~) e (= heittelei), (nojell/a ~) e (= nojelei); (ličat/a ~) e (= liččai) (nojat/a ~) e, vastat/a ~) e; — (juvv/a ~) e juo tarpeeksi, (luvv/a ~) e ala, (syvv/ä ~) e syö tarpeeksi.

§ 188. **I Infinitiivissä** on pääte **kseh,** mikä on liittynyt akt. I infinitiivin loppuun.

Esim. laskiekseh, loppiekseh, kačču okseh varoa, keändeäkseh = keätäkseh, heitelläkseh, zirkalojjakseh, vedeäkseh, luvvakseh, vastatakseh, ličatakseh.

§ 189. **II ja III infinitiivin inessiivissä** on pääte **h, jonka** edellä **s**:n sijalla on vanhempi pääte **ssa, ssä.**

Esim. laskiessah laskeutuessaan, keätessäh kääntyessään, juvvessah, ličatessah; — laskemassah laskeutumassa, keändämässäh, juomassah, liččoamassah.

§ 190. **III infinitiivin illatiivissa, akt. partis. perfektissä, passiivin preesenssissä, imperfektissä** ja **potentsiaalissa** on pääte **s (ze),** jonka edellä **h**:n sijalla on **he.**

Esim. lask/emahes, -enuhes, -ietahes, -iettihes, -ietannehes; keä/ndämähes, -ndänyhes, -tähes, -ttihes, -ttänehes; juo/mahes -nuhes, juvvahes, juod/ihes, -danehes; li/ččoamahes, -čannuhes, -čatahes, -čattihes, -tannehes.

§ 191. **Passiivin partisiipin perfektissä** on pääte **hes.**

Esim. laskiettuhes, keättyhes, juoduhes, ličattuhes.

§ 192. **Passiivin imperatiivilla** on pääte **has, häs** liittyneenä passiivin vahvaan vartaloon; tätä muotoa käytetään myös akt imperatiivin mon. 3. persoonassa.

Esim. laskiettahas, keättähäs kääntyköot, käännettäköön tai kääntäköot.

§ 193. **II infinitiivista** käytetään vain inessiivia, **III infinitiivistä** vain inessiiviä ja illatiivia. Puuttuvat IV ja V infinitiivi, akt. partis. I, II, III preesenssi ja pass. partis. preesenssi ja siten myös niihin perustuvat liittotempukset. — Muut liittotempukset muodostuvat niinkuin tavallisesti.

§ 194. Refleksiivisen taivutuksen **kielteiset muodot** eroavat myönteisistä vain ind. preesenssissä, jossa kieltosanan ohella esiintyy imperatiivin 2. persoonan muotoja; 3. persoonassa on tällöin myös myönteiset muodot käytännössä. Muuten tavataan kieltosanan yhteydessä vain 3. persoona (paitsi imperatiivissa).

Esim. en (et, ei y.m.) laskei, ei laskei = -eh(es), mon. 3. p. ei laskietahes, en tuŋgeneh, en heittelizih, en keändänyzih, en olisi kääntynyt, älä vedäi, älgäh vedäkkähäs, ei suvitahes eivät kampaa itseään, ei zirkaloittuhes, ei ličattazih, äldähäs vastattahas älköön torjuttako, älköot torjuko.

§ 195. REFLEKSIIVISEN TAIVUTUKSEN KAAVA.

I aktiivi.
Indikatiivi.

Prees.

1. p. heitämmös	luommos	nojoammos
2. » heitättös	luottos	nojoattos
3. » heitäh(es)	luoh(es)	nojoah(es)
1. » heitämmökseh	luommokseh	nojoammokseh
2. » heitättökseh	luottokseh	nojoattokseh
3. » heitetähes / heitäh(es)	(= pass. tai yks.)	(= pass. tai yks.)

Imperf.

1. p. heitimmös	loimmos	nojaimmos
2. » heititttös	loittos	nojaittos
3. » heitt/ih, -íhes	loihes	nojaihes
1. » heitimmökseh	loimmokseh	nojaimmokseh
2. » heitittökseh	loittokseh	nojaittokseh

Potentsiaali.

Prees.

1. p. heittänemmös	luonemmos	nojannemmos
2. » heittänettös	luonettos	nojannettos
3. » heittäneh(es)	luoneh(es)	nojanneh(es)
1. » heittänemmökseh	luonemmokseh	nojannemmokseh
2. » heittänettökseh	luonettokseh	nojannettokseh

Konditsionaali.

Prees.

1 p. heittäzimmös	luozimmos	nojoazimmos
2. » heittäzittös	luozittos	nojoazittos
3. » heittäzih(es)	luozih(es)	nojoazih(es)
1. » heittäzimmökseh	luozimmokseh	nojoazimmokseh
2. » heittäzittökseh	luozittokseh	nojoazittokseh

Perfekti.

1. p. heittänyzimmös	luonuzimmos	nojannuzimmos
2. » heittänyzittös	luonuzittos	nojannuzittos
3. » heittänyzih(es)	luonuzih(es)	nojannuzih(es)
1. » heittänyzimmökseh	luonuzimmokseh	nojannuzimmokseh
2. » heittänyzittökseh	luonuzittokseh	nojannuzittokseh

Imperatiivi.

Prees.

2. j. heittä/i -jje	luvve	noja/i, -te
3. » heittäkkähäs	luogahas	nojakkahas
kaks. 2. p. heittäkkähäs	luogahas	nojakkahas
mon. 1. p. heittäkkämmökseh	luogammokseh	nojakkammokseh
2. » heittäkkeäkseh / heitteättökseh	luogoakseh	nojakkoakseh
3. » heitettähäs	luodahas	nojattahas

I infinitiivi.

heitteäkseh	luvvakseh	nojatakseh

II infinitiivi.

heittäjessäh	luvvessah	nojatessah

III infinitiivi.

heittämässäh	luomassah	nojoamassah
heittämähes	luomahes	nojoamahes

Partis. perfekti.

heittänyhes	luonuhes	nojannuhes

I PASSIIVI.

Indikatiivi.

Prees.

heitetähes	luvvahes	nojatahes

Imperfekti.

heitettihes	luodihes	nojattihes

Potentsiaali.

heitetännehes	luodanehes	nojatannehes

Konditsionaali.

Prees.

heitettäzih(es)	luodazih(es)	nojattazih(es

Perfekti.

heitetännyzih heitettyzih	luodanuzih luoduzih	nojatannuzih nojattuzih

Imperatiivi.

heitettähäs	luodahas	nojattahas

Partis. perfekti.

heitettyhes	luoduhes	nojattuhes

KIELTEISET MUODOT.

I AKTIIVI.

Indikatiivi.

Prees.

1. p. en heittäi y.m. 3. » (mon.) ei heitetähes	en luvve y.m. ei luvvahes	en nojai / nojate y.m. ei nojatahes

Imperfekti.

1. p. en heittänyhes y.m.	en luonuhes y.m.	en nojannuhes y.m.

Potentsiaali.

Prees.

1. p. en heittäneh(es) y.m.	en luoneh y.m.	en nojanneh y.m.

Konditsionaali.

Prees.

1. p. en heittäzih(es) y.m.	en luozih(es) y.m.	en nojoazih(es) y.m.

Perfekti.

1. p. en heittänyzih y.m.	en luonuzih y.m.	en nojannuzih y.m.

Imperatiivi.

Prees.

2. p. älä heittäi	älä luvve	älä noja/i, -te
3. p. älgäh heittäkkähäs	älgäh luogahas	älgäh nojakkahas
2. p. (kaks.) älgä heittäkähäs	älgä luogahas	älgä nojakkahas
1. p. (mon.) älgämmö heittäkkämmökseh	älgämmö luogammokseh	älgämmö nojakkammokseh
2. p. älgeä heittäkkeäkseh / älgeä heitteättökseh	älgeä luogoakseh	älgeä nojakkoakseh

3. p. äldähäs heitettähäs	äldähäs luodahas	äldähäs nojattahas

I PASSIIVI.

Indikatiivi.

Prees.

ei heitetähes	ei luvvahes	ei nojatahes

Imperf.

ei heitettyhes	ei luoduhes	ei nojattuhes

Potentsiaali.

ei heitetännehes	ei luodanehes	ei nojatannehes

Konditsionaali.

Preesenssi.

ei heitettäzih(es)	ei luodazih(es)	ei nojattazih(es)

Perfekti.

ei {heitetännyzih / heitettyzih	ei {luodanuzih / luoduzih	ei {nojatannuzih / nojattuzih

Imperatiivi.

äldähäs heitettähäs	äldähäs luodahas	äldähäs nojattahas

Lisäys. Vm:ssa on joukko erilaisia refleksiivitaivutuksia.

Esim. *Rebola:* prees. p e ž e/t e n, -t e t, -k š, -m m ä č č e h, -t t ä č č e h; imperf. p e z i/m m e h, -t t e h, -h, -m m ä č č e h, -t t ä č č e h; kondits. p e z i z i m m e h y.m.; imper. p e ž e t e, p e š k ä h ä š, p e š k e ä č č e h; pass. p e š š ä h ä š, p e š t i h i s, p e š t ä i z i h. —

Poaen: prees. p e z i e/t e n, -t e t, p e z i ä k s i, p e z i e/t e m m i ä, -t e t t ä; imperf. p e z i e/t i n, -t i t, p e z i h, p e z i e/t i m ä, -t i ä; potents. p e s s e/m m ä ž e, -t t ä ž e, -k š e; kondits. p e z i e t i z i n y.m.; imper. p e z i e t e, p e s k ä h ä ž e; p e s k e ä ž e; inf. p e s s ä k š e h, partis. perf. p e s s y h y ž e; pass. p e s s ä h ä ž e, p e s t i h i ž e, p e s t ä n e h e ž e, p e s t e ä z i h, p e s t y h y ž e.

III. PARTIKKELIT.

§ 196. **A. Muotonsa puolesta** partikkelit jakautuvat seuraaviin ryhmiin.

1. Sanoja, joissa **ei näy olevan erityisiä päätteitä.**

Esim. a i n o s aina, a n i k k o juuri, b u i t e muka, d a ja, e h k i edes, ainakin, e r i erittäin, sangen, lopen, g a niin, mutta, h o s vaikka, i ja, i g i sangen, i l m i, j o, j ú r i, k a mitä siihen tulee, k a u t i kautta y.m., k e r kanssa, k í n i, k o g o ensinkään, k o h t i kohti, tasan, k o n z a = k o s milloin, k u kun, että, l a muka, l i b o tai, l u o, m e l g i kyllä, m u g a niin, m ú r i nurin, n a r e k o suotta, n e ŋ g a näin, n i: e i n i eikä, n i k e n ei kukaan y.m.; n y t, o d v a tuskin, o j e t e s (Vm.) suoraan, o n n o a k o kaiketi, o p a d taas, p e r i sangen, p o i k k i poikittain y.m., p u h k i, r o u n juuri, s a h = s a i saakka, s i d sitten, niin, v a i k u = v a i s e n ainoastaan, v a i k k i = v a i k k a i n e vaiti, v a m b o en-(et-..)hän, v a s t a = v a s t e vasta, v a s(t e) vasten, v e č e (Vm.) luultavasti, v i d -han, -hän, v i e(l) vielä, v i k s e luultavasti, y l i sangen, y m b ä r i, ä s k i sitten vasta, niin.

2. Sanoja, joissa on yleensä vain **adverbeissa esiintyviä päätteitä:**

a) latiivin kadonnut **k.**

Esim. kahta kahtia, tossa toisaanne, koskemba koskem/pana, -maksi, -mpaa, ladvemba, loitomba, superl. loitto(j)ima, lähembä, lähimä, netoamba tuonnempana y.m., nečimbä, netämbä, peälembä, pohjemba, taemba, tuonima, tännimä.

b) **-iel.**

Esim. hyviel (päi) hyvään päin, pahiel (päi), parahiel (päi); nečiel sillä (siltä, sille) taholla y.m.; erähiel, yksiel, kaksiel, kolmiel, lähiel, moniel, toiziel, äjjiel monella taholla y.m.

c) **-kkah, -kkäh (kkai, -kkäi).**

Esim. júrekkah juuret yhdessä, keskekkäh sekaisin, käekkäh = käzikkäh, lomakkah, myvväkkäh sovussa, očakkah kuitti, paginakkah puheissa (jonkun kanssa), poarakkah parittain, selläkkäh; — vastakkai, vuorokkai.

d) **-gali, gäli; kkali, kkäli.**

Esim. kugali = migäli mitä tietä, mikäli, mihin asti, missä määrin, sigäli, tägäli, nečigäli, kebiezekkäli keveäisesti, leviekkäli, loitogali kaukaa, loitombakkali kauempaa, muigali = mujjakkali muuta tietä, peitogali salaa, toagiekkali tiheästi, toagiembakkali, toagiezembakkali, yläkkäli, ylembäkkäli.

e) **-len, -lei, -leiten** (harv. pääte).

Esim. mugalen = mugalei (= muga), neŋgalen. -lei (= neŋga), mugaleiten, neŋgaleiten.

f) **-li** (harv. pääte).

Esim. parahali parhaiten, parembali paremmin.

g) **-lloi, -llos** (harv. pääte).

Esim. mulloi viime vuonna, tuolloi, -llos, silloi, -llos.

h) **-miten** (harv. pääte).

Esim. käzimiten persoonallisesti, ylimiten ilman vahinkoa.

i) **-ne, -nne.**

Esim. netoane tuonne, nečine sinne, netuone, netäne, sinne, tänne.

j) **-ni** (harv. pääte).

Esim. kuni — sini niin kauan kuin, mini — sini sillaikaa kuin.

k) **-s** (harv. pääte).

Esim. eäres(eär) pois, loitos kauas, myös taas, pois (Vm.), toandos taannoin.

l) **-šti, -sti.**

Esim. lujašti = lujasti, lyhykäšti, ńerosti taitavasti, oigiešti oikein, olevašti runsaasti, pahašti, pahazešti, pahembašti, parahašti, sulašti suloisesti, lempeästi.

m) **-tellen.**

Esim. herroitellen herroiksi, kaksitellen kaksittain, ńellitellen neljä kerralla, poikitellen poikittain, savoitellen sadottain, vuorotellen, vuozitellen vuorovuosin, vähitellen.

n) **-te(n).**

Esim. nuorete(n) nuorena, nuoremb(a)ite nuorempana, vanhaten, vanhembiten; muite(n) muuten, myösten = toasten taas, nimeten nimeltä, parahiten, periten kokonaan, pohjiten perinpohjin, polviten kautta rantain, síten siten, veńaten venäjäksi murtaen; — hiĺĺuten hitauden takia, keyhyten köyhyyden tähden, lapsuten lapsellisuudessaan, olemattomuten koska ei (itselläni -si . .) ollut, pahuten pahuuksissaan, parembuten koska on parempi, pimevyten koska oli pimeä.

o) **-ti** (harv. pääte).

Esim. yhäti myötyrinään.

p) **ttaen, ttäen; ttajen, ttäjen.**

Esim. herroittaen herroiksi, kuvottaen kupomäärin, kúzittaen kuusi kerralla, parahittajen kerrassaan hyvin, paloittajen (= paloiten), savoittaen satamäärin, vähimittäen vähintään.

r) **tušti, tyšti.**

Esim. käzityšti käsikkäin, lähetyšti lähekkäin, peätyšti päät vastakkain.

s) **či, čči** (prolatiivin pääte).

Esim. alači alitse, erähiči joskus, eziči = eičči editse, jalloiči jaloista, joviči jokea myöten, jäičči, kahiči kahdesti, loitoči kaukaa, loitombači, lähi-

mäči, mudaiči muinoin, peitoči salaa, pihoiči pihaa myöten, síriči ohi, toičči toiste, toači puolesta, tiedämäči salaa, víziči viisi kertaa, äjjäči usein.

3. Sanoja, joissa on **nominien tavallisia sijapäätteitä,** II infinitiivi tai verbin persoona.

a) **Nominatiivi.**

Esim. enämbi enää, hyvä (esim. paha ym.) aika, kai kokonaan, ihan, mi (čoma, tuhma ym.) kuinka, mies (vihmuv y.m.) kovasti, läbi, vägi aika; — ajjombi aikaisemmin, lähembi lähemmin, tereämbi nopeammin (samoin muut komparatiivit).

b) **Akkusatiivi.**

Esim. hätken kauan, lijjan usein, víkon kauan, vähän, äjjän paljon.

c) **Essiivi.**

Esim. alahan alhaalla, ylähän, ylähähkön = ylähättävän = ylähäččäzen jokseenkin ylhäällä, ylembän, loitton, loitohkon, loitottvan(a), loitomban(a), loittoiman(a), sinnembän(ä), tagan, taemban(a); aiganah, konzanah ikään peänäh (vaihtoa) ilman välirahaa, tukkunah kokonaan, yksinäh; ynnäh kokonaan; — kuhenah (on rahvasta), lodženah (tulov vettä), ruskenah (on selgä) punaisena .., valgonah (on siendä).

d) **Partiivi.**

Esim. midä miksi, totta varmaan, yhtä yhtään, ollenkaan; — järgieh heti, (endizen) jytytteh entisen laatuinen, enimyttäh enimmäkseen, tavallisesti, parahimuttah parhaimmillaan.

e) **Translatiivi.**

Esim. alahakse (= alah), ylähäkse, loitokse, toakse, ezmäizekse ensin, kahtekse kahtia, lijjakse, mikse miksi, koska, parahikse, toičakse toistaiseksi; veńakse venäjäksi; — miehikseh kovasti, vähimikseh vähintään.

f) **Inessiivi** (t. **elatiivi).**

Esim. nečis siinä, netoas tuossa; täs, síd siinä, ilmis, jallas valveilla, kerras, kois kotona, ummes,

vanhas ennen vanhaan, yhtes; — iässäh koskaan, mielessäh (ole)vinaan, hinnoissah kalliina, oigiessah kohtalaisesti, sovissah pukeutuneena, uvvessah, vakkeissah oudokselta, varuksis varuillaan; — armahuzissah rakkaudessaan, — hyövyksis rikastuneena, kohenduksis korjattavana, puhalduksis pöhöttyneenä, seändyksis suutuksissaan; sivoksis sidottuna, šuorevuksis (= sovissah).

g) **Illatiivi.**

Esim. eäreh pois, harvah harvoin, hiľľakkaizeh, keskih toisinaan, kístah kilvan, matkah mukaan, oigieh oikein, poaksuh usein, ruttoh nopeasti, tervähpian, toagieh tiheästi, tukkuh kokoon; — ennittämizeh kilvan, herrastamizeh (elää); — lyhembähes lyhemmin, pitkähes kauan, vägehes väkisin, yleheskyleensä.

h) **Eksternatiivi ja ablatiivi.**

Esim. netoa(l), netuo(l), sie(l), teä(l); kírehel, kylläl tarpeeksi, lujal varmasti, vereksel hiljan, vähäl vähän, väľľäl irti, äjjäl kovasti; — hyväzil ystävällisesti, čoukkozil sokkosilla; — ajjalleh aikanaan, azumilleh valmiina, elävälleh elävältä, endizelleh, halvalleh kukalla, havvalleh uurteena, illalleh iltapuolella, istoilleh istuallaan, -lleen, -ltaan, järilleh takaisin, kaikelleh kaikella tavoin, kohtalleh suoraan, kolmelleh kolmisin, kulleh kuinka, milleh (= ed.), silleh siten, ilman, tälleh täten, käilleh sopiva, leivilleh ruokapalkalla, lopulleh loppumassa, múlleh muulla tavoin, nečilleh siten, nimelleh nimeltä, oigielleh kohtalaisesti, peälleh paikan päällä y.m., puolilleh puoleksi, seizalleh, talvelleh talvisena, venylleh makaavana, yhtelleh kuitenkin; — hernehyzilleh (on hiessä), häďäzilleh tarpeessa, seizoazilleh seisallaan, varamu(i)zilleh varuillaan, paľľahuzilleh alasti, magavolleh (on) makuulla, olgovolleh poistumassa; — ellendykselleh (sanoi) niin, että ymmärrettiin; enimyölleh tavallisesti, parahimuolleh parhaimmillaan, čomimuolleh kauneimmillaan.

i) **Abessiivi** (harvoin).
Esim. humalattah pää selvänä, eänettäh vaiti.

j) **Komitatiivi** (harvoin).

Esim. kaikkineh kokonaan.

k) **Instruktiivi** (-n, -i, -in, -izin).

Esim. ylen; ezmäi ensin, ilmai ilmaiseksi, suotta, jallai jalan, jällei peräkkäin, istoi istuallaan, -lleen, -ltaan, seizai seisoallaan, y.m. kahtei kahden, kuvvei kuuden miehen, keskei sekaisin, myödäi samaanne, peälei päällekkäin, rinnai rinnakkain; — yksin, toizin, heimozin sukuisin, piduzin pitkin, tagazin takaperin, — ďeŋgahuizin rahassa, pagohuizin pakenemalla, varamuizin varovasti, vägimyizin väkisin.

l) **II infinitiivi** (harv. pääte).

Esim. etenpeten huonosti (kasvaa), (ei) päten (ei) oikein, vojjen melkein, jouten.

m) **Verbin perscona:** näid näet, sillä, toivod niinkuin.

4. **Reduplikaatiopartikkeleita**, jotka ovat nominien ja adverbien vahvistuksena ja muodostuneet siten, että pääsanan ensi ääntеihin lisätty liite bi(ne), bo(ine), bö(ine), go(ine), kas, kkö, pöi, ppo(ine) ppö(ine), čoi. Adverbien edellä on liitteen lopussa zen (ne:n sijalla).

Esim. robi rohkei, subi súri, čibi čiŋgas käsivarresta, tobine tozi, abo alasti, jäböine jälgimäine, kabo kaheksa, ybö(zen) yksin, kubo kúzi, sebozel seiččemel markal, subo(zen) sudrah (= sudre) aivan hukkaan, tabo tahtolleh aivan tahallaan, tibo(zen) tieheh, ubo(ine) úzi, sebo(ine) selgei, toboine tozi, selgoi sellälleh, hos migoine miolgah olkoon vaikka mikä, hílav (kuuma) on kuitulgoine tuli, kukas kumma, ykkö ylimäine, täpöi täydelläine, seppo selgäzelleh, toppoine tozi, hičoi hienoine, hočoi hoikkaine, kačoi kaidaine, kečoi keyhikkäine, pačoi paĺĺas, täčöi täyzikkäine. — Puhizen puhtas, konakonzaine ikivanha hyödä hyvyttäh ilman aihetta.

5. **Luonnonääntä** kuvaavia partikkeleita.

Esim. b r á (variksen ääni), f j ú (kovaa ajoa), h a č (harakan), k i l k a l (vasaran), p i t p i t (linnunpoikasen), p l a č k u (v e d e h) loiskis, p l u k k u (s a l b a h) kiinni, p r a č k u (tulesta), r i u r a u (kissan), s t u č k u s t a č k u (kovasta leivästä), t a n t a n (kovan esineen pudotessa portaita alas), v i č v i č (varpusen), v i u h (luodista).

6. **Huudahduksia.**

Esim. a h, a v o i v o i, a č o, h e i y.m. (ks. interjektiot).

7. **Sanaliittoja.**

Esim. ä l ä v i r k a saati, d a v i e jopa, e n (e t, e i . .) y h t ä — v i e en ainoastaan — vaan myös, s i d ä j ä l g i e sentähden, s i d ä m y ö siis y.m. (ks. konjunktiot).

8. **Liitepartikkeleita** ovat -b o, -e (painollinen), -g i, -g o, -h a i (-h ä i), -í (painollinen), -n i (painollinen), -s, -ž e.

Esim. k e n b o, k o s b o koska (tuttavallisesti); — m i e mitä (sanoit), k o s e missä (sanoit), s o a v e kyllä saa; — k u n n e g i joka paikkaan, t e ä (l) g i täälläkin, -kään, k e l g i—k e l g i kellä—kellä; —m i d ä g o (= m i d ä), k u i g o kuinka, k o s g o—k o s g o milloin—milloin, s i l g o—s i l g o sillä sekä—että; — m i h ä i mikähän, s e h ä i sehän, niin; — o n í on kyllä; — ä j j ä č o a s s ú n i monta tuntia (sanoin); — l u v e s lueppas, o t t a k k o a s ottakaapas; — e r i ž e erikseen, m u g a ž e samoin.

§ 197. B. **Merkityksen** ja **käytännön** puolesta partikkelit ovat **adverbeja, post- ja prepositioita, konjunktioita ja interjektioita.**

§ 198. **ADVERBIT** (seikkasanat) ilmaisevat paikkaa, aikaa, tapaa, määrää, tilaa, suuntaa, kysymystä, vahvistusta tai muita seikkoja.

Esim. a l a h alas, t ä n n e, —n y g ö i nyt, t e r v ä h pian, — s i l l e h siten, v ä g e h e s väkisin, — k y l l ä l tarpeeksi, v ä h ä l, — a z u m i l l e h valmiina, a v o i, — p e ä l i č i kautta, p o i k k i toisella puolella, — s e (g o) sekä — (e i) b o e i p ä.

§ 199. **PREPOSITIOT** ja **POSTPOSITIOT** (suhdesanat) ilmaisevat paikkaa, aikaa, tapaa, syytä tai muuta seikkaa. Prepositio (etusana) on pääsanan edellä, postpositio (jälkisana) on sen jäljessä. Pääsanan sija on nominatiivi, genetiivi, akkusatiivi, partitiivi, lyhempi elatiivi, illatiivi, eksternatiivi, ablatiivi tai abessiivi. Seuraavat esimerkit ovat Am:sta:

A. Sanat, joita käytetään **yksinomaan prepositioina.**

(e z i-, j ä l g i-) a g j a s, -h etunenässä, -stä, -än; jälkipäässä y.m. — partit:n kera.
a l l u l alussa, -sta — part.
e n n e n ennen — part.
e n n e t t ä v ä h vähää ennen — part.
h a l g i halki, poikki — genet., elat.
i e l l e h yli (ajasta) — elat.
i l m a i ilman — abess.
i l m i tieten — elat.
k e s k e n kesken (aikaa, työtä) — part.
p e ä l e t t ä v ä s, -h vähän yläpuolella, -lta, -lle — gen., part.
p i d u z i n pitkinpäin — illat.
p i t k i n pitkin, myöten — part., illat.; pitkinpäin — illat.; kuluessa — illat.
p o i k e l l e h poikittain — illat.
p o i k i n = p o i k e l l e h.
p o i k k i poikki, yli — elat; poikittain — illat.
p o i k k i h u i z i n = p o i k e l l e h.
p o i k k i z i n = p o i k e l l e h.
(a l a- y.m.) p u o l e n (ala-..) puolella — part., elat.
t o k o -lta (mittaa, jonka mukaan koko hinta lasketaan) — nomin.
č u r a s, -h ulkopuolella, -lta, -lle — part.
č u r a n t o i z e n kummallakin puolen — elat.
u l g o n, (-p ä i), u l l o s ulkopuolella, -lta, -lle — gen., part.
v a s t a k a v a h vastoin — ekst.
y l ä h ylös — akkus., part.

B. Sanat, joita käytetään **sekä prepositioina että postpositioina.**

1. **č i (č c i-) päätteiset suhdesanat,** jolloin pääsana on e l a t i i v i s s a.

a l a č i alitse, alta.
a z e m e č i asemesta.
e i č č i editse; asemesta.
e z i č i = e i č č i.
k e s k i č i välitse.
k y l l i č i ohitse; paitsi.
l ä h i č i lähitse.
p a i č č e paitsi.
p e ä l(i)č i ylitse; päältä; poikki; vastoin.
p e r ä č i peritse.
(a l a- y.m.) p u o l i č i (ala-..) puolitse.
r a n n o i č i vieritse.
r i n n o i č i vieritse.
s e ä m i č i (Vm.) sisäpuolitse, -puolelta.
s í r i č i ohitse; paitsi.
s y d ä m i č i = s e ä m i č i.
t o a č i taitse, takaa; asemesta; puolesta.
t y v i č i vieritse.
č u r a č i ohitse.
u l l o m b a č i ulompana, -aa.

u l l o č i ulkopuolitse, -puolelta.
v ä l i č i välitse.
y l i č i poikki, yli — elat.; kautta, ympäri (maan y.m.) — gen.; läpi, kaiket — akkus.

2. **Muut** pääsanan edellä ja jäljessä käytettävät suhdesanat.

a l (murt. o a l, a l l e) alla, -lta, -lle; hoidossa, -sta, hoitoon — gen.
a l p ä i (-e ä r(e h) alta — gen, elat.
e d e h eteen — gen., ekst.
e i s edessä, -stä; puolesta; verraten — ekst.; — postpos.: gen.
e r i erillään, -lleen — elat.
e ä r e h (e ä r) -sta, -lta — elat., ekst.
i e l edellä, -ltä, -lle — part., elat., ekst.; verraten — postpos.: gen.
j ä l l e s jäljessä, -stä; jälkeen, perästä — gen., part., ekst.
j ä l g e h jälkeen (paikasta, ajasta) — prepos.: part.; — postpos.: gen.
j ä l l e l jäljessä, jälkeen (paikasta) — part.; jälkeen (ajasta) — prepos.: part.; jälkiseurauksena — postpos.: gen.
k e r a l kanssa — nom., gen.
k e s k e s joukossa, -sta, keskuudessa, -sta — gen., part., ekst.; — postpos.: gen.
k e s k e h joukkoon, keskuuteen, väliin, sekaan — gen., ekst.
k e s k e l keskellä, -ltä, -lle; välillä, -ltä, -lle — prepos.: part.; — postpos.: gen.
k e s k e n ä h (henkilöiden) kesken — ekst.
k o h t i kohden (paikasta) — illat.; vastapäätä — elat., illat.; (miestä) kohden — postpos.: gen.; -sta (koskien) — part.
k ä i s -lla, -lta — ekst.
l ä b i läpi; poikki; kautta — elat.
l ä h i l lähellä, -ltä, -lle, seurassa, -sta, -an — gen., part., elat.; lähes, noin — prepos.: gen.
l ä s lähellä, -ltä, -lle, seurassa, -sta, -an — gen., part.; lähes, noin, melkein — prepos.: part.
m u g a h mukaan (mukaisesti) — gen.
p e r i l perillä, -lle — prepos.: elat.; — postpos.: gen.
p e r ä s perässä, -stä, jäljessä, -stä — prepos.: part., ekst.; — postpos.: gen.; jälkeen, perästä — gen.; — prepos.: part., ekst.; takia — postpos.: gen.

p e r ä h perään, jälkeen — prepos.: part., ekst.; — postpos.: gen., ekst.

p e r ä l perällä, -ltä, -lle — postpos.: gen.;
-lla (omistusta) — prepos.: ekst.

p e ä l, (-p ä i) päällä, -ltä, -lle, yläpuolella, -lta, -lle — prepos.: gen., part., elat., ekst.; — postpos.: gen., ekst.;
yli (mitan, luvun) — gen.;
lisäksi, paitsi — gen.;
voitolla, -lle — gen., elat.;
toimessa, -sta, -en;
hallussa, -sta, haltuun;
varten — postpos.: gen.;
tuomaan — postpos.: gen.;
kimppuun, vastaan — gen.;
(vihan kohdetta) — prepos.: part., ekst.; — postpos.: gen.;
johdosta, nojalla — postpos.: gen.;
vastoin — postpos.: gen.;
-sta (koskien) — gen.

p ä i (eksessiivin, elatiivin, ablatiivin lisätunnus);
(näköisyyttä) — postpos: illat.;
puolelta; (agenttia) — postpos.: elat.;
-sta (koskien) — illat.

r i n n a l rinnalla, -lta, -lle — prepos.: ekst.; — postpos.: gen.

s e ä m e s(s ä), -s(t ä) (Vm.) = s y d ä m e s

s e ä m e h (Vm.) = s y d ä m e h.

s y d ä m e s, -h, sisässä, -stä, -än — gen.

s y d ä m e l keskellä y.m. — gen.

t a g a n (t o a n) takana, takaa — prepos.: part., ekst.; — postpos.: gen.;
-lla (omistusta) — prepos.: ekst.; postpos.: gen.

t o a k s e taaksi — prepos.: gen., part.; — postpos.: gen.
-lle (omistusta) — gen.

t y v e s, -h luona, -ta, -kse, vieressä, -stä, -en — gen.

v a s (v a s t e) vasten — part.;
(juuri) ennen — postpos.: part.;
varten, -lle — part.;
kohtaan — postpos.: part.

v a s t a s vastapäätä; vastassa (vastaanottamassa) — ekst.

v a s t a h vastapäätä; vastaan (vastaanottamaan) — part., ekst.;
vastaan (vastustaen) — ekst.;
vastoin — part.., ekst.;
verran, niinkuin — gen.;
mukaan (mukaisesti) — postpos.: gen.

v a s t a l vastapäätä; tiellä vastaan, tieltä; vasten (suojaksi, peitteeksi) — gen., ekst.

v ä l i l välillä, -ltä, -lle — gen.

y m b ä r i ympäri;
-sta (koskien) — elat.

C. Sanat, joita käytetään **yksinomaan postpositsioina.** Niistä yhdistyvät

1. Pääsanan **genetiivin** kanssa:

aloh kuluessa.
jälgie johdosta, takia.
kauti (kavati) kautta; takia; (jhk.) nähden; (jnk.) suhteen, puolesta.
ker kanssa; avulla; (vastaten II infinitiiviä); johdosta, takia; suhteen, puolesta.
keski (henkilöiden) kesken.
kohtas vastapäätä; puolesta.
kohtah vastapäätä; (jtk.) kohden; kohtaan, -lle (osallisuutta); puolesta, suhteen, koskien.
konies, -h, puolesta, suhteen.
korvas, -h lähistössä, -stä, -ön.
käis, käil kautta, avulla, (agentin kanssa).
luo luona, -la, -kse.
myvväs mukana.
myödäh mukaan, kanssa; mukaan (mukaisesti); hyväksi.
nenäs, -h alussa alkuun; takia, tähden.
pereä johdosta, takia; kautta.
peäs päässä, -stä; perästä, jälkeen.
peäh takia, tähden; panna p. heittää syy (jnk.) päälle.
pieles, -h vieressä, -stä, -en.
puoles puolesta suhteen; hyväksi.
puoleh hyväksi.
reunas, -h, -l vieressä, -stä, -en.
tazah tasalla, -lle; mukaan (mukaisesti); yhtä paljon kuin.
tazal tasalla, -lta, -lle; mukaan (mukaisesti).
ties (Vnı.) asemesta.
tilas, -l sijalla, -lle.
tilah asemesta.
tokkah avulla, turvin.
täh tähden; varten; huolimatta; ilman; puolesta, (jstk.) nähden.
valdoa takia, vuoksi.
vallal voimilla, avulla.
varas varassa, -sta, nojassa, -sta.
varah varaan, nojaan; varaksi, -lle.
varal varoilla, kustannuksella, avulla.
vuo (vuoh) nojassa; avulla, kautta.
väis -ssa (vallassa).
väil voimalla; (agentin ohella).
vägeh voimalla, avulla.

2. Pääsanan **partitiivin** kanssa.

myö (myöte) myöten, mukaan; ohitse; asti; mukana; mukaan (mukai-

sesti); mielen mukaan; mielestä; kautta, avulla; (jstk.) päättäen.
vajai vailla.

3. Pääsanan **illatiivin** kanssa.

niškoi varten; suhteen; verraten.
näh (nähte) varten; puolesta, suhteen; -sta (koskien).
sah (sai) asti.
varoin varten.

§ 200. KONJUNKTIOT

(sidesanat) välittävät sanojen ja lauseiden yhteyttä. Ne ovat joko rinnastavia tai alistavia.

A. Rinnastuskonjunktiot:

1. **Kopulatiiviset** (yhdistävät): da, dai, i ja; -go — -go, iče — iče, se — se, sego — sego sekä — että; ammui(gi), paiččegi, älämišto, älävirka saati; iboi, vieboi, da vie jopa; (en, et..) go -kä; ni, dani (en-, et-..) kä.

2. **Disjunktiiviset** (erottavat): eiga, libo, taigo, vai eli, tai; libo — libo, taigo — taigo joko — tai; vai vai; eiga muutoin.

3. **Adversatiiviset** (vastakohtaiset tai rajoittavat): a, abo, ga, paičče, vai mutta; g'en (-et . .), toko en (et . .), mutta en; en (et . .), yhtä — vie en (et . .), ainoastaan — vaan; toizelleh taas; a toizelleh sitä vastoin; ielleh, iče, sentäh, tävvelleh, yhtelleh, ykskai kuitenkin.

4. **Konklusiiviset** (johtopäätöstä ilmoittavat): ilmaigo, sendäh, sidäjälgie, sidäpereä, senperäs, sikse, äskihäi, äski — -gi sentähden; äski niin sitten; sidämyö siis, niinmuodoin; ga, sid niin, g'en (-et . .) niin en.

5. **Eksplanatiiviset** (selittävät): kui sillä; näid, tijjäd näet, nimittäin.

B. Alistuskonjunktiot:

6. **Eksplikatiiviset** (yleiseen alistavat): jotta, ku, seku että; k'en (-et . .) etten (-et . .).

7. **Konsekutiiviset** (seurausta ilmoittavat): ga, kai (niin), että, g'en (-et . .) etten (-et . .).

8. **Finaaliset** (tarkoitusta ilmoittavat): anna, ehki, en-

(e t- . .) g o, k u, ä s k i jotta, että; a n n'e n (-e t . .), e h k'e n (-e t . .), k'e n (-e t . .), ä s k 'e n (-e t . .); jotten (-e t . .), etten (-e t . .).

9. **Kausaaliset** (syytä ilmoittavat): k e r r a n, k u, k u i — g a, m i k s e, i l m a i g o — k u, s e n d ä h — k u, s i d ä — k u, s i k s e — k u, kun, koska; k' e n (-e t . .), m i k s'e n koska en (e t . .).

10. **Temporaaliset** (aikaa ilmoittavat): k o n z a, k o s, k u, k u i, -h a i (-h ä i) kun; k o n z a — k o n z a, k o s — k o s, s i d s i d milloin — milloin; k u i t e r v ä h, k u i r u t t o h, v a i, v o t a v a i niinpiankuin, jahka; s i k s e k u n i, s i s s a h k u n i kunnes; k u n i, k u n i — g a, k u n i — e n n e n, k u ń e n (-e t . .) ennenkuin; k u n i — s i n i niinkauankuin; k o s — s i d, k o s — s i d ä s k i sittenkun.

11. **Konditsionaaliset** (ehtoa ilmoittavat): k u i, v a i j o s; k'e n (-e t . .), v a i e n (e t . .) jollen (-e t . .).

12. **Konsessiiviset** (myönnytystä ilmoittavat): h o s, i č e, i (imperatiivin kanssa) vaikka; a ž n o g a, o l g a h vaikka on.

13. **Komparatiiviset** (vertausta ilmoittavat): k u i, o n h a i k u i, t o i v o d niinkuin, ikäänkuin; m i k u i (vertauksissa) kuin; m i g ä l i sen mukaan kuin, mikäli.

14. **Interrogatiiviset** (kysymystä ilmoittavat): -g o, j o g o, v a i g o, v i k s e -k o (-kö), tokko; h o s (potentsiaalin kanssa), v i e g o, t o t t a g o tokko.

§ 201. INTERJEKTIOT

(huudahdussanat) merkitsevät:

1) halveksimista: h o, h ó, h ö h, ö h.
2) huomauttamista: h a, h e i, h o i,
3) huomiota: á, h e i, k a č o, b r i h a.
4) ihmettelyä, kummastusta: a h, a i č e, a č o, a v o i, o h o, t o k o.
5) ilkkumista: k i č č i, k i č č i k o č č i.
6) iloa: h e l l a r e j j á.
7) inhoa: f y j, h y h.
8) karkoittamista: h u š (sioille, kanoille), k i š (lampaille, linnuille), p r i s (kissalle).
9) kehoitusta: n ó, n u, n u k k o a (mon.).
10) kiihoittamista: u š š u.
11) kipua, tyytymättömyyttä: h y h, ä h.

12) korostusta: m i e s, m i e s u k k o.
13) korskeilua: i h n ú.
14) kutsua: e š t i (lampaille), š ť u h (koiralle).
15) kysymystä: h ä?
16) pikaista muutosta: k i u k a u.
17) myönnytystä: n ú.
18) pelästystä: u i h.
19) pysähdyttämistä: s t o i.
20) tarjoamista: n a, n a h a i, n a g o a = n a k k o a (mon.).
21) torjumista: h o h ó.
22) tyytyväisyyttä: h e h, o h ó.
23) vahingoniloa: a h a.
24) vaientamista: s y t (koiralle).
25) valitusta: v o i v o i, a v o i s t a n i, o h, ó.
26) vauhtia: f j ú, h i h, h i u, h u h, h u i h, h u r i v o m.
27) vilua: f u h.
28) välinpitämättömyyttä: h u i h a i.

Karjalais-suomalainen sanaluettelo

(tekstissä olleista, siinä selittämättä jääneistä sanoista.)

A.

a b e i mielipaha.
a b e j j a loukata.
a i l a h u t (dem.) kipu.
a i n o s aina.
a n d o a k s e h sopia.
a t k a l suru.
a u n a auma.
a v u t t o a auttaa.

B.

b o a b o isoäiti.
b o h a t t a rikas.
b o š š i oinas.
b r i e g u huvi.
b r i h a nuorimies.
b r í l u o kirkua.
b r o a k k o a raakkua.
b r u j a kapine.
b ö l ö š k ä palikka.

D.

ď e l e g ä kärryt.
ď e ä ď ö setä.
d o r o g a tie.
d ú h h u haju.
d u š o i lemmitty.
d v o r č a linna.

E.

e g l ä i eilen.
e h ä t t e ä ehdättää.
e l e v y ö elpyä.
e l l e n d e ä ymmärtää.
e l l o t o i järjetön.
e l o (t) omaisuus.
e n n e n p ä i h i n e ennen ollut.
e z m ä i ensiksi.
e ä r (e h) pois.

F.

f o r m a muoto.

G.

Germánie Saksa.
goŕa vaiva.
goštja vieras.
griuna 10 kopekan raha.
groaffa sareke.
grošša ½ kopekan raha.

H.

harjavuo tottua.
havaičču o herätä.
hebozut (dem.) hevonen.
heitellä kseh keskeytellä työtänsä.
hemmetä hennota.
heädeä tehdä vääryyttä.
hirgoa pirskua.
hníga kirja.
hohoťťi hohottaja.
huima hupsu.
huimaža hupsuhko.
huovis halpa.
hura vasen.
hyveksie suosia.
hyödyö rikastua.
hägätä estää.
hätki pitkä aika.
höi heisipuu.
hökölgä lörppö.

I.

idin ydin.
ihastus ilo.
julgei rohkea.
juno viiva.
juohattoa muistuttaa.
juvvakseh juoda tarpeeeksi.
jällembäine myöhempi.
jänöi jänis.
järei paksu.

K.

kabrastoa korjata pois.
kaduo kadota.
kahiči kahdesti.
kai kaikki.
kaita torjua.
kallata kallistaa.
kannoin napinrihma.
kanverta kirjekuori.
kačellakseh katsoa sinne tänne.
kačču okseh varoa.
kerduo kerrata.
keritä irtaantua (solmusta)
kerävö keruu.
kiba kilpa.
kidujja kärsiä.
kielas petollinen; epävarma.
kielastaj valehtelija.
kihur kihara.
kirikkö kirkko.
kirpičču ä tiili.
kirvota pudota.
kiškuo ryöstää.
klokkoa kolkkaa.
koamakko kalpea.
kohendoa korjata.
kokoťťi koukku.
koloda korttipakka.
korbut (dem.) korpi.
koroba kärrynkori.
kosoi eräänlainen piirakka.
kreŋkalleh vinossa.
krúga ympyrä.
kúdam kuu.
kúlematus tottelemattomuus.
kúndelematoi tottelematon.

kúnnelzuo tulla totelluksi.
kurjehtie elää kurjuudessa.
kyhläs kuhilas.
kyllys runsaus.
kyly sauna.
kytkie kitkeä.
käetä luvata.

L.

laihušši laiha ihminen.
lannis lanne.
laŋgenus putous.
laťe lattia.
lavoh lapo.
libuo ruveta.
liekitteä huohottaa.
lieččie lääkitä.
líffa liivi.
linnalaine kaupunkilainen.
lípoi perhonen.
lippahaine (dem.) lipas.
ličatakseh tunkeutua.
liče paino.
livviköi aunukselainen.
loastie imarrella.
loigeh loiske.
loppie lopettaa.
loppiekseh loppua.
lopuška jäännös.
lounat päivällinen.
lukku lukko.
lúlie hyssyttää.
lulluine savikukko.
lunnastoa ansaita.
luobuokseh turvautua.
luvvakseh ryhtyä.
luvveh länsi.
lydistä hytistä.
lykellä heitellä.
läylen tukala; kuume.
lögä loka.
löpöi virsu.

M.

mado käärme.
maltoa osata.
mandžoi mansikka.
mehi mehu.
menoi rahanmeno.
mečoi metso.
meärätä mitata.
mielenkieline mielistelevä.
miehha turkkinahka.
mítus millainen.
moala maa-ala.
moamo äiti.
moliekseh rukoilla.
mouda muoti, tapa.
muistahuo muistaa yhä.
mujjota hapata.
mulgata muljottaa.
muokkuo vaivautua.
mureta särkyä.
murgin aamiainen.
mučoi vaimo.

N.

ńapoi kevyt isku.
ńedäli viikko.
nenuot nuo.
neŋgoine tällainen
ńerokas taitava.
ńerotoi taitamaton.
netämbä enemmän tännepäin.
nečimbä enemmän sinnepäin.

ńeveskä miniä.
niga vähän kuivanut puu.
nístosva rujous.
noat nuo.
ńodrakko norja.
nojatakseh levätä.
noudoa seurata.
ńúda tauti.
ńäbei hieno (vaatteista).

O.

ogroada pystyaita.
ojjota oieta.
ollota poistua.
ommelzuo tulla ommelluksi.
opastuj oppilas.
opastuo oppia.
oppie koettaa, kokea.
ońhoi mesimarja.
ozakas onnellinen.
ozatoi onneton.
ottoakseh oppia.
ovvostelzuo tulla huomatuksi.
ovvostoa huomata.

P.

pahačču = mado.
paheksie halveksia.
paistattoa loistaa.
pajattoa laulaa.
pa(j)ista puhua.
pakkuo pudota.
parzi hirsi.
pačkoa meiskata.
peideä vatvoa.
pelvas pellava.
pergoa lyödä.
perti tupa.
pete erehdys.
peäde suunta.
pogosta kirkonkylä.
pordimoi kärppä.
priŋkahtoa ponnahtaa.
projjie mennä ohi; kulua loppuun.
protsenta korko.
puhkuo puhkoa.
puhua puhaltaa.
puolistoa puolustaa.
purhei koppava.
purruta pyrytä.
pučči tynnyri.
pyhkie lakaista.
pyhkin pöytäliina.
pýdeä pyydystää.
pädellys olisi pitänyt.
pädie kelvata.

R.

rakas harras, halukas.
rauheta rauhoittua.
ravei kova (tuuli); suuri.
redu lika.
reŋgi sanko.
revitteä repiä.
ribušši ryysyläinen.
ríguo kirkua.
roaga lehdetön y.m.
rodiekseh syntyä; tulla jksk.
rouga lepänkuori.
rúttiekseh pukeutua.
rýdeä ryömiä.
räkki helle.
räččin naisenpaita.

S.

sadu puutarha.
saldatta sotamies.

sarai tanhuan yliset.
savakko keppi.
sebie selvittää.
segal sekava.
sémentä sementti.
sevokki sekoitus.
sivaldoa sitaista.
skripka viulu.
smiettie arvella.
soba vaatekappale.
sordoa kaataa.
sroŋguo heilua.
stičku isku.
súdie tuomita; arvostella.
súdo tuomio; tuomioistuin.
sugiekseh kammata itseään.
suvajja rakastaa.
svoadbo häät.
sydie tyrkkiä.
sydiekseh tungetella.
syvväkseh syödä kyllikseen.
säbjähteä(kseh) säpsähtää
säristä vapista.

Š.

šaba työstäpääsö; lupa (koulusta).
šeikujja toimittaa.
šibliettä patiini.
škaľa sokea ihminen.
škola koulu.
šľäimy hontelo.
šlöpöi sammakko.
šmailata luiskauttaa.
šńaugoa viuhua.
šoara haara.
šogo kivenkolo.
šohoi = mado.
špuilu pitkä ihminen.
šťoŋkata lyödä raskaalla aseella.
šťägän sanajalka.
šuorita = rúttiekseh.
švílakeh pitkä ihminen.
šälmeä elämöidä.

Z.

zavoda tehdas.
zdunie kumista.
zeĺĺa rohto.
zirkalojjakseh peilailla.
zvieri peto.

Ž.

žída juutalainen.
žikko joukko, varasto.

T.

tarita tarjota.
terväh pian.
tiedohus taikuus.
tietto lemmitty.
tiettäväine tunnettu.
toagendoa tihentää.
toatto isä.
tobja suuri.
toimi tolkku.
toivuokseh toivoa.
trihkeh aivastus.
ťúdie tuudittaa.
tukkunah kokonaan.
tukuta panna kokoon.
tuskita tuskailla.
type tulppa.
työndeä lähettää
tävvetä täyttyä.
töllötä kuolla (eläimistä).

Č.

čakata torua.
časouna rukoushuone.
čidžoi sisko.
čoma kaunis.
čubit pieksut.

U.

uidoa uida.
uinota mennä uneen.
uksi ovi.
umbikoi ummikko.
unduo = uinota.
urá hurraa.
uskalmo lupaus.

V.

vallata valkaista y.m.
vallita valita.
vana railo.
varba varpu.
vardojja varjella, vartioida.
vastatakseh torjua.
veräi portti.
viba vino (kohta).
vierdeä vierittää (kaskea).
viesata punnita.
vietteli j johdattaja.
vilei kylmä.
vilgata katsoa vihaisesti.
villaža villakas.
vinosva rikos.
vígonka tukinuitto.
voassa kalja.
vodie johtaa.
voidoa voidella.
voitella voittaa.

Y.

yhtelleh kuitenkin.
yllättyö tulla tavatuksi.
yöksyö eksyä.

Ä.

äjjä suuri; paljon.
äres = eäreh.

Ö.

öblöi tollo.

42.670

OIKAISTAVAA.

3	siv.	4	riv.	alh. on Karjalan — lue karjalan.
8	»	10	»	ylh. on k. ĺ — lue k, l, ĺ.
8	»	14	»	ylh. on j, ĺ —lue j, l, ĺ.
10	»	16	»	ylh. on l, n — lue l, m, n.
10	»	17	»	ylh. on äjjäl — lue äjjäl, kúdam.
21	»	2	»	alh. on venehi — lue venehí
22	»	10	»	ylh. on **u-o** — lue **u-a.**
24	»	1	»	ylh. on **šš** — lue **šš, tt.**
28	»	12	»	alh. on yks. 3 — lue imperf:n yks. 3.
40	»	12	»	ylh. on saappaalojen — lue soappoalojen.
41	»	4	»	alh. on saappaida — lue soappaida.
52	»	5	»	alh. on käsi — lue käzi.
54	»	2	»	ylh. on lipaahaizih — lue lippahaizih.
57	»	3	»	ylh. on kaihis(sah) — lue kaikis(sah).
57	»	13	»	alh. on Lukusana — lue Lukusanat.
64	»	4	»	alh. on Fransl. — lue Transl.
71	»	18	»	ylh. on ei yhten — lue eiyhten.
72	»	17	»	alh. on **-mäine** — lue **-imäine.**
81	»	18	»	alh. on suvaittaneh — lue suvaitanneh.
85	»	17	»	ylh. on (ei) anneta — lue Myös: (ei)anneta.
88	»	3 ja 4	rivin	välissä alh. — lue Kaks. 2. p. älgä.
92	»	2	riv.	alh. on tietäh — lue tijjän.
92	»	1	»	alh. on tijjän — lue tietäh.
96	»	8	»	alh. on III olemas y.m. — lue ollen.
96	»	7	»	alh. on ollen — lue III olemas y.m.
103	»	4	»	ylh. on anna olemmo menijät} — lue anna olemmo} menijät.
106	»	6	»	alh. on kantamalla siirretään — lue kannetaan.
110	»	6	»	alh. on riihtä — lue ríhtä.
126	»	17	»	alh. on edes — lue edes,
129	»	19	»	alh. on ikään — lue ikään,
138	»	15	»	ylh. on jos — lue jos.

KUOPION KAUPUNGINKIRJASTO-MAAKUNTAKIRJASTO
88.25 PK VV

AHTIA, E.V.

KARJALAN KIELIOPPI

>>20271093 001 1 PKVV

Hinta sid. 25: —
„ nid. 18: —

POHJOIS-KARJALAN KIRJAPAINO OY. JOENSUU
1938